Ms. 6.

Epistola Præliminaris.

Mi István Király Isten

kegyelmességéből Lengyel Országnak Királya Litvaniának nagy Herczeghe, Russianak, Prussiának, Masoviának, Samogitiának, Voliniának, Podlachiának, Livonianak Ura, es Erdélynek Fejedelme etc. Orökké valo emlekezetül adgyuk mindeneknek; Tollehet illik hogy az Fejedelemségh viselö emberek, sok hires néves, sött Sz. jossághos tselekedetekkel egyébeket fellyül haladgyanak, föképpén azok, az kiknek birodalmok alá sok és külömb-külömb féle Nemzettségek vadnak vettetvén, mindazonáltal vésszük eszünkben, hogy az Fejedelmék az idönék valtozása szerent, Kétt kiváltképpén valo dolgok nélkül szükölködnek, Országokon kivül vitezi fegyver nélkül, avvagy oltalomra, avvagy birodalmának ki terjesztésére; Országokban penig Törvény szerent valo igazgatás nélkül, mellyel az ö birtokok alat valokat az ö hivatalokban és tisztékben tarcsák, mélly-két kötelekkel, miképpen hogy minden birodalmok örögbödnek, azonképpen ezek el bomolván él pusztulnak. Ezokáért minekutánna Isten kegyelmességhéből mi az Erdéllyi Fejedelemséghre jutottunk elöszszer, annakutánna penig az Kirallyi Meltósághra, fö és szorgalmatos gondunk erre volt, hogy mind az kétt félé dolgot, mindenik idöben az mint Mi töllünk lehet az Mi birodalmunk alat valokhoz némü némü Atyai szorgalmatossággal megmutatnok, Mely dolgokra alkalmatossághunk mi nékünk, az Mi birodalmunk kezdetiben volt, minekutánna Országunkban valo visszávonások meg-tsendesedtenek volna, mellyek miat az Ország külömb-külömb féle igyekézeték miat veszö félben volna, bizonyos törvényszékeket rendeltünk, hogy mikoron Mi hadviselesbenlennénk foglalatosok, hadas idöbennis tellyességgél az Törvény le né szállana, hanem kinek kinek mind az ö törvénye és igasságha ki szolgaltatván az közönséghes bekességhre jol viselnénk gondot. Mely dologhra mikor egyéb tartományokbannis, mellyek az Mi birodalmunk alat vadnak szorgalmatosok volnánk, az ideghen szomszed Nemzetséghnék alkalmatlan követségek minket az mi szándékunktóll megh vona. Mostan ezokáért éléb vivén Isten az Mi szandékun-

-kat

kat, véghhez vivén az Muszkákkal harom esztendőkig valo hadunkat,
minékutánna az Mi birtokunk alat valoknak nyakokróll, az el-
lenséghet le vetéttük, visszá nyervén az Tartomanyokat, mellyeket
az Litvaniai nagy Herczegséghtől ennek elötte valo esztendők-
ben el szakasztottanak volt, es Livoniatis az goromba ideghen
nemzetseghnek torkából ki-vonván, és az Mi Országunkhoz
ragasztván az Mi Szándékunkra tértünk, es Livoniának
irot törvént adtunk, mely az kegyetlen ellenségh birtoka alat
nem Törvénnyel, hanem az goromba nemzettséghnek tsak szoká-
sával birattatik vala. Minekutanna penig Magyar Ország
határihoz közéllyeb jutottunk volna, itéllök Mi tisztünkhez il-
lendőnek lenni, hogy az Mi Országunknak Erdélynekis jo-
vára gondot viselnénk. Ezokáert mikoron az Erdelyi lakos-
sink, vagj subditusink között az Mi hiveinknek, az eghész
Szászsághnak követéi, az mi hiveink az Vitézlő SÜVEGH
ALBERTH az Mi Várasunknak Szebennek Király Birája,
az eszés és bötsülletes DIETRIG DAMAKOS Segesvári Király-
Biro, Fronius Mattyás Brassai eskűt Polgár, Choch Jo-
-achim Medgyesi Polgár mester, es Budaki Gaspár Besz-
terczei fő Biro, Mi hozzánk küldetvén jöttenek volna, és alaza-
tosson hozták volna Mi hozzánk az réghi Magyar Kiraly-
lyoktol ő-nékiek, Szabadságokrol adatot Confirmálando ok levélék
között á Szabadságbéli Szabad Várasoknak Törvényekről valo
Decretum könyvet, mellyel nagy hoszszu időktől fogván éltenek,
mellyet ugyan az Szaszsághnak egyenlő akarattjokból, némely
hellyen meghis öröghbitettenek, mellyet Negy részekre és
bizonyos Titulusokra osztottanak, Könyörögtének Mi nékünk,
hogy egyéb Nemzetéknek szokások szerént, kiknek irot
törvények vagyon, hogy ökis ne támoszkodnának tsak az szo-
káshoz, mely bizontalan, változando es felejtendő, az ő meg mon-
-dot szokot törvényeketis az Mi Királlyi Méltoságunkal
meg-ékesittenők, és azokat, mellyek abban az Decretumban
bé vadnak foglaltatván, minden részeiben, ertelmiben, Titulus-
-siban

siban es czitkellyeiben, szabad irot Törvénynek formájára ki bo-
csátván, jovallanók, ditsérnők és az meg-mondot egész Szász-
-sághnak es az ő örökösöknek és maradékoknak, az Mi Ki-
rallyi tellyes hatalmunk szerént örökké meg-maradandó
Törvényül méltoztatnánk meg erőssitteni es Confirmálni. Mely
Decretumnak rendi illyen ighékkel következik:

Erdél'Orſzágban lakos Száſzoknak, Szabad Varaſokk̃, Tartomán'okk̃ irot DECRETOMA.

ELSŐ KŐNYV. A Birák valaßtáſárol és Tißtiröll.

Tit. IV. Art. I.

Mivelhogi á réghi Magyar ſzent Királyok Erdely Orſzágban az hétt és két Varasokban és Szekekben lako Szaſzságot illyen ſzabadſaggal és méltoſággal ajándekozták meg, hogy ők Tisztartokat, tudniillik Polgar Mestert, Birakot és Folnagiokat eſztendőnként Karacſon nap után ſzabadon az eghéſz kőſſégnek egyenlő akarattyabol valaſzſzanak az ő köztek valo eskuttek közzül; á tőb eskütteket penig az ujjonnan valaſztot Tiſztartok minden hellyeknek réghi ſzokások ſzerént ollyaténokat válaſzſzanak, kik az kőſſéghnek alkalmatosoknak és haſznosoknak lattatnak lenni, és kik Eſztendő mulván Tiſzteket le tévén az ő Gonduiſeléſekről á Tanácsnak tiſztesſegeſen ſzámot adhaſsanak.

II.

Szükséges és haſznos dolognak teczik penig, hogy á valaſztasban bizonyos rend tartaſsek meg. Mert á ki fő Tiſztben volt, arra terhet vetni nem kel, az ki penig valami terhes gonduiſelesben volt, arra tiſztet adhatnak; Mert á kik fő Tiſzteket viseltenek, hogy azokat aláb valo Tiſztre ne ſzalicsak az okoſsághis meg mutattya, eſzt hozzá tevén, hogi á dicseretes jo ſzokás, regtol fogva, az helyhez es az időhez képest mindenüt eppen meg maradgyon.

III.

Á lakos embereknek penig minden Perek előſzſzer á rendelt Birák előt kel lenni, kiknek előllek annakutánna minden igyeknek mivoltahoz es Váras ſzokáſához képeſt á Tanacſra ſzabad légyen Appellálni.

IV.

Á Birák tartoznak az ő véllek valo Törvénytévőkkel egyetemben minden igyeket, mellyeket Törvényſzerént kel véghez vinni igázán es tellyes itéllettel meg visgálni, és á Birak elől mindennek ſzabad á Tanacſra Appellalni, mind-

kicsiny

kicsiny és nagy dolgokban ; Főben járo dologban penig á Birák á Tanács hire és meg hányása nelkül főben járo Sententiát se mondgyanak, se véghhez ne vigyenek—.

V

A' Birónak erre fő gondgya légyen, külömb törvénit ne tegyen, hanem á mint á Törvény Könyvben irva vagyon, avvagy á SZOKÁS, avvagy á Rendtartás es erkölcs mutattya ; á minémű igyekben penig irott Törvényel nem élhetünk, azt követtük á mit á szokás és az erkölcs, mely á közönséges haszuokat meg nem bántya Törvény gyanánt tartatik megh—.

VI.

Sem Törvényeket penig, sem Tanácsi véghezéseket ugy meg nem irhatnak hogi minden eserek, mellyek külömb külömb időkben történhetnek azokban bé foglaltatnának ; mindazonáltal mikor valami igyben hasonlatosság vagyon á Tisztartó hasonlatosképpen mennyen elő á dologhban és ugy mondgyon Törvényt—.

VII.

Valami dolog penig nevezet szerént á Decretumban ki nem volnának fejeztetvén, ugy ércse minden, hogy azokat abban hadgyuk á' mint á réghi Decretomokban es Cisaszári Törvényekben bé vadnak foglaltatván, avvagy irattatván—.

VIII.

Szükség hogy á Birák főképpen valami dolgokk mivoltát valoban valo meg visgálással meg hánnják vetsék, es ackor mind á két Felt meg kérdezzék, hogi ha vagion valami szovak á mely valamelljik Félnek haßnára lenne—.

A' Törvényben valo Idézésről.

Titul. II. Art. 1.

Mivelhogi hamisság kárhoztatni aßt, á' kinek szovát nem hallották, és Törvényt tenni á' dolognak meg értése előtt, azokáert á Törvényt az IDÉZÉSRŐL kel el kezdeni—.

II.

Ezokáert ha lakos Ember, avagj valaki egyéb lakos Embert Törvenyre akar hini, tehat aßt á Biro pecsétivel, avvagy á Poroßloval idézztesse, á mint az helynek Bokása á Birotol hagiatott orára—.

III.

Az Peresélt penig ßemély szerént kel Idéztetni, avvagi az ő maga házában, akár valami egyeb helljen, az hól az Idezés tudásara lehet ; Hogj ha penig az Idézendő személy—

személy álnakul magát el rejtené, igaz elégh ha házától idézik—.

IV.

Ha Bolgát, avvagi valamely bujdoso ßeméljt Törvénjre hinak, meljnek örökßége mincsen, sem penig nem fizethet, affele kezest vessen hogi Törvént ál mind Törvénj véghe Bakattáig ; Ha penig álló örökséghe vagjon, melljel fizethet, kezeseket vetni nem kenszeritethetik, hanemha főben járo dologban, mert ackor az Allperes kénßeritetik kezeseket vetni, mégh ha állo örökséghe vagyonis.

V.

Mikor mind á két perlődő Fél, a' Felperes és az Alperes á Törvénjben bé állanak, az Allperesnek 14. napot hagynak, hogy addig mind á Két Fél meg békéllyenek ; Ha penig meg nem békélhetnek, annakutánna arra az napra, az Felperesnek kereßetire, az Alperes meg felellyen ; Ha penig jövevény, avagi maßunnan valo lakos Embert Törvénjben idézend, nem tizen négy napot, hanem harmad napot hadnak á' tanácskozásnak es feleletnek, szintén azonkeppen á lakosnakis oly dologhban melljek késedelmet nem szenjvednek, az az TISZTESSÉG dolgában—.

VI.

A' lakos Ember, avvagi más valaki, ha valamely Faluban lako embert akar Idéztetni, á Varosnak Birájától kérjen pecsétet, a' mely Varashoz tartozando Szekben lakik, az idézendő Ember, és á' pecsétet oda az heljre vigye az hól az Alperes lakik, és az ot valo Folnagyal idéztesse az Alperest á rendelt Biro eleiben—.

VII.

Ha penig meg bizonyittatik, hogy valaki az ő Pereßét Fejedelem Uj iteletivel is ok nélkül idezte Törvenjre, tehát tartozik az Alperesnek uti kölcségét, és az pőrre valo kölcségétis meg fizetni—.

VIII.

Ha valaki ajánlja magát arra, hogi Törvénjre mégyen, és vagi betegséghe, vagi Éghi haboru, vagi áar-viz, vagi Ura Bolgálattja, vagi egieb igaz OK miat Törvénjre nem mehet, ment Ember lehet.

A' Törvényben menőknek vakmerőségek felől.

Titulus III. Art. I.

Ha kit Törvénjre hivnak és nem menénd ezokáert á választot Biro á Törvénjßékk mivoltahoz képest, meg birságollya ; Az ki ezokáert az idezésre, á hagiot napra, vagi ő maga, vagy procuratora be nem megyen első bé állásban á Bironak I. forintot fizessen ; A' masodik idezésreis ha bé nem megyen II. forintot fizessen—. Ha penigh az harmadik idézésreis, avagi egi per-vesztő idezésre (: melj törvénjßerént meg lévén

harmad idézés gianánt véretik :) vakmerőnek találtatik, és á hagiot napra, sem ő maga, sem procuratora á Törvénjben bé nem mégien, á Felperesnek á törvénjben valo nem menésejért az Alperes felől, az Felperesnek kévanságára Törvenyt mondgianak, és Törvénjnek foljása szerént elegtételtis szolgaltassanak : Hanem ha az Alperes az ő távul-létének igaz és törvénjszerént valo okát adhattja, mert ackor meg menekedik—.

II.

Hogi ha viszont á Felperes az ő ügiének igasságahoz kécséges lévén á Törvényben bé nem megien, az Alperesnek haladek nélkül á kölcségnek megfizetését meg itélljék. Vakmerőnek tartják asztis, á ki alnokssaggal el rejtezik hogi szemeljét ne láthassák—.

Az Felperesről és Alperesről.

TITULUS IV. Art: 1.

Az Felperes valami dolgot keres, á Törvenyszéken keressen, törvényszéki penig kinek kinek mind ot vagion, az hol háza vagion ; ezokáert ott kel Törvénjre hivni nyilván valo és meg vallot adossagtol meg válva, melj nyilván valo adossagért valahol az adost meg talalljak, törvénj foljása kivülis törvénjre hihattjak. Főben járo dologban penig, á bűnös Alperest az vérekk helljén vohattyak törvenjre; Ha penig az Alperes bujdoso, valahol találtatik, és ha réá bizonjthattják, ugian ottan bűnhedik—.

II. & III.

Hogi penig az Alperes meg értse és meg tudhassa mit kellessék felelni az ő Peressének, teczczik hogi á Szászt törvénj Széken á Felperes az ő ügiét, Bász njelven, az az ertető njelvenj felelje bé ; || Hogi ha penig szántó föld felől, és nem valami személj felől vagion á pör, annak á Bironak előtte kel keresni, á kinek birtoka alat vagion á föld. Örökség, bátor á Föld Ura más Székbéli légienis.

IV.

Nicsen az igasság szerént szabadcsága á Felperesnek arra, á mit az Alperesnek meg nem engednek ; Mert á kinek kedveznek Alperesnek tartatik az inkáb, hogi nem mint Felperesnek—.

V.

A' Felperes ha meg nem bizonjithatja aszt, a mit felel, az Alperes mentéléssen, és á Felperes nem kénszeritheti az Alperest, hogi valami ellenkező dolgot mutasson, holot soha a tagadora á bizonjitás nem nez. Mikor penig az Alperes szabadakaratja szerént kevan bizonjittani, ackor bizonjitását meg kel halgatni—.

VI.

Miképpen á Felperes tartozik meg bizonjittani az ő feleletit, azonképpen az Alperesis az ő ki-fogását, mert á kifogásban az Alperes, Felperes gyanánt vagjon—.

VII.

VII.

Ha lakos ember, vagi fellér, vagi szolga, á Törvénjben valakit bé vádol, az Alperes nem vadolhattja ugian ackor más dologért az Felperest á Törvénjszéken, meddig az függő pör véghez nem mégyen tisztességh meg bántásnak dolgától megválva, melj á derék pört hátra hadgia. Ennekfelette ha az Alperesnek kifogásra valo igaz oka léssen—.

VIII.

Az melj Felperes belé hadgia perit, annakutánna azon dolgot nem indithattja—.

IX.

Ha valaki á Fő Peresnek Procator levele nélkül, avvagi személje szerént Törvénjben valo bé vallás nélkül más embernek akarminémű periben avattja magát, azt az törvénj 20. forinton marassa—.

X.

Ha ki egiszer elvégezet perit Uj-itélet nélkül meg ujjitja 12. forint birságon marad ; Továbbá á ki más versben Ujitelettel akarna élni, á Törvénjszéktől vissázüzzék és kétannjin marasztszák—.

A' Bizonyittásról és Tanúkról.

TITULUS QUINTI. Art. I.

Valamelljik perlődő félnek bizonjittani kel, aszt meg kel halgatni, annak illik penig bizonjitani á ki mond valamit, nem annak á ki tagad—.

II.

A' ki mást akar vádolni, bizonjsághinak kel lenni, mert sem á Törvénj, sem az okossag nem engedi, hogi egieb valami illetlen esskőzők légienek, hanem ha, á Bironak valami dologban igaznak és méltonak lattatik—.

III.

A' ki bizonjságit elő akarja allatni, a' hagyot napon állassa, es á' ő peressét ackor elé incse á hozot bizonjságokk látására, es hűtők meg hallására, mert hittel kötelezetik meg mondani az mit á dologban tud.

IV.

A' bizonyság állato penig, az ő bizonjságit Biro jelével, avvagi á Poroszloval idéztesse, mind á Két peres felt nékik meg jelentvén, hogi az ő vallásokat, á Birák előtt bé valljak hitek szerént, szemeljek szerént jelen léven, valami igaz mencségtől meg valva ; Hogi ha peniglen á bizonyság á gondolkodásra időt és alkalmatosságot kiván, meg kel engedni—.

V.

Az mely Tanút bé idéznek, és valami nehez ockal meg nem bántatván tör-

vénjbe bé nem mégyen, hanem vakmerőségből tavul léßen, aszt á Biro megh-
birságollja, de mindazonáltal azzal á vallástételtől meg nem menekedik, hane
az vallás tételre kénßeritteték—.

VI.

A' bizonjságokk vallasok szükségesek, hogi valami homálj vagy kecségh á dolog-
ban ne légjen; Ezokáert á peresek kevánságára bé kel venni azokat á tanukat á kik-
nek ellene nem mondanak, mindazáltal ily modon, hogi minden Tanut Biro paran-
csolatjával idézzenek, annakutanna á peres előtt, avagi havakmerőségből távol
lenneis, eskúdgienek meg, hogi ők semmi hamisat nem mondanak, és az
Biro á hitet, senkinek á ketfel peresnek akarattyok nélkül meg ne engedgye.

VII.

Tanácsbéli Emberek, Birák, es Város Notariussi esküvés nélkül kérdettetnek
meg; de ugi hogi őket az ő hitekre emlékeztessék, melyre á Tanacsnak meg eskütt-
tenek. De az önnön saját dolgokban, mikor hitet vetnek nékik, ezekis az
ő tißtekre meg eskütt hitekkel valo kifogással, hittől meg nem menekednek—.

VIII.

A' ki Tanukatt az ő igjét meg akarja bizonjítani, az ő dolgát, avvagi szándékát
nyilván valo igekkel fejezze ki, miokáert ideztette bé á Tanukat, és mi okáert
akarja vallattatni—.

IX.

A' Törvenjben elő állatot Tanukot á Birák, csak ő magok előtt vallassák meg,
minekelőtte á két perlődő felt elöllek ki küldik, es egygyenként hallyák meg
vallasokat, es azokk vallásokat az Iro Deákok meg irják—.

X.

A' Birákis á Tanukot szorgalmatoson meg kérdezzék, miképpen tudgiák az dol-
got? Mikor? Micsoda hellyen, es ki előtt lött á dolog? és egyéb körnjül álló dol-
gokrol meg ertekezzenek, melljek á dolgot njilván valová téßik es meg világo-
sitják, á Birák az ő eszessegek szerént mindenekről meg tudakozzanak—.
A' melj Tanu penigh homálljoson avvagi kecsegesen valj, asztujjonnan meg vallattathatják.

XI.

Mivelhogi á perlődésben giakran történik, hogi valam dolgot edgik fél vallja,
másik fél tagadgia, és mindenik fél bizonjságra fogki, á bizonjittást arra kel venni, az
melj fél á dolgot vallja, nem arra á melj fél tagadgia, hanem ha á tagado félnek bizo-
njosb és jobb körnjül álló dolgai és okai vadnak, mellyek á bizonyitást kevánnák, melljet
á Bironak az ő ertelme szerént jol meg kel látni—.

XII.

Minekutánna á Tanukat meg vallattyák, azokk vallasokat á törvénjben el kel olvasni, es
mikor á Biro meg érti kikk vallások jár közelb á dologhoz, ugi mondgion törvént. De mind-
azonáltal ugi, hogi hakét, vagi három meg nem vetendő Tanuk egiaránt vallanak—.

XIII.

Az minémű bizonisághi á pereseknek vadnak, melljeker á Törvénjben bé kel venniek, azo-
kat á vallasokat, el olvosásanak előtte vigiék bé á Törvénjbe; Mert minekutánna á Ta-
nuknak vallásit á Törvénjben közönségesen el olvasandgiák, edgik félis á törvénjben annak-
utánna tovább valo bizonjittasra nem botsattatik ugyan azon czickeljek felöl, hanemha
Appellálnak vélle.

XIV.

Minden Biraknak penig, mindenüdo mulas nélkül Babadságok vagion adatván erre,
hogi az melj Tanukot hamis vallásban valoban meg tapaßtalnak, á vetkők mivolta
szerént meg büntessenek—. Réghtől fogva penig ez volt Bokás, hogi az hamistanút
egy oldala csonjával büntessék, mellyet 20. forintal válthat megh—.

XV.

A' Tanuknak bé allatásakor az Alperessel, vagi á ki őket bé idézte, á Tanúkk illendő
fizetedeket meg adattássák—.

XVI.

A' Tanukk harmadszor valo bé idézések után, negiedßer valo bé idézést enged-
ni nem kel, á dolognak valoba meg értése nélkül.

Minémű személyek tiltatnak el az Vallastételről.

Tit. VI. Art. I.

A' Gyermekek kik még 14. Eßtendőt el nem haladtanak á Vallastol el tiltatnak. Enek-
felette, bolondok, dühösek, eßtelenek, hire-veßtettek, kik njilván valo latorságban meg
jegjeztettenek, ugi mint paráznák, hamis hitűek, orvok, hire veßtett Bemélj, és kit
törvennjelis meg Sententiaztanak, mégh ha oly dologrol akarna vallanis, melyaz ő
sententiázása előt eset, mégh arrolis vallástételre nem bocsáttatik—.

II.

Ha az Tanu az ellenkező félnek bántására vagion, és halálos ellenségnek lenni meg bizo-
njittatik. Ennekfelette á Szülék, az ő giermekek egi más ellen tanuban bé nem vitettet-
nek, hanemha az ellenkező fél, azt meg engedné.

III.

Atjafi, Atjafiert Tanu nem lehet, hanem ha edgik Atjafi léßen á vádló. Egi vér szé-
rént valo Atjafiis, az ő vér szerént valo rokonsága mellet, tanu nem lehet; Sem az Ipa
és Vő egimáért; Az Férj es Feleség egimáért tanubizonjságot nem tehetnek—.

IV.

A' felperes az minémű Tanukot az ő háza népe közzül bé vinne Törvénjben, meg nem
kel vallattatni, mert nem láttatnak azok illendő Tanuknak, á kiknek parancsolhatnak
hogi Tanuk lehessenek. Paráznaságnak vétkéről meg válva, és étetés, avvagi bübájo-
lástol meg válva, mellyet Gazdának, avvagi Gazda Aszszonnak keszitettenek vol-
na, mert az illyen dologban az önnön cseledgiével is bizonyithat.

V.

V.

Más embernek dolgában egi tselédböl sok Tanukatis vihet ember elö. Az Atja annakokaért, és annak Fia, kik azon Atjának birtokában vadnak, ugian azon egi dolgban Tanuk lehetnek.

VI.

A' Patronusok az ö oltalma alat valokk dolgában, Tanu bizonjságot ne mondgianak.

Valami egi más mellet nem engedtetik:
- Vérszerent valok: Atia, Ania, Fiak, Szep Atya, Anja, Unokák, Bátja, Néne, Öcse, Huga.
- Sogorsagok: Férj, Feleségh, Ipa, Napa, Vö, Meny.

Ezeket mivel hogi, ha akarnákis vallatni, nem engedik, azonképpen akaratjok ellen nem kénßerithetik.

Leveleckel valo bizonyitásrol.

Titulus VII. Art. I.

Ha az Adós á Kölcsenezönek keze irását, avvagi ados levelét hozza, adgia, meljben az adosságot vallja, ha az adost törvénjre hiják, és igaz ok nélkül nem akarna fizetni, nemis tagadgia hogi á levelet nem ö irta, avvagi atta volna, efféle levél elégedendö bizonjitás az adós Ember ellen, szintén olljan erejek vagion az küldet levelecnekis, ha azokban az adosság ki vagion fejezvén attol á ki az levelet irta, avvagi küldötte, és ha aszt az ö szokot pecsétivel pecsételte meg: Mert á pecsét erössiti meg á levelet, hanemha á summa irásban lör valami vétek, mert ackor kifogassal élhet.

II.

Az adós levelecnek el veszéseis á kölcsenezöknek nem árt, hogi ha njilván valo bizonjságockal az adóst adossá teheti. Miképpz penig hamisságh volna á gjuladás miat valo levelek meg emesztésért az adosságot meg nem akarni fizetni, ezenképpen nem menten hinni kel azocnak szovacnak, kik levelecnek tüz miat el veszesét vetik: hanemha egiéb bizonjsagockal hitetik el: Az kit kölcsön ador pénzért hinak törvénjre, az önnön maga irásával, s-nem más levéllel találljak megh.

III.

Meg holt embernek Laistromi, melljeket az ö marhája között találnak. Ennekfelette Aros emberek Laistromi, avvagy Mives embereké, nem elégedendök az ö adossagokk meg bizonjitására csak ö magok; Szintén olljan Törvénje vagion annakis, ha az meg holt ember utolso oraján jelenti, hogi valaki ö néki bizonjos summa pénzel, avvagi valami bizonjos marhával tartozik.

HOGY AZ TANUKAT

Hogi á Tanukat az feleletnek elötte az Törvényben nem kel bé vinni, hanemha á dologhnak örökké valo emlekezetiért.

Tit. VIII. Art: I.

Az mig á felelet rend szerént mind meg nem lészen, addig á Tanuknak bé vételere nem kel menni, és ha annak elötte bé vészik, erötlen, hanemha ki azokat jövendö dolognak emlekezetire akarná elö vinni, tudniillik ugi hogi, ha az vallando személjek, hoßßu utra akarnának menni, avvagi nagi betegséghben volnának, avvagi felettéb valo vénségben, ennekfelette ha dögh halálos idö vagion, hogi valamelljik peres féll-félne, hogi á Törvény szerént valo vallás elöt, azok nélkül meg fogiatkoznék: Ennekfelette valamelj ockal való dologban, mikor szintén ackor az Felperes nem perelhet: Azont kel érteni azon dologrolis, melljek késedelmet nem szenjvednek, minémü dolgot az Birák az ö eßességek szerént eszekben végienek. Efféle személyeket á Törvényszéken mégh az bé felelés elöttis be vehetnek, ha ackor az más peres féltis, bé idezendik és jelen léßen. Azoknak penig vallásoknak bé pecsételve á Bironál kel állani mind az ideig, mig meg kelletik, tudniillik törvényig. Ha penig effele vallásokkal esztendeig nem élnek, annakutánna erötelenek lesznek, hanemha á késedelemnek, es meg bántásnak Törvény szerént valo okát adhattja, mert ackor továbbis ereje vagyon.

II.

Ha ki Tanuknak vallásit, vagi éppen valo perfoljasokat, avvagi függö perek felöl valo tudománj tételeket, vagi véghez vit Sententiakot, avvagy valami egiéb vételek, ajandékozások, adosságok, czimborálások, vagi egiéb dolgocban forgo hasonlo Törvénjeket, Város könjvében akar irattatni, az légien á Tanács elött, az ellenkezö félis jelen lévén, mellyet ugyan bé kel á Tanács eleiben idezni, és jelen levén mind az Kett Fél, ugi irják bé az Város könjvébe.

Az Esküvésröl.

Titulus IX. Art: I.

Az önközben mikor az Peresek az ö dolgokban Tanukott akarnak bé vinni, nem illendö dolog, sem nem szükséges valamellyik félnek hütött vetni. Minekutánna penigh á Tanukat be allattják, á kiket á dologért bé kellet volna állatniok, ackor oszton az dologhoz és igassághoz képést, nagiob bizonjságért á Biro Sententiaja szerént, vessen hütöt, vagy az Felperesnek, vagy az Allperünek, tudniillik az eléghtelen bizonyittásért.

II

Ha valamellyik á Peresek közzül á Bironak meg látása nélkül, á masiknak hütött vétt á kicnek hitet vetettenek, aszt fel veheti, avvagi meg veheti, avvagi az ellenkezö felnek vißßá adhattja, és aszt mondgiák, tökélletes és szabad akarat szerént valo hitnek; Vagion más hitis, mellyet Törveny szerént valo hütnek mondnak, melljet á Törvénjben

az

az Biro akarattyából az Felperes az Allperesnek vétt; Az harmadik hűt szükség-
képpen valo, melljet á Biro szükségképpen vétt.

III.

Pénzben jaro perben, ha valamelyik féll, á másfélnek hűtöt vétt, annak hitit meg-
kel halgatni; Mert miképpen á Biro hűtöt vethet, azonképpen az Felperesis
vethet.

IV.

Mikor mind á két perlődő Felnek egienlő akarattyából, avagi edgük félnek aka-
-rattjából vetet és meg tőkélt, vagy meg engedet hűttel valami dolog egißer el vé-
geztetik, aszt még hamis hitnek szine alattis, meg nem vohattyák.

V.

Ha valamelj lakos embert adosságért, avagi valami egiéb marhájert, valaki Törvénjre
hivánd, és az Felperes semmi Tanut ellene nem állathat, sem semmi gianusagnak jele
ahoz nem fér; Az Allperes ha tagadást teszen benne, hitnelkül menekedik meg, hogi
ha penig az Felperes valami Tanukotis hoz bé, de nem elegedendőt, de mindazonáltal
ollyakot, kiknek vallásokbol gianuság tér az Alpereshez, hogi tartozik, ackor az elég-
telen bizonjitásnak bé telljesedéséjért, á Felperes közelb léßen önnen maga hitivel
valo meg bizonyittáshoz, hogi nem mint az Alperes á meg menekedéshez.

VI.

Valamennyiszer az Biro hitet vét, ackor kel Appellálni mikor az hitet vetik,
nem az hit mondáskor.

VII.

Ha ki mondgia, hogi valami marháját el orzották, heted magával valo hittel kel aszt
meg bizonyittani; Es á Birák meg ne engedgiék az ellenkező Felnek á Kéttannji ma-
gokkal valo hitet, hogi á bővebben valo bizonyittassal az hamis hitre ok ne adassék.

A' Birácnak Sententia mondásokrol.

Titulus X. Art. I.

Teczczet hogi minden dolgokban fő gondunk légien az igasságra és az egienes-
ségre, hogi nem mint á Törvénjnek suljosságára. Eszekben tarcsák penig az Birák
hogi minden perekben á Törvénjbéli Sententiat mind á két perlődő Fél előtt
mondgiák ki, hogi á ki mondot Sententiat, valoban meg ercsék, melj Sententiabá
edgük félnek kárhoztatása, masik félnek menekedése légien. Továbbá valakit kár-
hoztatni á dolognak meg halgatása nélkül, az igasság nem engedi.

II.

A' tavul lévő ember ellen hamis bizonyitasokbol alló Sententia mondás sem-
minek iteltetik Törvenj szerent.

III.

Törveny ellen ki-bocsátot irassokat, minden Csaszári Törvények szerént
á Birák meg vessenek, hanem ha valami oly volna, az mi edgük fel perest
meg nem

meg nem sértene, és a kerő félnek haßnálna, avvagi á könyörgőnek vetkétt
#IV. meg engedné. #A' Sententia mondas után, avagi valami dolognak hűttel
valo el végezése után, avvagi Törvéniben valo vallás után semmi egiéb nem ki-
vantatik; Mert á Törvénjben az vallástétel Sententia mondás gianánt tartatik.

Az Appellálásról.

Titulus XI. Art: I.

Mivelhogi az Appellatio némű nemű segitségek és vigaßtalások azoknak
á kik á Birácnak Sententia mondasockal meg sulljasittattanak, hogi az igieket az
á kisseb renden valo Birórol, jobban valo meglátásnak okäert, az felljeb renden
valo Birora Appellhassák. Ezokäert á ki á Biro elől Appellalni akar, addig
appelláljon á mig á Biro Széket ül, és onnan rendszerént á Tanácsra, á Ta-
nácsrol mig az egiben gjült Tanács törvént ül, az egesz Szaszság eleiben, és az
egész Szaszság elől az Fejedelem Tablájára valo Appellálásra szabadon valo
tehecsége lészen; Az Appellalo fel penig, ha az Tanacskozásra valo orát, avagi
egi napot kiván, meg nem kel tölle vonni. A' Fejedelemre valo Appellálast
meg nem engedik, ha abban valo rendtartás meg bántatik.

II.

Mikor valaki Appellál, annak tisztessege helyén lattatik lenni, á ki valami véte-
kért vádoltatot volt. Ezokäert noha renditől meg kel tartozodni, ha appellális
de azokkal az giülekezeteckben részesülhet, mivelhogi bizonjos Törvénj mu-
tattja, hogi az mig á pör fűg, addig semmit ne ujjicsanak.

III.

Az Appellalasnak közben vetése után ha az á ki Appellált á rendelt ideig az Trans-
-missio levelet ki nem váltja, ki nem vészi, avvagi elő nem adgia, idő mulassal el
vettetik á Torvénjtől: Es á ki á szabad Appellálásban, az az VI. hetekig, az
rendelt ideig elő nem megien, hanem belé hadgia, mind örökké halgatni kel an-
nak, sőtt mégh Fejedelemtőlis Supplicatio altal segicséget nem kérhet, mellyet
ha meg cselekeßikis, kévánsagában meg fogiatkozik.

IV.

Mind nagi, s-mind kicsiny dologban Appellálni szabad; Mert nem kel á Birónak
boszszuságnak vélni, ha az peres Appellálni akar.

V.

Appellatio nem engedtetik azocnak, á kik főben járo dologbol, ugi mint: Paraznaságbol,
szántszándékbol valo gyilkosságbol, Toluajságrol, vagi njilván valo Erőszaktételről vá-
-doltatnak, és bizonyos jeleckel, és Tanuckal valo vallastétellel meg giözettetnek, vagi önnön
-szájockal, kénzás nélkül az ő bűnöket meg vallották. Sem njilván valo adóssócnak,
kik sem-

kik sem tagadgiák az adosságot, kik semmi Törvénjszerént valo ki fogast nem vetnek. Azocnak sem engedtetik á kik az ellenkező félt hijaban vontattják, vagi patvaros hallogatással igiekeznek fárasztani, ha penig meg engedtetik, tehát á kárt es perre valo költséget kénszerittetik meg fizetni. Azocnak sem engedtetik, az melljek haladékot nem szenjvednek.

VI.

Senkitöl valaki az Szaszságban lakik tiltva nincsen á Tanácsrol az egész Szászsag (: az az Universitas :) eleiben valo Appellálás akarminémű ingo marha felöl valo perben az melj 10. forintnál többet ér. Továbba az eghész Szaszság elöl az Fejedelem Táblájára valo Appellálás minden ingó marha felöl valo perben, melj 40. forintnál többet érne meg engedtetik, hogi az felső renden valo Birák minden kicsinj dolgockal ne bántassanak, és hogi az emberekis kicsinj dologért nagi kölcséget ne szerezzenek és tegienek. Allo örökség, vagi josság felöl, boszszuságok felöl, Városbéli, vagi falubéli szolgálat felöl valo dolgokban, melljeket bizonjosson meg nem böcsülhetnek az Appellálást meg nem kel tiltani.

VII.

Ha mind á két perlödö Fél az Sententia mondassal meg suljasittatik mindenik fél ö magáért Appellaljon: Ha ugian azon egi perben, edgiik fel Appellál, és annak Appellálását igaznak pronunciályák az más félnekis használ az melj nem appellált.

VIII.

Erdeljben lako Szász nemzetnek szabadcsag leveleiben tiltva vagion, hogi az Szaszságban határ felöl támadot perek dolgában, á Szaszság Törvénj székinél, továb ne Appellálhassonak, se Vajda emberi, avagi Itéllö Mesterek határokat megne járják, avvagi azok felöl valo pert el ne végezzenek, az egész Szászságnak büntetésének tilalma alat valaki külömbet kisért megh.

Hogy az Tanukat az feleletnek elotte törvényben nem kel be vinni. Vide supra. &c. sequit

Az meg itélt dolgokk veghez valo vitele felöl. TIT. XII. Art. I.

Az meg itélt dolgocnak véghez vitelit el szokták halasztani, és az meg fizetet penzt avvagi marhát vissszá szokták kerni es venni, hogi ha njilván valo bizonjsagockal meg bizonjitjak, hogi az Bironak igaz itéllete, hamis és âll levelekkel meg csalatot.

II.

Az ki Senten-

II.

Az ki Sententiat vöt az Birótol annak VI. hetekig eleget kel tenni, ha peressevel meg nem békéllik; Azocnakis annj üdöt adnak az kik vallják az adosságot, avvagi Törvénj szerént tartoznak meg fizetni, es ha az hagiot napigh VI. hétig meg nem fizetnek Zálagot végyenek.

III.

Az meg itélt pernek veghez vitelében illjen rend tartatik. Minekutánna az Sententia mödás után hat hét el mulik, ha az ados az meg itélt adossagot az kölcsenezönek meg nem fizeti, tehát elöszer az ingo marhakhoz njulljanak (: az kézi mivszerektöl meg válva, mellyek nélkül szükölködik, az ö mivének gyakorlására, és az szánto embernek lovaktól, ökröktöl, és ekéhez valo késségtöl meg válva, tudmillik az mellyeckel el szokta volt az adós ö magát táplálni :) mel'ingo marhácnak az árra, ha elég nem léend, az meg nevezet kivétetet marhákhozis hozzá njulljanak, mind addig mig az kölcsenezött meg elégittik. Ha az Adosnak marhájában mások annakelötte törvénnjel valamit el foglaltanak, az Biro az mi igaz meg ércse.

IV.

Minden Szolgának az ö igaz bérit, minekutánna szolgálattjának idejét ki tölti az Biro meg itéllje, meg halván azocnak gazdájocnak szovakat, kik az adosságot nem tagadgiák az fizetésnek harmad napot tegienek. Ha valamelj akadálj léend á fizetésben az Biro igassággal el igienesicse, es segicséggel légien hogi az Szolgát meg elégicsék; Az szolgának meltosága vagion, hogi az ö bérit minden adossoknál eléb meg veheti az ö gazdáján, azoktol meg válva, á kik annakelötte á Gazdájokon az adosságot el értek Törvénnjel.

V.

Az ki házot berben fogadot, ha adossagért Törvénjre hiják, ha annak marháját törvényböl á Kölcsenezökk itélték volna, á Törvénjnek foljása szerént el foglalták volnais, annak á ki az házott bérben adta, ha az ház bérért eleget nem töttenek, az ház fogadonak marhájából minden egiéb kölcsenezöcnek elötte, eleget kel tenni, minekelötte á Sellérnek marháját az házbol el vinnék; Mert az minémű marhát á fogadot házban bé visznek alattomban valo Zálagban vagjon és vetik.

VI.

Ha az Felperesnek az Adosságnak meg fizetését á Törvénj meg itélte, hâtt hétt mulva á Varosszolgajá ával az adosnak marhájához njulljanak, melljek, ha ingó marhák lésznek, azokáért á közelbik szomszedgiának hazánál tegiék le, mind addig, á mig 3. Vasáron á köz piaczon arullják, az menji arron penig kérik, asszt az Adosnak meg kel mondani hogi ha azokat meg akarja tartani, avvagi kezéböl ki akarja bocsáttani, aszt az meg mondot heljen 3. Vasarnapig cselekedgie, az melljeket penig el adnak, ugi adgiák mennél jobban adhattják.

VII.

Az masunnan valo kölcsenezöcnek az minémű marhájokat, lakos adossocnak, tisztbéli személjek böcsültenek, azokat kezekben adgiak, és azokat elöszszer, vagi kész-

-penzel fizetik meg, vagi ha az nem jutna, aranj és ezüst marhájaval, és egiéb
házi eszköz marhajával, Melljek mikor el foginának és az féle marhacnak el fo-
giasát az Ados az ő saját hitivel meg bizonjittja és egiéb ingo marhacnak bő-
csüllésére szállanak. Tovabbá ha az Kölcsenező lakos ember leend affele hitnek
le-tetelére nem köteleztetik, hanem elég marhájanak oda adása az mig az kölcsöne-
zőt meg elégittik.

VIII.

Mikor á Biro á kölcsönezőnek az ő adossagáert valami féle örökségêtt
bocsát kezéhez, avvagi á föld örökséget az Adós kött á Kölcsenezőnek
adós levelében, effféle örökséget, az Poroszlóval á Sz. Egi haz előtt,
avagi az köz piaczon közönsegesen hirdessék meg 3. Vásár nap
egi más után, es ha valaki többet igér erette, hogi nem mint
az adosság volna, aszt jelencse meg az marhallrának
és az harmadik hirdetés után, akar igérjenek töb-
bet erette, akar ne, az Adost ismét meg kinallják
velle, ha meg akarja tartani, es ha meg nem a-
-karja tartani, az ki többet ád erette annak
adgiák, és az mi az adossagot fel-
-lyül haladgia, az ADOS-
-nak meg téricsesék.

Finis Libri
Primi.

MASODIK KÖNYV.

MÁSODIK KÖNYV.

Az Hazasságh rendiröl.

TITUL, I. Art: I.

Az menjegző, vagj házasságh Ferfiunak és Aszszonjállatnak megh fejthetet-
len eletben valo njajassaganak egiben valo köteleztetése.

Art. II.

Igazán azok hazasulnak egiben, á kik Törvénjszerént valo időkor egjgiesülnek,
az Férfiak iffjuságocnak idejében, Aszszonjallati nemnek penig, mikor hazas-
ságra alkalmatosok, szüléjecnek vagi azocnak egienlő akarattjokbol á kicnek
birtokokban vadnak, azocnak akarattjok nélkül hazasulás nem lehet, de ha
meg lészenis meg nem fejthetik.

III.

Az kézfogás, miképpen á menjegzőis az hazasulandocnak egienlő akarattjok-
bol lészen, meg sem álhat, hanem ha az házasulandok, és az kicnek azok hatalmak-
-ban vadnak egi akaraton lésznek.

IV.

Afféle giermekek, kik szülécnek es giermekeknek képeket viselik, egiben nem há-
zasulhatnak, és ha afféle személjek egigiesülnek, paraznaságban léledzenek, melj
vétecnek büntetése számkivetés.

V.

Az vérszerént valo rokonságnak bőcsülletiert 4ed izig valo rokonságig az házas-
sag meg ne engedtessék, hanem ha testszerént valo egigiesülés leend köztek, mert
ackor az Birotol réajok vetet illendő birsaggal meg büntettetvén el szenjved-
tetnek.

VI.

Ha az, ki valamelj Leanjzótt el jegizet, azon Tartománjban lakván Z. Esztendeig
matkáját haza nem viszi, ha az Z. Esztendő mulván á Leánj máshoz menend, sem-
mi tsalardság azon ne legien, á ki házasságban akarván élni, az ő reménjsegétt
tovab nem engedte meg tsufoltatni.

VII.

Semmi hamaréb meg nem történik az emberben, minthogi az Férfi az Aszszonjállattal
avvagi az Feleség Urával közösködgiék. Ha azokáert á Ferfi az ő Feleségét ok nélkül,
avvagi az Aszszonji állat az ő Ferjét meg veténdi, tehát kénszerittessék az ő saját-
marhájanak negied részét, annak részére ki adni.

VIII.

VIII.

Az ki hazastársát el hadgia ok nélkül ha pere vesztése alat, ot bé idéztetik az hol lakása vagion, és Torvenjben nem menénd az el hagiatot személjt Törvénj-szerént szabadnak, az el hagio szemeljt penig, meg holt személjnek pronunti-allyák.

IX.

Ha az Férj az ö Feleségével az házassagnak kezdetitöl fogván Z. eghéß esztendö-kig az ö természet szerént valo erötlensége miat nem társolkodhatik, az Aszszonji-állat az ö harmadgiának el vesztése nélkül, az ö Férjét el hagihattya, mindaz-altal ugi hogi a Papok tegienek elöszszer Törvént felölle.

X.

Az házasságh valami gialázattol, viztöl, vagi tüztöl valo meg tiltással meg nem fejt-hetik, ha az vétek, meljben az Ferj eset az Feleségének hozzája valo jo kedvét meg nem valtoztattja.

XI.

Azis bizonjos, hogi az házasságban valo személyek, valamelljik, tudniillik á tavul valo él, az másik ferjhez nem mehet, avagi meg nem házasulhat; Ha penig bizontalan élete, tehát mind az Ferfi, s-mind az Aszszonjallat várjon VII. Esztendöt, és annakután-na büntetés nelkül férhez mehet.

Testamentu nélkül meg holt embernek marhajaban valo jutásróll.

TITULUS - II.

Minekutánna az Atja es Anja meg hâl, azocnak Törvénjszerint valo magzati Fiai és Léanji szállanak azocnak mind ingó s-mind ingatlan jovakban; Hogi ha penig történnék ezek közzül, az alsó agon valo magzatok közzül valamel-lyicnek ugi halála, hogi annak magzati maradnának, annak magzati szálnak az Attjok helljet az giükérre, és szintén olljan nagi Részt vésznek á meg holt ember marhajabol, mint az ö Attjok vett volna ha élt volna.

II.

Az menyégzönek elötte születet Fiak, kiket az következendö házassagnak általa törvénjszerént valocká töttenek, mind á törvénjszerent valo ágibéli giermekkel ed-giüt szállanak bé, az ö testamentum nélkül meg holt Attjok marhájában.

III.

Ha az tövénjszerént valo Feleség magzatot szülénd, ki az szülésben meg halna, ha az magzat mikor Anjnjának méhiböl ki jö, es annyira kovákol, hogi az ö kovákolása

kovákolasa az haznak négi szegeletiben meg hallattatik, születvén eleve-nen, örökös ember számban tartatik.

IV.

Fattju giermekek, az Annjok jovaiban egienlöképpen nem szállanak á tör-vénj szerént valo ágybol születet gjermekekkel, azonképpen á szép, vagi job-Annjoknak, és Anjai ághrol valo job Attjokk jovaibannis nem szallanak. Mert affelecnek bizonjos Attjok nincsen, á kik tilalmas gonosz és kár-hoztatott társolkodásbol és fertelmes paráznaságbol születtetnek, sem Attjocnak, sem Annjocnak jovainak birására nem botsattatnak.

V.

Minekutánna az fattju giermekek Testamentum nélkül meg halnak, törvénjszerént valo also ághon örökösöket utánnok nem hadnak, az felsö linéan valók szállanak hellyekben, tudniillik azok, á kicnek hel-lyekben ök számláltattanak volna; Tovabbá, ha sem felsö, sem also li-nián valokatt nem hagyánd utánnok, az Anjai aghrol valo közelbik vérek szálnak örökségében, és ha az Fattjunak Annja nincsen, hanem Báttja, Öcs-csei, nényei, hugai, kickel egi méhböl valo, ezek minden rokonságoknál közelbek.

VI.

Ha az meg halo embernek also agon valo örökösi utánna nem maradnak, az közelben valo felsö ághok, minden rokonságoknál közelbek; Hogi ha penig á meg holt embernek Attja és Annja marad meg, es egietembe battja, öcscse, nénye, huga, kik az ö Szüléjeckel az osztatlan marhában ülnek, azok egietem ben szállanak á Testamentum nélkül meg holt embernek része marhájában. Minekutánna penig az Szülék az ö giermekekkel meg osztoztanak, ha valamelj az giermekek közzül meg halánd, á Szaszsagnak törvénje szerént, á szülék szallanak azocnak része marhájokban, onnan minden Atjafiak ki rekesztetvén.

VII.

Hogi ha az megholt embernek alsó agai nem maradnak, hanem tsak felsö-ágai, tudniillik szép Attja es szép Annja, tehát azok az Z. ösök szallanak mind az Z. Linéarol annak jovaiban, ugi hogi az Szép Apja, avvagi Ösi az Atjai két reszben, á szép Annja penig az Anjai Linearol valo kereset marhának harma-dabol végienek.

VIII.

Ha ki Testamentu tétel nelkül ugi hâl meg, hogi utanna szép Apja, és vélle egi méhból valo Attjafia, avvagi szép Annja, és vérszerént valo Attjafia marad, azok szállanak az meg holt embernek örökségében, ki ki mind az ö Line-ajarol, az vélle egi mehböl valo Atjafiu az Anjai Linéarol, az Szép Annja, az Anyai ágrol, á vérszerént valo, az Atjai Linearol.

IX.

IX.

Ha az meg holt Atjafinak, sem felső, sem alsó ága nem marad, avval egi méhből valo Atjfiak szállanak annak marhajában, és ki rekesztik az véllek egi méhből valo Attjokfiainak gjermekit.

X.

Haki Testamentum tétel nelkül hâl meg, és sem felső, sem alsó ágokon valokat utánna nem hági, hanem Atafit, ugi mint Bátját, Öcsét, Nénét, Húgát, az Atjai ágrol valo Atjafiak szállanak az meg holt ember jovaiban az Atjai Ágrol, es az Annyarol valo Atjafiak az Anjai agrol. Hogy ha penig az meg holt ember, mind az Z. Agrol valo Atjafiakott hági utánna avvagi egiszersmind, csak edgik ágrol valo Atjafiakotis, ezek mind az Z. ágrol valo Atjafiackal edgjüt szállanak á meg holt ember jovaiban; de csak annji részről, á mennji réßről valo Atjafiak voltanak, az az: ha Atjárol valo Atjafiak, tehat az Atjai részben, ha penig az Anjai ághrol valók, az Anjai réßben.

XI.

Meghis mikor valaki Testamentum tétel nélkül hâl meg á kinek tsak edgyik Szülejéről valo Attjafiai vadnak, avagi maradnak, tudniillik Attjarol valo verszerént valo Atjafiak és egiszersmind Annjának valo egi Báttjai, Ötsei az Atjai ágrol valo Atyafiak szállanak az Atyai kétt részben, az Anjai ágrol, az Annjának Báttjai, avvagi öcsei, kik az Annjával edgjek voltanak, szállanak az Anjai harmadban az Anjai ágrol. Ezenképpen viszont az Anjai ágrol valo Atjafiak szállanak az harmadban; Az Atjai ágrol valo atjafiak, szállanak á Z. részben, az marhának és örökségnek egiben valo elegiedése nélkül.

XII.

Ha az meg holt embernek, sem felső, sem also linéan valo ágai nincsenek sem vélle egi Attjafiai, Báttjai, Öcsei, Nényei, Hugai, tehát azocnak gyermeki szallanak az meg holt Atjafiunak marhájában (:jovaibá:) örökséghében, az az, hogi mindenik azok közzül az örökségből annyi részt végien, mennyit az ő Attjok, Annjok vött volna, ha élt volna. Az Atjafiacnak penig giermeki után azok szállanak annak örökségében az kik közelb valo vérek, ugi hogi az közelb vérek, á tavulb valo véreknél felljeb valok légienek, es az kik egi linéán valo Atjafiak, mindnyajon egienlőkeppen szálljon reajok az örökseg és főre oszollyon.

XIII.

Testamentum tétel nélkül meg holt emberékk marhájokat, kik akarmellyik linéárol valók törvénjszerént valo örökösök nélkül halnak meg, Város számára foglallyák.

AZ TUTORSÁG-

Az-Tutorságról.

Titulus III. Art. I.

Mikoron az Feleséghe Férjénél eléb hâl meg, és töllek apro gyermekek maradnak az meg holt Anyai marhakk, és az gyermekekk az Attjok lészen Tutora, es nem szükség mást Tutorrá tenni. Az Atya penig tartozik egi holnapig avvagi kettőig az ő meg holt Felesége után meg osztozni az ő gyermekivel, á következendő Titulusban meg irt rend tartás szerént, és osztozo levelet kel irarni.

II.

Ha az meg hólt Atja, Anja az ő neveletlen gyermekinek Testamentumban tisztességbéli és hiv embereket hágy Tutorul, azocnak Tutorsagocnak erejeben kel maradni.

III.

Haromféle penig á Tutorságh, tudniillik: Első, Törvénjszerént valo, melljet senki nem ád, hanem az törvénj vernek következése szerént adgia. Második, Testamentum szerent valo, mellyet az Atya rendel az Fiának; Harmadik, Adattatottnak mondatik, mellyet az Biro ád az ő Tisztiszerént, ha Testamentum szerént avvagi törvenjből adatot Tutorok nem leendnek, avvagi ha az véreket alkalmatlanocnak itéllik az Tutorságra.

IV.

Valameddig az Testamentumban hagyot Tutor éll, addig törvénjszerént valo tutor nem rendeltethetik, sem az törvénjszerént valo tutorra á Tutorság nem szálhat, hanemha á Testamentumbol hagyot Tutor meg halánd.

V.

Hogiha penig á szülék (: az az Attya, Anya :) az ő árváinak Testamentumban semmi Tutort nem hadnak, rendelnek, tehát az Tutorság, á közelbik vérre szal, tudniillik arra, á ki az árvacnak holtok után, az meg holt arvácnak örökségében Bállana és efféle Tutorok á Tanacsnak végezésekből, avagy á valasztatot osztozó emberek-nek rendeleséből, végzéseből vadnak, de minden fizetés nélkül vadnak. Ha penig á közleb valo vérek, elégedendő ok nélkül az Tutorságot fel nem akarnak venni, tehát, az árváknak jövendő örökségecnek birásátolis meg fosztatnak; Mert á ki az nyereget el akarja venni, szükség hogi az töb terehviselésnek suljsagát orizze. Ha penig á Tanács más idegen Tutorokat rendel, azocnak jutalmat es fizetést rendelljenek az arvák jovainak mivolta szerént valót.

VI.

Az Tutorok és gondviselők meg menthetik magokat gyermekecnek számos voltával, betegséggel, fő Tiszttartásnak viselével, es az kik ez ockal mentik magokat at Tutorságnak terhetől az meg holt árvaknak marhajokban törvenjszerent valo szallastol el nem vetterhetnek.

VII.

VII.

Az Tutoroktol és gondviselőktől szintén olljan szorgalmatos gondviseles kivantatik és hivseg az árvák jovaihoz, minémű jo szivel valo gondviselés-sel az cselédes ember tartozik az ő jovaira.

VIII.

Az Tisztartocnak tulajdonittatik vétkül, ha az arvacnak alkalmatos Tutorokat, avvagy ugyan semmi Tutort nem adnak; de mindazonáltal, ugi, ha intetnek réa es ugyan nem adnak.

IX.

Ne mereszkedgyék az Tutor az Arvacnak külömben jovaihoz njulni, avvagi valami közit azokhoz njujtani, hanem előszszer Registromat csinállyanak es abban közönségesen mindeneket bé irjanak, es á szokot rend tartás szerént ugi adgyák kezehez az marhát. Mert az melj Tutor az árva jovairol Registromat nem irat, hamissan láttatik cselekedni; hanemha igen igaz okát adhattja miért nem cselekedte.

X.

Aszszonyi allatokat á Tutorságnak viselésére nem bocsáthatnak, hanem ha az árvácnak törvény szerént valo édes Annyok lésznek; Ha penig másod hazasságra menéndenek á Tutorságtol el vétetnek és az Tanács más Tutorokat és gondviselőket szerezzen, hanemha az Mustoha Attya tisztességbéli ember, es á Tutorságra alkalmatos volna; 25. Esztendősnél kissebbeket az Tutorsághnak tisztire nem bocsátnak. Á tékozlók meg tiltatnak á Császári törvények szerent az önnön magok marhajának gondgiaviselésétől, melj eleitől fogva ugyan szokásis volt. Az ferfi árvácnak ezokáert 20. esztendős koráig, á Leánzocnak penig házosságokig, az ő jovokat nem kel kezekben adni; hasonloképpen á tékozlokkis, mégh házasságocnak utannokis, mig marha gyüjtésére nem szocnak, és akkor az Tutorok számot adván á Tutorság terhétől meg menekednek.

XI.

Az Tutorocnak meg engedtetet az Arvák marhajanak (: jovainak :) fel Registrálása után, kiadással, bé vévéssel, vitellel es adással, és egyéb modockal az árvák jovát meg őrögbiteni; De az álló őrökségeket, mellyek részegség miat el nem veßnek, elegedendő okok nélkül es á Tanacsnak akarattya és parancsolattja nélkül el nem idegenithetik.

XII.

Az Tutorocnak meg nem engedik, hogy az melj Arvácnak jovainak gongyát

gongyát viselik, azocnak jovakat, sem ő magok meg ne vegyék, sem penig mások által, hanemha az Tanács engedéndi meg. Az Tutorra néz ezis, hogy minekelőtte az Tutorságot fel venné, ha mivel az Arvák szűléinek adós volt, aszt meg jelencse.

XIII.

Hogy ha penig az árva, vagi ideje miat, vagi á Tutortol valo felelme, vagy tsalardsága miat meg csalattatik, minekutánna az Biro aszt meg érti, éppenséggel meg kel néki adattatni. Mert mivelhogi az Arva semmi közösülésre nem kénßerittethetik á Tutornak akarattja nélkül (: azért hogi az Arva abbá az üdőben sem akarni, sem nem akarni mondatik :) az igasságnak semmi modgya nem engedi, hogy az ő saját hasznára az Tutor valamit abban hajthasson, és más ember karával, és boszszuságaval gazdagodgyék.

XIV.

Az Tutorocnak aszt sem kel engedni (: mellyet mindazáltal nekik meg tselekednek :) hogi az jo elméjű Iffjacnak tisztességes tudományocnak tanulására szükséges kölcségeket töllek meg vonynyák hűséges safarsaghnak szine alat: mintha azocnak jovakat szükséges üdőre akarnak meg tartani, ezenközben penig az más ember jovából az ő saját hasznokat követik. Ezokáert ha valami igaz okbol, á Tutor kécségessé lészen, á Tisztarto á Tutorsaghtol el vesse, es az Tutorságot más jambor es hiv férfiakra kel adni.

XV.

Kécséges Tutor penig az, á ki nem hiven viseli á Tutorságott, bátor az mit el költött, meg fizetnéis: mindazáltal az Tutort, noha szegénj de hiv, és szorgalmatos, á Tutorságtol el nem kel vetni, ugi mint kécségest; Asztis penig kécséges Tutornak vélik, az ki oly erkölcsű, hogi erkölcse miat kécsegessé lehet.

Az Szülék, es Gyermekek közt valo jóknak megh oszlása felöll.

TITULUS IV. Art. I.

Mivelhogi az Férj es Feleségh az házasságban miképpen testekbe azonképpen minden jovakban edgyé lésznek, méltó és igaz szokásbol jovakkalis az ő gyermekeckel egyetemben életenek táplálasokra élnek: És régtől fogva valo szokás ez, hogy éppenséggel valo marhának (: jóknak :) két része az Ferfiuje, Az harmada az Aszszonyállaté semmi jegy ruhát fell nem tudván.

II.

Ha az Anya meg hâl, és törvény-szerént valo gyermeki maradnak, az gyermeknek Atija, egy, avvagy két holnappal az ő feleséghenek holta után hija egiben az ő meg holt Feleségének vér-szerént valo Attyafiait, mind az rendelteret Osztoztato embereckel egyetemben, kicnek elötte, az ő gyermekinek, mind ingo-s-mind alló jokból, az éppenséggel valo harmadott, mely az ő Annyokrol réájok szállott törvény szerént adgya ki; Ha penig az Atyok tökélletes-ferfiu, és az ő kefedelmezesecnek törvény szerént valo bizonyos okai vadnak, az harmadik holnapotis meg engedhetik néki, de mindazáltal á gyermekeenek kára nélkül; Hogi ha penig 3. holnapig az osz-tozást el mulattya, á Tanacs, avvagy Biro 25. forint birságot végyen rajta.

III.

Réghi szokás ez, hogy az Osztozásban, mikor á Szüleknek valamelljike osztozik, jambor emberecnek itéletek szerént, az ingo jóbol az jocnak mivolta szerént az az, ha kevesek lesznek az jók, keveset, ha sok annál tisztességésben, valamit magának vehet, melyre igasága vagyon, közönségesen az ajándékozást méltóságnak mondhattyuk: De ha valami Testamentum szerént valo hagyomás lëend, az ajandekozás meg szünik, hanem ha békét hágy az hagyomásnak, és az jób részt akarja választani.

IV.

Ha az Atyának 2. haza lëend, mindeniket meg kel böcsülni, és az Atjának halma vagyon akarmellyienek el valasztására, és az Atya az másikot az harmadra gyermekinek engedi; Hogy ha penig, annak az háznak bötsüje, mellyet az Atja magának tartot, a két részt felyül haladgya, az Atya á felét penzel fizesse ki az ő gyermekinek, mellyel az gyermekjis viszont tartoznak, ha az ő házok az harmadot meg haladná: Ha penig csak egy haz lëend, meljben az Atya es Anja laktanak, az osztozáskor aszt böcsüllyék meg, es az harmadot az ő gyermekinek kész penzel fizesse meg, es á hazat ő maganak eppenséggel meg tarthattya.

V

Mikor az Atya meg hal, és Felesege-s-gyermeki maradnak utanna, az gyermekeknek Annya az Urának holta után négy héttel, hija őszve az ő megh holt Urának Attyafiait, rokonsághit, és az rendelt Osztoztato embereket, kicnek elötte, adgya ki az ő gyermekinek az Atyai 2. részt, mindenfele marhákbol, örökségekből, és az Osztozasnak elötte semmit az marhakbol el ne idegenicsen; Ha penig az Anya az el idegenites és tekozlás felöl nem késéges és kesedelmezesnek igaz okát mondhattya, más holnapotis engedhetnek néki; De ha gyermekivel addigh megh nem osztozik az Tanács 25. forint birsaghot végyen rajta.

VI.

Ha az oszto-

VI.

Ha az osztozáskor 2. lëend az ház, akarmellyiket akarják á gyermekek el valaszthattyák, az malik az Anynyaé lészen; Ha penig töb házok volnának, tudniillik szölök, rétek, kertek, halastók, elöszszer mindenkor á gyermekek valaszthatnak benne, masodszor az Anya, ugy hogi 5. szánto földnek hármát az gyermekek valaszszak el, az kettei az Anyának jusson, és ezenképpen az többibennis cselekedgyenek; Az mezön valo örökségekbennis, á gyermekekkk két resz, Annyanak harmad rész adattassék, és az gyermekek az ő részeket före oszszák. Az Atyais ugyan azon modot tarcsa meg, az Anjai harmadnak az gyermekeckel valo meg osztozásban: mindazonáltal, ugy hogy az Atja valaszszon á jókban.

VII.

Ha penig csak egy lëend az ház, az Annyának az ő harmadára lako hellyet, holtig valot adgyanak akár más férhez, akár ne. De mindazáltal ugy, ha az hazat kárnélkül oszthattják meg és attol gyermeki lëendnek az Annyának az ő része, csak az első hazasságbol valo gyermekire száll, de aszt meg böcsülyék, és annak az harmadnak bötsüjéből, az első hazasságbéli gyermekek, mind az mustoha Attyocnak, mind az masodik házasságbéli gyermekecnek részeket ki fizessék.

VIII.

Ha az ferfi az ő meg holt elsö felesége után, melyről gyermeki vadnak, más feleséget vészen, ha attol gyermeke léven meg haland, ha olj nagi háza lëend, az Aszszonyállatnak lako hellyel tartoznak, addig még mashoz ferhez mégyen. Ha penig más ferhez menénd, avvagy meg haland, az az házbéli rész, az első házbéli gyermekekre szal fizetesért jambor emberecnek böcsüllések szerént.

IX.

Minekutanna az Atya es az Anya meg holtak, ha tsak egy ház maradot, és az Uaroson kivül örökségis, ugy mint szölök, avvagy rétek, az kerituet Varasokban, az Atyai ház az iffjabbik örökösnek jusson, á masikk á kivül valo örökségh. Mezö Uarasokban penig, es Falukban az Atyai házat ugyan az iffjabbik örökösnek adgyák, az kivül valo örökséghet penig egyenlöképpen oszszák meg, mivelhogy az ő táplalasokra valo élet onnan jö be.

X.

Mikor az Atya meghál, és az Anya gyermekivel egyben meg maradnak, kik megh VII. Esztendöt meg nem haladtanak, efféle dologban az örökseghnek meg osztozasaban az Anyának á gyermekek tartására VII forintot, két esztendösre VI. forintot, három esztendösre V. forintot, négy esztendösre IV. forintot, Ött-esztendösre III. forintot, hat esztendösre II. forintot, hét esz-

hét esztendösre 1. forintot fizessenek; Eszt penig á fizetest adgyák á gyermekecnek közönséges két részekből. Ha penig történnék á gyermekecnek közzül egy, vagy több az idö közben meg hal, ércsed esztendeje ki telése előtt á pénzbéli rész, melyre az Anya nem tartotta, á több gyermekecnek részekhez mégyen.

XI.

Az örökségnek meg osztásában, az Atyai házat á kissebbik fiunak, avagi ha fiai nem lésznek, ugyan azon Atyától való kissebbik Leánynak adgyák, ugi hogy mind az Z. nembéli gyermekek között az kissebbik válaszszon benne, és az, á ki á házat magának tartya örökösöknek, az ö részeket böcsü szerint ki fizesse; Ha penig az iffjabbik örökös az osztozásnak idejét az házat nem akarándgya hozzá valtani, avagy szegénysége miat nem valthatná hozzá, az ki annál nagyob, az válthattja hozzája, de ugy, hogi az leányoknál, mindenkor az Férfiacnak vagyon nagyob ígasságok hozzája. Ha penig az meg haland az ö törvényszerént való üdejének elötte, az közelbik Bátya, az Atjafiság lineájának méltósága szerént férhet az házának birásához, ugi hogy á több vélle való örökösöcnek, és az Anyának részeket az böcsü szerint ki fizesse, és annak semmi bántása abból nem lészen, ha annak elötte abban való részét pénzel fel vötte volt; Hogy ha penig ki teczczik, hogy valamellyik azok közzül az örökösök közzül, á több örökösöcnek törvénjtelenségekre az hozzá váltásban valami tsalárdságot tselekedet titkon, az csak hijaban való.

XII.

Hogi ha az osztozásnak idején, valami tsalardsággal, álokssággal, és tudva valamit meg tartot, fél felé tött, avagy el rejtet, és az annakutánna ki jelentedik az á ki az oszlando marhát (: jokat :) álokssággal el idegenitette, abból való résztöl tellyességgel meg fosztatik, hanem annak harod része az osztoztato embereké, á többi az több örökösöké.

XIII.

Ha az Anya meg haland, míg az ö gyermeki házasságra jutnának, az Anjai harmadnak tulajdon birása az gyermekre szál, de azocnak hasznok az Attyokra néz; De mindazonáltal ugy, hogy annak hasznából az harmadra jutot örökséget épicse, arra kölcsen és meg tarcsa; Az Atyának hólta után peniglen az gyermekek Z. részének haszna az Anyara nem néz, hanem az két részszel edgyelittetvén az gyermekekre.

XIV.

Az Attyának

XIV

Az Atyának Anyának hólta után, ha az gyermekek az örökséget megh akarják osztani, leg elöször meg kel vetni, ha az közönséges marhából, az örökösök közzül valamellyik, menyegzöre, ruhazattjára, tanuságára és egyebre effélére költöt, avagy valami jókot alá valová tör volna, és az többitis kárban nem kel hadni, hanemha á szülék Testamentumokban tiltást törtenek.

XV.

Az mi kölcséget az Atya, messze földre ment Fiának tanúságára küldöt, ha meg bizonyittatik hogy az Atya Fiához való kegiessségéből tselekedte azt, ne kölcsen adásért, az igasság nem szenjvedi, hogi aszt annak az Fiunak az, ö Atya jovaibol való részére tudgyák.

XVI.

Az örögbik közöttis, ha az osztozásban valami, vagy csalardság, vagy álokság, vagy gonoszul, törvénjtelen eset, egy eghész esztendeig, azt meg szokták jobbittani; Mert az igaz és hiuséges törvényekben, az mi egyenetlenségnek lenni történendik, asz meg ujjithattyák.

XVII.

Mikor csak két Atyafiak között lészen az örökségnek osztozása, az nagyobbik osztza, és az kissebbik válaszszon benne.

Az Testamentum tételről.

Titulus V. Art: I.

Minden eszeken lévö személyek Testamentumot tehetnek valamikor akarják tsak hogi Törvénj szerént való idejek légyen, tudnillik Férfiacnakk 14; Leányzocnak penig 12. bé tölt esztendejek, de mindazonáltal ugi, hogy az Attjának Annyának, az also ágocnak, és mind azocnak, kik az torvénjtelen Testamentum felöl perelhetnének, az ö Törvénjszerént való részeket meg adgyak.

II.

Némák, fülketek, dühösek és betegség miat meg csábultak, és gyermekek, Testamentumat nem tehetnek.

III.

Az ki Testamentumat tészen, az Testamentú tételkor abba az elmének épsége kivantatik, nem á testnek egésségé.

IV.

A' ki Testamentumot akar tenni, aszt Z. vagy 3. ferfi elöt tartozzék tenni, kiket eczczersmind egy üdöben hivalson, arra házához, avagy csak hivatlan történet szerént menénekis oda, és annakutánna á Testamentum tévö az jelen valokat réá kéri: Es ha ezfele Testamentumot az jelen való szemelyek hallyák, akár légyen irásban az á Testamentum, akár ne, erejében marad, ha az Te-

— sta-

stamentum tévő meg nem másollya; Mert minden embernek tehetsége vagyon arra, hogy életében ép elszével, elmével légyen, az ő első Testamentumát az utolsoval meg jobbithattja, és meg másolhattja. Mert embernek elméje, mind halálának oráiglan változando; Es senki magának törvént nem mondhat, hogy nem volna néki szabad az első Testamentumtol el távozni.

V.

Testamentum tételben valo Tanuk penig azok lehetnek, az kik magokkal szabad emberek, és az kiknek magockal testamentum tételre tehecségek vagyon; De sem az irt, örökös, sem Testamentum tévő emberecnek birtokában lévő, sem annak Attya, a kinek ő birtokába vagyon, sem Attyafiai Tanuk az Testamentumban nem lehetnek; De sem Aszszonyállat, sem gyermecskék, sem dühös, sem néma, sem süket, sem az ki marhájától el tiltotat, sem azok, kiket az Törvény gonosz szémélyecske es hiretlenecké tött, Testamentumosocká nem lehetnek. Az Attya penig az Fiával, avagy két Anyafiak, más idegennek Testamentumában egyszersmind Testamentumosok lehetnek. Mert semmit nem árt, egy ház nép közzül mas embernek dolgában több Tanukat hivatni.

VI.

Az kinek Testamentumban valamit hadnak, azok más ő véllek edgyütt valo embereckel Testamentum tételben tanuk lehetnek. Dög halálnak idején a Testamentum tételben elégedendők 2. Tanuk, akar Ferfiak, akar Aszszonyállatok, akár azon ház népe közzül valok, akar penig hiva mentek légyen oda, akar történetből oda mentek légyen.

VII.

Ha ki valakit Testamentu tételre kénszerit, vagy valami csalardsághbol, vagy a Testamentumot meg változtatni, vagy ellenzeni, hogy Testamentumosok oda ne mennyenek, és ezért az Testamentu tévőnek tehecsége az testamentum tételre nem lészen, annak tehecsége ne légyen az meg holt emberről reá szállando örökségnek meg perlésére, hanem az közleb linéan valo örökösöcnek lészen annak meg keresésére valo tehecségek.

VIII.

Hogy ha az Aszszonyállatot az Ura, annak előtte meg bántotta, és nem kénszerittesképpen, sem csalárdsággal, hanem az Ura az ő édes beszédével azt meg engeszteli, és Urara valo nehezteléset meg engedi, a Testamentumban valamit hagyánd, erejében marad, azonképpen viszontagh.

IX.

Az Atya Anya kénszeritetnek az ő magzattyokat, avagy unokájokat az Testamentu tételkor örökösöcnek iratni, és az ő marhájocnak törvény szerént valo részeket nékik meg hagyni, tudnillik minden örökségecnek 2. részét, az 2. reszнek harmadának Testamentumban valo el hagyása felöl szabadságok vagyon; Az Anyais az ő harmadgyabol, egy harmadot el hagyhat, valakinek akarja; az harmadik két részét Törvény szerént az alsó ágacnak, az az gyermekinek hadgya; Mert nem szabad az szülécnek, az ő gyermekek közzül, valamellyiket örökségekből ki rekeszteni, az vagy el hadni, hanemha háládatlannak lenni meg bizonyittatik, és az háládatlanságnak okát, nyilvánvaloképpen a Testamentumban bé irattya.

X.

Ha az halo embernek alsó agai nincsenek, hanem felső ágai, azokat az Testamentumban el nem hadhattya, hanem kenszeritetik az ő jovainak, törvény szerént valo részeit ezecnek hagyni, az az minden jovainak 2. részét.

XI.

Mindenecnek mind szülécnek, mind gyermekecnek, sőt mégh Attyokfiaknakis szabad légyen törvénytelenségért perelni egy mással; egy Atyafiakó kivül valo rokonságocnak penig az meg nyerésére reméségek ne légyen.

XII.

Haki egyéb rokonsaghinak, avagy még idegen személyecnekis, avagy még Feleségénekis Testamentuban valamit akar hagyni, tehecsége lészen arra, az helyben valo hagyásnak okával, ha ez féle hagyásnak szabadakaratja lészen, és ha senki ellenne nem mond.

XIII.

Ha Férj és az Feleség, mikor semmi gyermekek mincsen, sem penig felső ágak, sem véllek edgy Attyafiai, az ő marhájokat, örökségeket, vagy az törvényszék előtt, vagy egyéb tisztesseghbéli és hiru Tanuk előtt, halálnak miatta, egy másnak el ajándékozhattyak, hogy az elő felet légyen az holtnak joua; Ha penig annakutánna azocnak gyermekek születik, efféle ajandékozás helyén nem marad.

XIV.

Az Biro tehecséget adgyon, mindenecnek, valakik kivánnyák az kienek illik, hogy a Testamentum levelet meg nézzék és ki irják.

XV.

Ha az gyermekecnek kevesebbet hattanak, hogy nem mint a törvény szerént valo reszek lőtt volna, azt jámbor emberek az ő itélletek szerént fel tölcsék, és az Testamentumat az keveseb hagyomáséért meg ne boncsák. Mikor az Testamentumban talállyák, hogy valamit kécsegesen, avagy hitvánul irtanak, az Biro azt kegyessen oly jo véghre magyarázza az mint hihető volna.

XVI.

XVI.

Ha valamit á Testamentűban el hattanak, mely meg teczczik annakutanna hamisnak törvenytelennek, vagy el szakadotnak lenni ismét bé irják.

XVII.

Az emberis ő maga be irhattya pappirossan az ő utolso akarattját, vagy massal meg irattathattya, de ő magais (: ha irni tud :) keze irasát oda vesse: Aszt penig szeghje egyben, hogy az Testamentű tévőnek akarattja, ki ne jelennyék űdő nap előtt, hogy azok az kik hasznot várnak az Testamentumbol, ha meg csalattatnak, irigységben ne léledzenek, avvagy azok az kik őrökösökké irattatnak, vagy az hagyot jokat el véendők, felvén attol, hogy az Testamentű tévő akarattyát meg ne változtatná. Az Testamentum tévő embernek utánna ne olálkodgyanak. Annakutánna mikor ideje lészen annak, hivasson embereket oda, és azok előt tégyen vallást rolla, hogy az ő első -s- utolso akarattya, az bé szeget pappirosban meg vagyon irva, es az Tanuk az ő neveketis irják alája, es meg irván az Testamentum levél-kötélnek, mind napját, hellyet, s-mind esztendejét, és az Testamentum tévőnekis nevét ugy pecsétellyek bé. Ha irnia nem tudnak, csak pecséteckel pecsetelljék meg; melj mindazonáltal az alája irónak, es az pecsétlőnek törvenjtelenség nem lészen.

Az hagyott Jókrol.

Titulus VI. Art: I.

Az hagyomás Testamentumban valo ajandekozas mely ajandékozással az Testamentum tévő, abbol az mi éppenséggel az őrökőssé lészen, valakicnek akar valamit szakasztani, az hagyomásnak meg adásával, nem tartoznak külömben, hanem ha az egész adosságot előszszőr meg fizetvén, az őrökség annyi lenne, hogy az hagyomást meg adhatnák belölle.

II

Ha kinek felső, vagy also, vagy oldal félt valo őrökási vadnak, kik az törvénjtelé hagyomásért perelhetnek, ha az, az ő alló őrökségét Testamentumban valakinek hadgya, az őrökös pénzen hozzá valthattya. Ingo marhájat ki ki penig mind az ő akarattya szerént el adhattya, annyiban, az mennyiben az Törvénj meg engedi; Hogy ha penig az Testamentum tévőnek serenységével, munkájával, szolgálattjaval, vagy házasulásával talált álló őröksége vagyon, abból szabadon valo tehecsége vagyon az el hagyásra, az kinek akarja, ha sem alsó sem felso ágai, sem Attyafiai, az az Báttyai, Nénnyei, Őcsei es Hugai nincsenek kickel egy volna, nem álván ellenne, az vérszerent valo rokonságocnak ellen mondások.

III.

Ha ki ereje felet hagyánd őrökségeből az ő holta után, az hagyomás ugyan meg nem hal, de mindazonáltal tsak aszt adgyák meg, az mit találnak. Ha az hagyot penz az hagyo embernek jovai között nem találtatik, de mindazáltal az őrökseghből aszt meg fi-

-aszt meg fizethetik, az őrökös kénszerittetik, az hagyot penznek meg fizetésére, akar az ővéből, akar az őrökség arrabol, avvagy akar honnan akarándgya.

IV.

Az adossoknakis az mivel tartoznak meg hadhattyák, avvagy ha ugyan adossá hadgya maradni, tehát az Testamentum tévő az ő jo akarattyából az fizetésnek napját meszszeb halaszthattja.

V.

Ha valami marhát, vagy őrökséget el hadtanak, melynek hasznát az Testamentum tévő az mig élt el vőtte, minekutánna á testamentum tévő meg hall, ha az hagyomást meg nem hitta, az kicnek aszt hatták volt az őrökseget, birja aszt mint sajáttyát mind hasznával egyetemben; Ha meg hal az, á kinek aszt hatták volt, az hagyot jok, az ő őrökösökre szalnak, ha az Testamentum tévő meg nem hitta lészen.

VI

Ha az hagyot jók az őrökösnek tselekedeti nélkül vész el az vâlkárt á kinek hatták: Ha penig az őrökös az hagyománnak meg ádásában késendik, ha az hagyomány el vész; annak kára az őrökösre szál, semmi késedelem penig ot lenni nem értetik, az hol semmi kérés nem lészen. Az Szent dolgokra, és egy kösségnek hagyot marhák, őrökségek, mindeneknek előtte meg adassanak, és á Szent dolgokra hagyot marhakot, más dologra nem kel fordi-tani, hanem mint az Testamentum tévő akartahadni. FINIS LIBRI SECŨ-DI.

HARMADIK KÖNYV.
Az kölcsönről. Az másnak adot jókról, es azocnak meg-fizetéséről.

Titulus 1. Ar: 1.

Mivel hogy az kölcsönözes olj marhában vagyon, melj meg szamláltathatik, és meg méretthetik, és adattatot az, az mit ember másnak azon szamon szörin ád vissza, Ezokáert á ki kölcsön vött mástol valamit, meg tartozik adni aszt az hagyot napra, avvagy ha az fizetésnek, bizonyos napot, nem tőttenek, akkor kel meg fizetni, mikor az kölcsön adatot marhát meg kérik.

II.

Mikor valakit törvénjre hívnak nyilvan valo adósságért, az Fellperes, akar lakos legyen, akár jövevény, ha az adosság kölcsön adot marhából lött; az Biro VI heted tegyen az fizetésnek; Ha penig kesz pénzt adtanak volt az adosnak kölcsen, avvagy penig az adós ki kezességből maradot volt adossá, es kesz pénzel valo fizetésre igérte volna maghát, mikor az fizetésnek semmi napot és határt nem tött, es az kölcsenezött meg csalándgya, ez félének az Biro harmad napot hadgyon az fizetésre.

III.

Erősittyük hogy senki az ő kötésit meg ne hihassa, és az ő közösét meg ne csállya, mert á kötéseket mellyeket sem Törvény ellen, sem valami csalárdságbol nem lőttenek, törvény szerént mindenképpen meg kel erejében tartani. Mert ugyan Törvény szerént végeztetött, hogy minden ember az ő vélle valo jó tételt hátra nem hagyhattya, ezokáert á Törvény aszt mutattya, hogy az Birák az adosságnak kötélit, vagy irások szerént törvént mondgyanak, mindazáltal az Törvénytelen usoraktol, és az kétannyinak meg fizetésetöl meg válva, mellyeket az igaz kötésekben és fogadasokban semmikeppen meg nem kel engedni.

IV.

Az igaz kötésekben az mi haladék, vagy késedelemből valo jövedelem, avval az ados tartozik. De az mi nem á kölcsönözönek kévánsághа szerint valo jövedelem, avvagi usora volna, hanem az adosocnak késedelmezések miat valo, aszt meg kel fizetni; A'ki Törvényre halasztya fizetését, ha igazán és csalárdság nélkül foghja Törvényre magát, az sem láttatik késedelmet tenni, á kitöl valami kifogásért á pénzt sem kérhetik.

V.

Jollehet rendeltetöt, hogy az Fiak, avagy gyermekek az ő élő szülejecnek marhájokra jövendő örökléginek reménységéjért, valami adosságban ne verjék magokat, ha penigh aszt cselekedik ereje nem lészen. Aspenig valaki Fiának, Attya hire nélkül pénzt ad, az Attyának holta után, á kinek hatalmában volt, azért sem perelhet sem meg nem kérheti; Ha penig valaki valamely Fiunak tanusságában valo kölcseghet ád tanul létében, avvagy az Attyának arra akarattya lészen, meg kérheti aztá kölcséget.

VI.

Az Fejedelmecnek minden halladék parancsolattyának, mellyek az adosságocnak elhalasztása felöl kelnek, külömben erejek ne légyen, hanem ha az Fejedelem az adosnak rendelt Tisztartojától tétettetik bizonyossá, hogy annak az haladék vételben igazsággha vagyon.

VII.

Ha ki másnak vagy házi eszköz, marhját, vagy ezüst marhját, vagy ruhájat, vagy louat, vagy valami egyéb marhajat atta, mellyet mi ingo marhának mondunk (mellyel más élhet:) mellyet ugy adot hogy azont adgyák meg néki, az az ki aszt kézhez vötte, vagy élyen vélle a'mint egy massal meg alkutanak, és minekuranna el vötte, ismét ugyan azont adgya meg, es annak meg őrizésében, szintén ollyan szorgalmatos légyen, mint az önnön marhájának oltalmazásában. Ha penig ugyan azon szorgalmatosság alattis vétek nélkül történetből az marha aláb valoua lejend, nem tartozik, hanem ha ön köztök ugy alkusznak meg, hogy az el kérő annazt kárárol meg elégicse. Akkor az alkuvás szerént valo kárt, tartozik meg fizetni; Az adosságnak Binével az adattatot marhát meg nem tarthattják.

A'Zalagokról & Operariis.

Titulus Z. Art. 1.

Az ki az ő marhajat Zalagban adgia, á Zálagban vetésnek idejekor töt ideig, és inód szerént á Zalagot meg válthattya.

Z.

Ha az Zálogban veret marha á kölcsenezönél, annak vétke csalardsága és tunyasága nélkül aláb valoua leszen, avvagi tüz miat meg emésztödik, avvagi történetből el vész, á Zalagnak el veszése meg nem menti az adosagot, sem az kölcsönező az adosságnak meg kérésétől el nem vettetik; Az kölcsönező az ő hozzá veter zalagot el zalagosithattya.

III.

Az Adosnak meg engedtetet, hogi az ő el zalagositot marhájat valahul meg találhattya, meg kérheti, és visszá veheti. De ugi hogi elöször azt á penzt megfizesse, az melyért á kölcsönezö zalagban veretve volt.

IV.

A'kinek ados levele vagion, az adossától, azon adosnak penig másnál vagion, emék job igassága vagion, hogi nem mint az más kölcsönezönek, á kinél csak ados levele vagion még ha eléb adot volnai is kölcsön. Annak allapottyai is job az ki az adosagot törvenjben kéri tölle, szemtöl szemben, hogi nem mint annak, az kinek,

kinek á Biro adot volna szabadságot az Ados marhajanak meg tartására.

V.

Ha alkuvások vagion a Zálagnak el adása felöl (: akár legelsöben akár annak utánna :) nem csak az el adás marad erejeben, hanem az meg vévö kezd Urasságában maradni : Mikor penig alkuvás vagion köztök, hogi az Zallagot el ne adgiak, vagi az kölcsönezö csak együgyü-keppen vötte kezéhez, á Zalagot nem szabad el adni külömben, hanemha az Adost háromszor meg kinallyak vélle, avagy az adost törvénjre hija, hogi meg elégicse. Ha az ados meg nem akarja á Zallagot váltani, az kölcsönezönek szabadsága vagyon á Zálaghot el adni.

VI.

Ha á Zalag keveseb érö lészen az adosságnál, az mivel az adosság töb lészen á kölcsönezönek minden igasága eppenseggel meg maradgion : az az adosaga eppen meg fizetödgyék. Ha penig töb lészen á Zalag az adosságnál az adosnak minden igasságha meg tartassék (: az az, á fele meg forditassék :) Az Zallognak el adásában illyen rend tartatik meg, hogy minekutanna az fizetesnek napja el mulik, á kölcsönezö Biro erejével idezetse bé az Adost bizonyos törvény napra, hogi akkorra vagi á Zálagot meg fizetse, vagi az el adását meg engedgie.

VII.

Ha az Biro meg értendi, hogi az Adós semmi elégedendö okot nem adhat miért nem valtya meg az ö zálogját, á kölcsönezönek szabadcságot adgyon á zálognak el adására, es annak utánna 3. héten á közönséges piaczon, á zálagot arultassa, és á ki job árrát adgia annak adgya el. Ha penig állo örökség volna, 3. egi más után valo Vasarnapokon hirdetesse meg közönséges helyen, az mint ide fel az Elsö könyvnek 12dik Titulussaban meg vagion irva.

VIII.

Ha ki mivest fogad és bérit meg nem fizeti, ha az Biróhoz megyen, á mives avagi szolga á fizetésnek harmad napot hági ; Ha penig valaki kész marhát vészen bizonyos napig, ha az napra á vévö meg nem fizethetne, az vevönek harmad napot hadnak, á meg fizetésre.

IX.

Mikor külömb külömb valo idökben, azon egi marhát, valaki két embernek veti zallogban, á bizonyos es nyilván valo törvény azt mutattya, hogy annak dolga járjon elöl, á ki á zallogra eléb adot pénzt, és az igasság nem mutattya, hogi az második kölcsönezönek szabadsága lenne á Zallognak el adására, külömben, hanem ha elöszer az elsö kölcsenezönek az ö adosságát meg fizetik.

X.

Á kölcsönezö kösség minden ados kölcsönezonek, elsöb és böcsülletesb ; Mert bizonyos dolog ez, hogi az ki egi kösseggel közösködik, az az ö marháját ugian zalogossa kötelezi, bátor aszt nyilván valo keppen ki ne jelencsékis. XI. Mikor

XI.

Mikor az ados meg tiltya á kölcsenezöt hogi el ne adgia á zállagot, vagy az meg vévöt, hogy meg ne végye. Afféle tiltás ugi marad hellyében, hogy ha az éppenséggel valo adossaggal onszollya á kölcsönezöt, mert ha csak kevés hija lészen is az adosságnak, á Zalagos, vagy kötöt marhanak el adását meg nem ellenzheti.

XII.

Az ki csalardsággal, vagi gonduiseletlenseggel, az kézhez vött zallogot alab valóvá tészi, á zállogos marha felöl, törvény szerént tartozik, hogi á zállogot ugy adgya meg, á mint á kötesnek idejen kezhez vötte volt, valami haszon penig, vagy kár történet szerént á Zallagos marhában lészen, az az adosra néz.

A' kölcsönözöcnek és az Adosoc-nak Törvényekröll.

Trt. III. Art: 1.

Ha á kölcsönezö Biro hire nélkül, az Adósnak jovait el foglallya, hatalman marad ; Ezokáert ha á kolcsönezök az ö adóssockal perelnek, Biro altal kel az ö adosagoknak meg fizeteseket keváníak ; Hogy ha penig az ö Adosocnak marhájokhoz nyulnak, avagy valami marhajokat el vejendik, mi kor senki azt meg nem engedi, az Biro azt az ö akarattya szerént birsagollya : Ezt kel tehát cselekedniek, hogi ha mit vélnek hogi kérniek kel töllek, hát hogy azt Törvenyel kérjek.

II.

Az mellyeket á kölcsönezöcnek meg csalásának okáert idegenitenek el, azokat az elébbi helyekre állassák ; De nem csalattatnak meg ackor az kölcsenezök, mikor valamit nem keresztenek, hanem mikor az marhából fel felé tésznek (: az az á marhát meg kevelittik :)

III.

Ados leveleknek és Regiſtromocnak el veszése semmit te néked nem árt, hogi ha nyilván valo bizonjságockal meg bizonyithatod, hogi á te adosid teneked adosok.

IV.

Á ki az örökségét á kölcsönözönek adta, ha annak utánna valamit keresis az meljnek valami haszna lenne, alkalmas, éppenséggel á kölcsenezök valamit keresnek, ahozis hozzá nyulnak. Mert á kik örökségeket á kölcsenezöcnek adnák is, ha á kölcsönözök az adosságot mind meg nem vöttek, az hátra valo adosságnak meg fizetésetöl, meg nem menekednek.

V.

Ha kik vegezés nélkül szallanak valakinek örökségében, avagi belé avatnják magokat, mindenképpen, á jelen valo személyek elöt minden marhát örökséget fel Regiſtraltassanak, valami marhaja az meg halo embernek vagion, halálakor, és ugi vegiék karnélkül kezekhez az örökséget, hogy annyi-

-val

-val tartoznak á kölcsönezoknek, á kicnek aſzt az örökſéget kötötték volt az mennyit érne az ő réajok ſzállot marha, es azokat elégicsék meg, á melj kölcſönözök, az idönek mivoltához képeſt elöſſer mennek oda, es haſemmi nem marad, á kik annakutanna mennek oda, azok viſzſzá üzenteſſenek, hogy az örökösök, ſemmit abban az marhában el ne veſzeſſenek, hogy mikor nyereſeget reménlenének kárban azonközben ne eſſenek. (A' kik penig minekutánna az örökséghez nyulnak, avvagi magokat belé avattyák bizonyos ideig, arrol Regiſtrumat nem csinalnának (: az az 30. napokig :) Ismég á kik gondolkodásra kért idönek utánna, vagy perlenek az örökſégért, vagy az örökſeghez ugian hozzá nyulnak, az örökſégen valo minden terh viseléſsel éppenséggel tartozzanak —.

VI.

Ha á kölcsönezök akarminémü dolgokat valami hatalmaſsacnak ſzemélyekre halaſztnak, vagi haginak, az adoſságnak birſágan maradgyanak, az Adoſságnak el adáſa penig az adosnak hire es akarattya nelkül á ki ellen pert inditharnak nem lehet —.

VII.

Az mely ados aſzt mondgia, hogi az adoſságot meg fizette, senki azok közzül az kik aſzt mondgiák, hogi ök nem adoſsok, meg nem tiltatnak, hogi más oltalommalis ne éllyenek, hanem ha az Törvény nem engedné —.

VIII.

Ki ki mind az ő kölcsönözöjét, ki ő néki viszont ados volna, mikor az adoságot kéri, el vetheti rolla, ha kész meg elégiteni; De ha kinek az meg elegittesre tehecsege volna, fizet valakinek, réa hihattya, ugy mint méltatlan fizetésért; Az elég tétel penig ezért ſzükséges, hogy kinek kinek job inkáb fizetni —. Az elég tételt penig minden dologban erösitjük törvény ſzerént, az másnál le tött marha felöl valo törvénytöl meg válva; Mert az kik másnak marhájat gonoſzul foglallyak el, azocnak elég tétellel nẽ tartoznak —.

IX.

Nem uj dolog ez, hogy az ados á kölcsönezötöl ſzamvetest kivánnyon, hogy az igaſság inkáb ki teſsék; Az ſzámvetesben tött vétket, akar elöſzor lött, akar annakutanna valo ſzámvetésben igasſágra nem hozni, gyakorta torvénjtelenség, minekokáert az gyakorta meg veter ſzámotis, ujjobban ismét fel bontani, és meg vetni (: ha az dolog törvényböl nem ment végh ez, avagi el nem végezteter :) nyilván valo dolog meg engedi —.

X.

Ha az adós

X.

Ha az Ados az adosságot meg nem fizetheti, és á kölcsönözötöl, továb valo haladékot nem nyerhet, és á kölcsönözö az Birohoz megjen, avagi menénd, az Biro az adost örizet alá fogságban veti harmad napig, és harmad nap mulva á kölcsönezönek kezében adgja, ki aszt mint edgjet cseledgye közzül ugy tarcſa esztendeig, vasban jártaſsa, es minden napra az adosságnak meg fizetésére öt-öt-penzt tudgion —. Mikor penig az eſztendö el mulik, az Adost á vasbol el bocsaſsa, de meg eſkütteſsé, hogi valamit annakuttánnais munkájával keres, aztis az kölcsönözönek adgya, és meddig meg nem fizet, foha addig el nem ſzökik; Miglen penig aszt á kölcsönözöt meg nem elégitti, fenki a' töb kölcsönezök közzül meg nem tarthattya —.

A' Bérben adáſról és fogadáſról.

Titulus IV. Art. I.

A' ki kamarát vagi házat bizonyos fizetésért, egi bizonjos napig valakinek bérben ád, ſzintén azonképpen tartozik mindeneket meg cſeleked-ni az alkuvásnak Törvénye ſzerént mint az, á ki aszt bérben meg fogadgia; A' ki penig bérben adgia, gondot viſellyen arra, hogi az ki meg fogadta alkalmaroſſon lakhaſsék; Ha penig á berben meg fogado az ő marhájával valami ſzükséges és haſznos épülletet cſinál vagi valamit meg ujjitránd, á bérben adónak akarattyábol, az ház berböl aszt ki végye.

Art: II.

A' bérben fogado ſzemély, az üdönek bé tölte után, á ſzakaſztot fizetéſt á bérben adónak meg fizeſse, és meg oltalmazza, hogi á meg fogadot hazat, alább valová ne tégye, avvagy lenni ne hadgya; Mert ha többeket fogad az bérben fogadot házban, kik valami kárt téſznek, azocnak kártételeket, az tartozik meg fizetni —. Ha penig meg halna az bérben fogadó az, mig ideje el nem telnék, annak örököſe azon igaſsággal ſzál és lakik, azon házban az idö ki töltéigh —.

Art. III

Ha más embernek bérben ador földet, vagy házat valakinek el adánd, gondot viſellyen rolla, réa, az mig vevönél, hogi az ki bérben meg fogadta volt, ugian alkuvás ſzerént lakhaſsék azon házban, avvagy ha nem lakhatnék, perellyen az bérben adoval az ſzegödés felöl, vagi penig mikor az fizetést kéri, csalárdságnak fogásával vésse el tölle. Ha penig az bérben adó

kész más

kesz más annál nem alkalmatlamb házat lakásra adni, azért az bérben ado szabados lészen. Az ki az alkuvásnak törvénye ellen valami szántó földet, vagy házat idő nap előtt igaz és elégedendő ok nélkül el hagiánd, mind az éppenségért valo fizetesért az alkuvás szerént törvényre hihattyák, es megvehetik rajta.

Art. IV.

Az mives emberek, ugy mint, Posztó festők, Szabók és egyébfele mives emberek, ha valamit meg csinálni fel fogadnak, és tudatlanságokbol megh vesztegetik, vagi tunyaságok és gondviseletlenségek miat el vesztik, tartoznak azt meg fizetni. Hajósok, szekeresek, szallástartó gazdák, ha valakinek marháját meg őrizésnek okáert fel veszik, ha azont viszszá nem adhattyák, az Törvény azt meg fizetteti vélek.

V.

Ha penig az kézhez vőt marha, gyuladás, avvagi ház le romlás, vagi ellenség, vagi árviz, vagi egieb veszedelem miat vészel, melynek ellene nem állhatnak, az ki azt az marhat kezhez vötte volt, nem tartozik meg fizetni.

VI.

Ha ki bért vőt valami marhának meg őrizeséért ha el veszénd az á marha, az fel vőt bériért azt meg kel fizetni, de ha más abban kárt tőt, ő vélle azért nem perelhetnek.

VII.

Az ki Szolgaságra másnak kötelezte magát, mind az egész ideig valo bért, megveheti, hanem ő rajta mult-el, hogi szolgalattyát mind ki nem töltöue.

VIII.

Ha az szántó ember csalatkozásképpen á szomszéd földét meg szántya, vagi béis veti, az földnek-Ura egyenlő mâggal és á szántásnak bérivel váltya megaz ő földében valo vetést; Hogi ha penig törvényalat, vagy az föld-Urának tiltása ellen be veti, az mâgonis minden munkájával egyetemben el-veszti.

Az másnál le tőt marharól.

Titulus Quintus.

Art. I.

Az le tőt marha felől való pörben, nincsen helye az meg fizetésnek, hanem azon marhát kel meg adni; Ezokáertha valakinél pénzt, ruhazatot vagi valami egieb marhát tesznek le, az, á kinél le tőtték tartozik szorgalmatossággal meg őrizni, és az le tévőnek mikor meg kérendi, vagi ő maga, vagy örökösi, meg kel adni.

II.

Ha penig valami kiváltképpen valo alkuvás alat tészik az marhát, az alkuvás

kuvás erejében tartatik; Mert á szegődség, az alkuvástol vészen Törvényt magának.

III.

Ha az le tőt marhát, az, á kinél le tőtték volt tunyaságа és gondviseletlenségе miat el veszténdi, á le tőt marhának árrát törvényszerént tartozik meg fizetni; De ha az le tőt marha annak nem tunyaságа, és nem gondviseletlenségе miat veszet-el, nem tartozik meg fizetni: Mert az történetből valo veszedelmeket ugi mint, miném̃ück á zendülések, gyuladások, romlások, kóborlások, orzások, senki meg nem fizeti.

IV.

Ha kettен egi másnál, valamit le téendnek, mikor az edgyik az övét meg kéri, meg kel adni; és azt zalag gianánt meg nem kel tartani, és az, á ki előb perel az Törvényszéken, törvénnyel fellyeb valo léßen.

V.

Ha kettен edgiűt tészнek le valakinél valami marhát, csak edgyiknek nem kel adni meg, ha penig oly okkal tészik le, hogi csak edgyik is éppenséggel fel vehesse, meg kel adni: Ha penig ugy alkusznak meg egimással, hogi ha mind kettен nem mennének, edgyiknek csak felét adgyák, az alkuvásnak kel állani: Ha valami marhát két embernél töttenek le, az, kettő közzűl mindenickel pörölhetnek, és edgyik meg nem menekedik, mikor az maſickal perelnek; Mert nem az meg valasztással menekednek meg, hanem az meg fizetéssel.

VI.

Az ki á le tőt marhát, annak Ura akaratya ellen, szántszándeckal az ő maga haszнára fordittya Orvságnak vétkére kötelezтetik. Ha én, valakinél tűszős avvagi sok pénzt, avvagi meg pecsételt ezüst marhát téßek le, és az kinél le töttem, én akaratom ellen hozzá nyul, én avval, mind az le tőt marhajért s-mind penig orvságért perelhetek. Köz kéznél le tőt marha az mit többé meg őrzésnek, meg tartásnak, es meg-adasnak okáert bizonyos ok alat töttek le.

Az vételről és el adasról, és marhák felől valo Idő muláfrol.

Tit. Sextus.

Art: I.

Az vétel és el adás, miképpen hogy egienlő akaratbol lészen, azonképpen viszont mind az, kétfélnek, egienlő akaratyából fel bomlik, minekelőtte az marhát oda nem adták, vagi az arrát meg nem fizették.

II.

Az el adás minekutánna véghez mégyen, minden haszon és kár, valamelj az el adot marhában lészen, az meg-vévőre néz, bátor szinte az á marha az el adonak őrizeti alat maradgyonis. — — — Mert va-

Mert valami kár az el adónak vétke és csalárdsága nélkül, az el adot marhában lészen, hanem'há az marhának őrizetit annak meg adásig, az ő magakárára veszi (: az az, á mi kár abban lészen meg fizeti :) mert ackor, az marhában valo kár, az el adóra néz.

III.

Az mely marhát valakinek egi napig vetnek árruban, ha job arrár igérik, annakutána nem szabad másnak el adni, hanemha az első több árrát adgia, szükség penig, hogi az el adó, meg kinállja az első vévőt, ha az marhát job áron kérik, hogi az mivel más többen kéri, őis meg adgya azt.

IV.

Ha az el adásnak végezése után Sz. MIKLOS pénzben, csak egi pénzt adnak megis, melj mind az kettőt, az el adót es az meg vévőt, az arrunak valo állására kötelezi, ackor, miképpen az el ado tartozik az marhát oda adni, azonképpen viszont az vévőis, még ha annakutánna az árrut meg bánnáis, az meg vőt marhát tartozik el venni, és kénszerittetik az arunak maradékjatis meg fizetni; Mert az Igasság azt kévánnja, hogi az minémű igassággal az el ado, azon igassággal az vévőis kötelezteltessék. Az arru szakasztásnak penig meg kel lenni, mert az arru szakasztás nélkül az el-adás semmi.

V.

Ha ki valami álló örökséget, tudniillik, házat, szabad örökséget, szőlőt, kertet, szantoföldet, réteт, avagi halastóot akar el adni, először á szomszédocnak tégie hirré, annakutána 3. egi más után valo Vasarnapokon á közönséges piaczon, avvagi Templom előt hirdelse meg, és ackor, á ki előb vészi meg, az tartya meg: De mindazáltal az Atyafiak, vér szerént valo rokonságok, határosok, es szomszédok közellyeb valok á jövevénjeknél.

VI.

Ha valamelj lakos embernek, föld öröksége vagjon, más határon, annak el adását, ugian ot kel meg hirdetni, és az ot lakók közőlbek az el-adonak minden rokonságinál, az el adonak szüleitől és gyermekitől meg válva; Valamelj föld örökségnek el adása meg kévánnja az Fiacnak Leánjocnak, vagi Atyafiacnak, tudniillik á kire szállana, az meg halo embernek marhája, törvénjszerént valo meg kinálásokat, ha ez Országnak határába találtatik lenni. Azonképpen ha szantoföldet adnak elis, az hatarosokat Törvénjszerint meg kel kénalni.

VII

Mikor ezokáert az el ado, es az vévő, az aru felől meg alkusznak az el ado tiszteslegbeli szemeljeket és szomszédit őszve hija, és azok előt, az el adot örökségnek minde igasságával valo Uraságát, az meg vévőnek kezében bocsassa, es áldomas italnak utánna, az örökségnek Uraságában iktassa; Ha penig volna valaki, á ki itélné, hogi ahoz az örökséghez valami igassága volna, és jelen volna, az tartozik az Iktatásnak idején az Varos szolgaja által ellenzeni, és annakutánna tizenötöd napon, az Törvénjben az ő ellenzésének okát adni: Ha penig ellenző nem lészen az meg-vévő, annak az örökségnek eppenséggel valo Uraságában marad. Ha penig tavul volna, es hirevel nem lőt volna, hogi arrubá vetettek, esztendeig annak Törvénjét véghez vigye.

VIII

Ha ingo marhákot adnak el, az vér szerént valo Rokonságocnak hire nélkül titkon

titkon, az kik harmadizig valo Rokonságok, ha meg akarják váltani, azocnak megvalcságára igasságok és tehetségek vagion.

IX

Senki kivül valoktól, avvagj jövevénjektől, fölképpen Oláhoktol, lovakat, ökröket, berbécset, es disznokat Falukban meg ne végyen, hanem kerittet, és mező Varosokban, sokadalmok idején, hogj annakutánna, az meg vévő, ugj mint orzot marha miat kárt ne valljon. Es ha az el adot marha orzot, vagy erővel el vont marha lejend, az vévő viszsza térhet, az el adora, és meg veheti pénzét rajta.

X

Az ki orzot, vagy erővel el vont lovat, vagi ökröt, esztendő által valo Sokadalmokban, vagi hetenként valo vásárnapokon vészen, és annak felelnek felölle, az vevő nem tartozik valcságot adni; Hanem meg erí velle ha meg bizonjittja, hogy ő közönseges szerént áldomassal vötte; Ha ki lovat ád el, harmad napig felellyen az lónak njavaljája és bennassága felöl.

XI

Ha ki örökséget ád el massnak, felelni kel annak megoltalmazása felöl esztendejg és egi napig, az jelen valók közöt; Ha penig az, á ki azért perelhetne az Országtol távol volna, vagi valami igaz okai volnának, melj okokokért az ő Törvénjét az meg mondatot ideig véghez nem vihetné, és minekutánna megjü, és az akadaljokat el veti, esztendeig és egj napig az vévő ellen pert indittana, az vévő az el adónak, törvénjszerent, azt tudására adgia, és az el ado az vévöt tartozik meg oltalmazni.

XII

Az ki más ember majorját, vagj massal közt el ád, az arrut meg-hihatni; Továbba az ki örömest, vagj jo hüséggel vészen meg valamelj örökséghet, attol az kit annak Urának vélne lenni, demindazaltal az nem volna Ura es bizonjos idő mulásnak idejeig birja azt, az örökségtől nem kel azt el-vetni, és á kivel köz volt, az á jószág, az ő részével többet nem bir, hogi az örökségnek urasága csak bizontalamba ne légjen.

XIII

Ha ketten perelnek az Törvénjben, kik közzül edgjik igasságát mondgya lenni az örökséghez, es masik penig idő mulást mondana benne lenni, az másodikot kel-előb meg hallani, nem álván ellene az kerdes, melyjik légjen Fel-peres, mellyik Al-peres.

XIV

Az ki allo örökséget igaz titulus alat, tudniillik vételnek, ajandékozásnak, vagi reá valo szállásnak titulussával egi mas után valo IZ. esztendőkig, valaminémű törvénjszerént valo tudománjtetel nélkül birja, az örökségnek birásától, vagi uraságától, semmiképpen el nem kel vetni.

XV

Sem orzot marha, sem erőszackal birt, sem kölcsön adot, sem Tutorság, sem Zallag, sem határok birása felöl valo dolgokban, idő-mulás nem lehet, sem szegiházhoz valo helljecnek birásában, melljeket gonoszul foglalt volt, sem közönseges heljeknek birasaban, melljeket hamisan el idegenitet vagi el tulajdonitot volt, ido mulás nem lehet, hanem az ő elöbbeni heljéhez viszsza tér, az honnan el szakasztorák volt, ugj hogj még árrátis az álnok meg-vévönek nem szabad lészen viszszá kérni.

XVI

Azis tudni valo dolog, hogj azt az időtis, az melj éretlen időben mulikel, idő mulásban nem számlalják, Mert az idő mulás ackor kezd foljni, mikor valamelj marhának várasáért, vagi örög időre jut; Azt mondgjuk penig örög, vagj telljes időre jutotnak lenni, mikor az Tutorságnak ideje ki telik, melj 20. Esztendös korában lészen, ackor, ha ez Országnak hataraban lészen Esztendeig és egj napig: ha penig idegen Országokban, vagj Tartományjokban lészen és nem tudná, hogy az Joszág el adatot, 12. Esztendök folyasaig á Törvényét véghez vigye.

XVII

Minden cserélés, meljben hasonlo marhát adnak hasonlöért, ha az Cserélés nem alnokságból, sem csalardságból lött, erejében marad: ellene nem álván sem vér szerént valo Atyafiacnak, sem akar kicnek egjebeknek ellen mondások.

Az Kezesekről.

Tit: Septimus

Art: I.

HA ki csak egj-átalljában lött masért KEZES, mindenkor köteles, ha penig csak egj-napig, vagy bizonjos ockal, annak kel valoságoson állani.

II.

Az kölcsenezönek meg engedtetik, hogj választhat benne, mellyikkel perelljen elöször, az fö adosalé á kezeseket hátra hagjván, és ezért az valasztasért nem rekesztetik ki, hogj valamelljik félre viszszá ne térne, ha ötet éppenséggel meg nem elégitetik ki, hogj valamelljik félre viszszá ne térne, ha ötet éppenséggel meg nem elégitetik. Mert az adosok és kezesek az adosságtol valasztassal meg nem menekedhetnek, hanem éppenséggel valo fizetéssel.

III.

Ha egi adossagért többen lésznek kezesek, kiki mind közzülök éppenséggel tartozik. Ha ezokáert azok közzül egjik Törvényel kénszeritetvén, az kölcsönezöt éppen meg elléghitti, az fö adósra, vagj annak örökösire térhet, ki hogj ha aszt meg nem elégitheti, az ő kezes társaira térhet, mind addig, az mig megveheti, azt az mit ő fizetet.

IV

Ha az idő közben

IV.

Ha az idő közben, á kezesek házi és köz marhájokban, valami nagy kárt vallanak, és nagj szegénjségre jutnak, az dolgot meg értvén az Ados felelljen; Az kik penig álló joszággal birnak, felelni nem tartoznak, sem kénszeritetnek.

V.

Az ki Sententiazot emberért lészen kezes és azon közben á sententiázot ember meg haláud, mindazonáltal az kezessel igazán és méltán perelhetnek. Nem csak á kezes penig köteles, hanem mégh örökösiis kötelesek á KEZesnek.

Az fogot-köz-Birákról, és az el-véghezett dolgokrol.

Tit: Octavus.

Art: I.

Ha kik köz-Birákra hadgják dolgokat, és kötik magokat, hogj valamit azok végeznek, annak állanak, kenszeritetnek azocnak végezésecnek állani. Ha penig büntetéstis vétetnének melléje, hogi az, á ki engedni nem akarna, az büntést, avvagy köteler meg fizetné, tehát ha az köteler meg-fizeti, semmivé lészen az köz-Biraknak iteletek.

II.

A köz-Birak penig nem mindent végezhetnek, sem minden dologban, hanem az melj dologra, és minémü modon igérték, vagj kötötték magokat; Arra valo igéret, vagi kötés penig törvénj gyanánt vagyon, es az pörnek el vegezéséie néz, az igaz hivségh penig azt kivánnja, hogy az Köz Birácnak, olj törvények légyen, az minémü jambor emberekhez illik; Ez okáert ha á Köz Birák törvénye olj alá valo lészen, hogy abban valo álnokság meg teczczik, igaz Törvénnyel meg-jobbithattyák.

III.

Mikor két köz Biróra fogják magokat, ha azok egy értelemben nem volnának, harmadik bizonjos szemeljtis kel valasztani, és annak meltósagának engedgjenek.

IV.

Az ki végez, ugj mint kécséges, és bizontalan, és el nem vegezet dologról végez. Noha az, á ki kötötte magát, bátor mindjárt meg bánnjais, de a' Vegezést meg nem fejthetik, és á pört meg nem ujjithattják. Az Törvénj sem engedi, hogj az jó hüséggel véghez vitt dolgot annakutánna meg talált levelnek szine alat meg-fejcsék, hogi az végezeseknek nem kisseb méltósagok és erejek vagyon, mint szinte az törvénjecnek. Mert semmi az emberi hivséghez ugj nem illik, mint aszt meg-örzeni, vagj meg tartani, az mi egyszer teczczet.

V.

Az ki az egjszer meg engedet, el végezet dolognak hüséget meg bántja, nem csak az-kifogastol vetetik el, hanem még az köteletis, mellyet az más félnek igért volt tartozik meg fizetni; Ezokáert á köz Birák által egyszer el végezet pöreket Fejedelem parancsolattjával sem kel meg ujjittani.

HA AZ

Ha az Oktān allat kárt tẽend, és az artalmas cselekedetekrŏl.

Titulus Nonus.

Art. I.

Ha az négilabu oktalan állât, természete ellen fel indulván, az ŏ fene voltával kárt teend, vagj az oktalan állatot, kel az Urának kézben adni, az melj kárt tŏtt, vagj az kárnak bŏtsŭjét kel meg fizetni, hogj ha az marha Uranak vétkevel, vagj akarkinek vétkével az kár nem lŏt efféle tŏrténetben, á tselekedetért tartozik tŏrvenjt állani.

II.

Ha ki fene oktalan állatot, ugj mint, oroszlánt, medvét, szarvast, farkast, rokát, majmot, és egjéb effélét tart, ki valami kárt tészen, vagj árt, annak az Ura, azon maradgyon, az mi az Birónak jonak és igaznak teczczik; Ha penig az ember, meg ölettetnék miatta, annak az Embernek Dijat azon oktalan allat Ura tartozik meg fizetni.

III.

Az ki másnak oktalan állattját, vagj barmát meg sérti, á mire az jámborok aszt á kárt bŏtsŭllik meg fizesse. Ha penig valaki az fenélkedŏ oktalan allat ellen kénszerittetik magát oltalmazni, semmivel sem tartozik ha meg ŏliis. Mert az okosságnak tŏrvénjeis meg engedi, hogj á veszedelem ellen magát meg oltalmazza. Ezokäert mikor ember magát külömben meg nem oltalmazhattja, hanem kart tészen, büntelén, vagj mentlészen.

IV.

Az kárt nem az oktalan állatnak ura fizeti meg, mikor az vad állat másnak kisztetése által tészen kárt; Es kŏzŏnseges-képpen, mindannjszor, helje vagjon efféle pŏrnek, valahánjszor az oktalan állat természete ellen indittatván kárt tẽend; Mert á ki az boszszuság tételre okot szolgáltatot, azon tészi az kártis.

V.

Ha ki másnak kárt tészen, vagy valamit el égetend, el tŏrénd, el szakasztánd boszszuságbol, valamennyi az lészen, az után valo 30. napokig annyi pẽzel tartozzék az Uranak. Az boszszuságnak ighéjen, értyŭk penig az vétek szerént valo tŏt kárt, még ha attol esettis az kár, az ki ártani nem akart; Ezokäert á meg dŭhŏt mivelhogy eszén nincsen, efféle kár fizetésre nem kŏteles.

VI.

Ezokäert, ha arra az heljre, az hol kŏz út vagjon, valamit ki vetnek, vagj ki ŏntenek, valami kár abbol valakinek, vagj testén, vagj ruháján, vagj egjeb marháján lészen vagj lẽend, annji káron marad. Ha azon ki vetéssel, vagj hajtással ember ŏletnék meg, az ki-hajtonak, és ki ŏttŏnek csalardsága nélkŭl az meg holt embernek Diját meg kel adni; Ha penig embernek teste annak az hajtásnak miatta megsértetik, vagj meg sebesittetik, az borbeljnak valo fizetést, és á gjogjittásra valo kŏlcséget, ennekfelette dolgha haladékját, az meg sérŭt embernek, meg-fizesse. Ha penig semmi út

nem volt

nem volt volna ot, csak az csalardsághért kel fizetni, ha látta ot elŏ menni aszt, az kire ki vetette, vagj ontotta; Mert vétek abban nem lehet ackor, mikor ingyen vélni sem tudta, ha mégjené ot valaki elŏ, vagj nem.

VII.

Miképpen tudatlanságh es tunjaság, ismét á fŏlŏttéb valo kegjetlenseg, es ártalmas jaték, ezenképpen az erŏtlenséghis, vétek gjanánt számlaltatik, mivelhogj nem kel annak aszt igen kevánniis, á melj dologban, vagj érti, vagj érteni kellene, hogj az ŏ tudatlansága másnak veszedelmére lészen; Á tanitonakis felettéb valo kegjetlenséghe, veteknek mondatik.

VIII.

Az Ország utait, és azokon valo hidakot, mellyek kŏzŏnségesek, minden Tisztarto az ŏ határában, meg csináltassa és meg epittesse; Ezokaért, ha az el-bomlot-hidakon, az uton-járók marhájokban (: á marha tarto emberecnek vétkek nélkŭl :) valami kárt vallanak, azon heljnek Tisztartoi kenszerittetnek meg fizetni, aszt az kárt, annak á kinek marhájában kár lŏt; Holott azért szŭkség, hogj az Tisztartok effélére szorgalmatossan-vigyázzannak.

NEGEDIK KONYV.
Az közönséges Törvényekről.

Titulus Primus

Art: I.

Az közönséges Törvenyeknek némelljike főbe járó, némelj nem főbe járó; Mert némelj vétkek vadnak olljak, mellyek az Testnek meg verésével, es szamkivetéssel büntetnek megh.

II.

Közönséges Törvényecnek mondatnak penig ezért, mivelhogy azocnak végh-hez-viteleket az, kösség közzül akarmelljiknek meg engedik. Mert hasznosb-hogj az bünösöknek vétkek njilván valok legjenek, hogy meg jobbittassanak; Mondatnak penig közönségesecnek ezek, mint: a JULIUSnak Törvénje az Királlyi méltoságnak megbántása felöl, es Parázsnaságok felöl. CORNELIUS-nak Törvénye, az mordaljokról, gyilkosságokrol, örd öngösségekrol, hamissakrol.

III.

Ha az Felperes meg vallya vétkét, törvénj mondásnak előtte, fogsagba kel vet-ni; A ki valami gonosságra foghatkozik, az foghatkozás vallastételnek értetik: Hogj penig a külömb bünösek kegjetlen fogságban ne tartassanak, az Birák a tömlöczből öket ki hozassák, es vallattassák, es a nit az Törvénj mutat azt cselekedgjék.

IV.

Az tavul lévőt, az ő vétkéjért, nem kel meg Sententiázni, miképpen asztis az kihez gyanoság vagjon; Mert job egj ideig az bünösnek vétket büntetetlen hadni, hogj sem mint az ártatlant meg Sententiázni.

V.

Minekutánna az bünös meg hal, az büntetés is meghal, és az Atjának vetke-semmi szeplőt az Fiára nem vethet. Mert kiki mind az ő gonosságáert büntet-tetik, és az mas ember vétke nem marad réa.

VI

Ha ki az bünöst elő nem adhattya, az kiert tudnillik felelt volt, vagy kezes lött volt, penzbeli birsaggal büntettetik: Mindazáltal ha alnokságbol nem adná elő, ugjan rendtartás kivülis meg Sententiázhattyak.

VII.

Az ki vétkes, vagj Alperes, magát meg kel tisztitani, és addig mást nem vadolhat, és

dolhat, és Fel peres nem lehet, mig magát meg nem menti. Mert Törvénj foljása szerent tartatik az megh, hogj az Alperes, nem vételnek visszza hánjásaval, hanem ártatlansagaval, tiszticsa meg maghát.

VIII.

Valaki masshoz valami bünt mond, törvénjben menjen, ot mondgja meg a vétket es el hidgje hogj az hazudásban valo szabados volta büntetetlen nem leszen, mi-velhogy az patvarkodók szintén azonképpen büntettetnek. Mert az ki megh nem bizonjittja, az mit másra mond, Törvénj szerént azon büntétsel büntette-tik, az az TALION.

IX.

A' bünöknek megtudakozásában, kérdezésnek kel lenni, nem mindgjárt az kinzásrol kel el kezdeni, hanem az kénzásra ugj kel menni mikor gyanoságh va-gjon az Alperesre, és egyéb erősségekkel meg terhelteték, ugj hogj csak azö maga vallása hija volna; Azon egj gonosságban léledzetteket ugj kel meg halgatni, hogy azon kezdgyék el, az ki felenkjeb és iffjab.

X

Abban az pörben es igyben, melyben az Alperes semmi bizonjos jelekkel, meg nem terhelteték, könnjen a kénzáshoz nem kel nyulni, hanem igazgatni kel, hogy az Fel-peres az mit mondot meg bizonjitsa, és ugj terhellye meg az Alperest. Az All-pereseknek vallásokat, mellyeket a kinzassal sajtoltanak ki belöllek, nyilván valo vetkek gjanánt nem szükségh tartani, ha semmi egyéb bizonjitás az Bironak itelletit meg nem világositja.

XI.

Az gonosz cselekedetekben, az akarat tekintetik, nem azocnak véghe, mert nem itel-lik azt, hogj senki az gonoszt cselekedet szerént is meg cselekedné, ha gonoszra valo tanácskozása annak előtte nem lőt volna, és ha szinte gonosz tanácskozása volt volnais, nem árt, ha az cselekedet utanna nem következet.

XII.

Azokrol az vétkekről, az mellyektől egjszer valaki megtisztult, az, a' ki annak előtte va-dolta volt, ismét azt nem vádolhattja.

XIII.

Az kik magzatok vesztesére, avagj szerelemre valo indito italt adnak, noha nem go-nosz családságbol cselekedik, mindazáltal, mivelhogj gonosz példa, marhájocnak felét Város számára el vegjék, és ő magokat szamkivetésre külgjék. Ha penig az miat férfi, vagj Aszszonj állat vesz el, leg szörnjeb halállal büntettessenek.

Az Orzásról, és az orzot marhá-
valo erőszak tételről. Tit: Secundo.

Articulo I.

Az Orvság más ember marhájának csalárdsággal valo illetése, és el vétele, annak az marhanak Ura hire és akarattja nélkül mjerességnek okáert.

Az Orvságért valo pörlődés ahoz illik, a' kinek az marhának meg őrizésére, gond-gja vagjon, bátor annak Ura ne légjen is.

Az Orv-

Az Orvságért valo pörlödés ahoz illik föképpen, az ki az orzot marhanak Urasságában volt, az az, a' ki annak örökösse; Mindazáltal azért valo Törvénj állassra, sohha senki más nem köteles, hanem csak az, a' ki az Orzást cselekedte, vagy annak örökösse.

II.

Mivelhogj az orvságért valo pörlödés, az büntetésben valo el járásra néz, az pörüzés penig és az bosszu állás az marhanak viszsza vitelére, ugy teczcik, hogj minekutánna az marhát viszszá viszikis, mindazáltal az orvságért valo pörfoljás, ugjan foljhat, az idezés penig, el vétetik, miként viszontag az büntetésnek utánna az idezésis meg maradhat.

III.

Az Törvénj szerént valo büntetésre az örökösök nem kötelesek sem az több utánna valok, ezokáert az orvságért törvénjre sem hihattják; Az el Orzot marhák felöl, azokat hivhattjak törvénjre, az kik asst tartyák.

IV.

Nem csak az, tartozik törvénjt állani az ki orzánd, hanem azis, a' ki tanácsából és egjenlö cselekedetiböl az orzás lésszen. Az Orzás penig az marhának illetése nélkül nem lésszen; Ezokáert mind segitteni, s-mind tanácsot adni abbá akkor art, mikor az marhahoz valo nyulás lésszen.

V.

Az ki más embernek marhajat meg találllja, es njerességnek okaert el vészdi Orvságnak mondatik, akar tudta s-akar ne tudta kié volt a' marha, ha törvénjben meg nem jelenti. Az ki njerességnek okáert, njul más embernek valami marhájához, noha annakutánna tanácsát meg változtatnáis és asst az marhát az Urának meg adná, Orv az, mert senki esséle vétekben még ha meg bánnáis, büntetetlen nem lésszen, föképpen ha a Törvényben az ki njilatkozik: Annak sem használ, az ki erövel vött el valamj marhat, az büntetésnek el távoztatásara, ha törvénj elött adgja meg, az erövel el vött marhát; azonképpen annak sem használ, az ki valamely marhát álnokságbol el titkol, ha az Törvénjben ki jelentödik.

VI.

Ha az ados, az ö zallagban vetet marháját a' kölcsönözöl el orzándgja, orvságban léledzik; Ezenképpen az meg tartoztatot marhának Ura, ha az márhát, avvagy barmot az meg tartoztarás hellyéröl el-hajtandgja, orvságot cselekedik. Az ki penig más ember marháját övének alitva, el idegenitti, Orvságot nem cselekedik, mert az orvságot lopasra valoszándék nélkül nem cselekedik.

VII.

Az orvgazdák és orzot marhaknak el rejtöi, szintén ugj cselekesznek és vétkeznek mint az orvok, és lopást cselekedök, ezokáert ökis ezen büntetéssel bünhödnek, mint szintén az Orvak. Egjaránt vétkeznek azokis, az kik tolvajokat, és orvakat meg foghattanak volna, és penzt vévén rajtok, vagy az Orzot marhának részét, azokat el bocsátgyák; Ha penig az, a' ki esséleket házában be fogad az gonosztévönek vér szerént valo Attjafia, vagj Sogora volna, és azocnak gonosságokat meg tudangja, az Biro meg értvén az dolgot, a' büntetést meg mértékellye.

VIII.

Az el orzot marhát, melljet másnak adtak el, annak Ura viszszá veheti, és az meg vévö attol, annak árrát meg nem kérheti, mert az orzot marhának egjenesen az ö Urára kel térni.

IX.

Minden ember, valaki az Királj földén lakik, a' kinél az orzot marha meg találtatik, és meg fogattatik, ha asst mondgja hogy ö asst ugy birja mint pénzen vött marhát, tartozik hogy az törvenyben asst meg bizonyitsa. Ha penig az, az ki az marhat el adta, külömb törvénjes helljen lakik, elég ha asst ot meg-mutattja.

X.

Ez Orszag törvénje szerént, az ki orzánd (:lop:) és réa bizonjittatik, fel akasztatatik; De az ki Sz. marhát templombol el lop, magocnak valo emberecnek marháj ha templomban tétettenek le, és azokat el lopják, az orságra mégyen, nem szentség törésre. Az éjjeli orvat, az ki meg öli, ugj lészen büntetés nélkül, ha veszedelem nélkül asst meg kimelhette volna. Az nappali Orvot penig az Cisszári Törvenjek nem külömben engedik meg ölni, hanem ha az Orv, nyillal, dorongal, fegjverrel, vagy kövekkel oltalmazza magat.

XI.

Az kik szolgájoktol valami orzot marhát tudva veszsznek el, azockal nem csak az vött marhajért, hanem az Orzásértis perelhetnek.

Az Gjilkosságról.

Titulus Tertius.

Art: I

Az Király és szokot Törvény a' nyilván valo Gjilkosokot törrel büntetti mégh.

II.

Az ki embertöl, ha gyilkosságbol valo szándékbol asst nem cselekedre el bocsattatik, és az ki az embert meg nem öli, de ugy sebheti meg, hogj meg öllye, a' Cisszári törvény ugy bünteti mint gjilkosokat; Mert a' gonoszságokat az akarat, és a' bünösnek szándéka meg valasztja.

III.

Az ki gyilkosságnak okáert, mérget, vagj étetöt csináland, tartand és adánd Cornelius nak törvénje szerént, mint az mordáljokat, azö büntetéssel büntetik.

IV.

Ha más tartotta, és más ölte meg, az az, ki tartotta és halálra okot szolgáltatot, ezokáert, ugy bünhödik mint a' ki gyilkosságnak vétkét cselekedte. Mert semmi külömbség nincsen abban az ki az megölésre okot szolgáltatot.

V.

Az ki réa menö verekedöt, vagj olállkodo tolvajt meg ölend, bátorságos lészen; mert az veszedelem ellen, az okossághis meg engedi az maga meg oltalmazást,

Erőszakkal erőszakot viszsza-verni, minden törvénjek meg engedik, hogj ha az csak maga oltalmában és nem boszszuállasért lészen; *Mert külömbeznek egymástol*, az maga oltalmazás és az boszszuállás: mert az maga mentés avagj oltalmazás, legottan mindgjárt lészen, de az boszszuállás valami időmulas után következik.

VI.

Ha egyben veszésben, vagdalás miat az ember meghâl, kinek kinek mind vagásat vagj űtését meg kel latogatni; Ha penig végére nem mehetnek, mellyik űtötte, vagi vagta, azt kel elébször meg tudni ki inditotta az másikot vereségre, es az verekedésre, vagdalkozásra; Ha az sokak közzül, kik valakit meg vertenek, vagy vagdaltanak, csak egygyikkel perelnek, az többi meg nem menekednek, mert a' mint egyik fizet, az másikot meg nem menti, mivelhogj az, büntetés.

VII.

Az kit nem halálos sebeckel sebhetnek meg, ha tunjasagbol orvossal magát nem gjogyitattja, vagj a' gyogyittásban az orvosnak nem enged, vagj ha magára gondot nem visel és meghaland, az verekedőt, vagj sebhetőt, gyilkosságnak vétkével nem büntethetik.

VIII.

Ha kit valami egjben veszésben megölnek, és meg nem tudhattják, ki ölte megh, ackor mindnjajon az kik fegjverrel a' meg ölt emberre támodtanak, ugy Sententiazzák őket mint gyilkosokat. Ha penig meg tudhattják kinek utésével, vagy vagdalásával holt meg, az tsak egjedül ugy büntettetik mint gyilkos, az többi pedig mint sebhetők.

Az Diuról.

Titulus Quartus.

Art. I.

Mivelhogj az ki embert öl nem mindenkor ugj büntettetik mint gyilkos, hanem néha az dolgot meg értvén az a' ki meg ölte csak az meg-holt ember Dijának meg fizetésere kenszerittetik; *Azért végezteted*, hogj afféle meg ölt ember Dijat 40. forintal fizessenek megh: Főben járo vetket, az kire réa bizonjitnak, ha testben meg nem büntettetik 40. forintoknál rajta többet nem vehetnek.

II

Az eleven Diu 20. forintot tészen. Ha ki másnak karjat, vagy kezét vághja el, és avagj vágásával, ütésevel bennává teszi 20. forintot fizessen; Az el vagot, vagy vagasmiat haszontalanná tetet hüvelykeért 10. for: fizessenek, az töb ujjoknak és fogoknak mindeniket 5. forintal fizessék megh.

Az edgyik szemet 20-
Az edgyik fület — 10-
A' nyelv valcsagot — 20-
Egy oldal csontját — 20-

} forintokkal fizessék meg.

Az vak sebeket semmire sem bőcsüllik, mert az meg épült testet semmi bőcsüre nem bötsüllik.

Beszéddel valo

Beszéddel valo boszszusá-

-gokrol. Titulus Quintus.

Art. I.

Kőzönséghes hogy némellyek erkölcsökben való kákogásból, másokat, vagy jelen létekben, vagj távol létekben johirekben nevekben, éktelen beszédekben, vagj gjalázatos irásokban meg rágalmaznak, kiért az boszszusag beszédért meg perelhetik őket. Ezokáert ez végezteted: hogj az mást meg gyalazok, az meg gialázot embernek tiszteségét, azon hellyen adgják meg, az hol azt meg szidalmazták és annakuranna az Birak az nyelv csalardságáert és az meg bántot szemeljnek méltosága szerént büntettessenek meg: *Mert az boszszusagok, a' gjalázathoz, az üdőhöz, és az helyhez képest iszonyubbaknak itéltetnek.*

II.

Valamit az haragra valo gerjedezésből, vagy cselekednek, vagj mondanak, meg nem álhat addig, az mig abban valo meg maradásból ki nem teczczik hogj a' szivnek ugjan az volt az ő itélleti szándéka. Ha ezokáert az boszszusag tévő, másnak hirét nevét meg bántja, és arra ki fog hogj ő azt elégedendő képpen mégis bizonyittja, és aszt elegedendő tanukkal meg nem bizonjithattja, nem csak meg kel követni az ő vétkéjért az meg bántot embert, hanem mineku-tánna az dolgot az Birák meg értik, bizonjos nyelv-válcságonnis maraszszák: melj maradságnak két része az Biráké, harmad resze penig az meg-bántot személjnek kel jutni.

III.

Az boszszuságért valo pörlődés, az el halgatás miá meg avul és meghâl, mert annak utánna az egyszer meg engedteted boszszusagert valo pört valami meg bántásért, nem szabad meg-ujjittani.

IV.

Hogiha egj mást meg szidogattják, edgyikis az boszszuságért törvénjel-az másikot meg nem büntetheti, mert az egyaránt valo vétkek, egy masért valo viszszaadás, az az fantum fantnak itéltetik. Hanemha valamellyik Fél az törvénjbe meg panaszollya, mert akkor az Biro mind az két félt az ő érdeme szerént büntetti meg. Továbba az boszszuságért valo pörben az Alperes a' Tanacsnál tovab nem Appellalhat.

V.

Valaki mást házbol, vagy ő magajébol, vagy más ember házából harczra hiú, hatalmon marad, mely hatalmot 20. forintal fizet megh; Az kit penig ki hinak meg kel magát tartoztatni, és az boszszu megállásra ki nem kel menni, hogj jo hirében kárt ne valljon.

Az Hamiss-

Az hamisságokról és hire-veszteségekről. Titulus Sextus.

Art: I.

Hamisságnak büntetésével büntettetnek meg azok, az kik hamis Tanukor és hamis bizonjságokat állatnak, hamis pörnek meg bizonyitására és á kik pénzt vöttenek hamis tanubizonjság mondásra, vagj valami kötést töttenek, avvagj tarsaságot szerzettenek, és á kik valamelj igaz dolognak el-titkolásáért penzt vöttenek.

II.

Az ki eleven embernek Testamentumát, gonosz csalárdságbol meg változtattya, vagy az ő hasznára abban valamit be irand, vagj mással bé irat, ennekfelette az törvenj szerént tot testamentomat, félfele tészi, el rejti, erővel el vészi, ki vonagattja, vagy alája irand, ennekfelette a' ki Testamentumot, vagj valami levelet gonosz csalárdságbol ir, bé pecsétel, vagy másokkal cselekedteti aszt, ennekfelette az ki másnak adós levelét, vagj Registrumát ki-vonagattja, vagj meg-változtattja, Hasonlót az ő maga sajár kéz irasa, vagj pecséti ellen á ki tanubizonjságot mond; Hasonlót az ki hamis pecséret csinál, mikor az hamisságot réá bizonyittják, mind tűztől, viztől, aszt megh tiltják, és mindenkor hire-vesztenek tartyák.

III.

Hogy ha penig valaki, valami iszonju vétkéjert, hamisnak lenni meg-bizonjittatik, fövel fizet érette.

IV.

2. Az ki az el-adásban, és á meg-vételben hamis fontal és hamis mértekkel álnokul mérend, annak az marhának el veszesével büntettetik. Az pénzel valo büntetés penig semmi gonosz hirt nevet az meg birságolo embernek nem hoz.

1 Az ki ugjan azon egj marhát külömb-külömb áruban két embernek éppenségel el adgja, hamisan cselekedik, és hire-veszteséssel jegjezterik megh.

V.

Az al-pénz csinálok s-az kik aszt csináltattyák, és az kik tudva azocnak szállást adtanak, tűzben égettenek meg. Az kik az aranjban valami vétket elegjit és al ezüst pénzeket öntend, az kibátog és ón penzeket verend, és el adand hamisságnak vétkében léledzik. Az kik aranjakot meg njirnek, vagj tallérokat megboritnak, vagj csinálnak, legszörnjeb halállal büntettetnek megh.

Az Paráznaságról. Titulus Septimus.

Art. I.

Paraznaságnak vétke, ez Orszag törvénje szerént, törrel büntettetik meg, az parazna Aszszonjállatot penig sákban varják, es vizben vetik és fojtyák.

II.

Paraznaságnak vétkével, vagj büntetésével büntettetik más ember hazasságának-meg ferteztetője, akar szabad személj légjen az, akar hazasságnak kötelében valo. Az ferfiis ha szabad szemeljt meg-szeplősit, paráznaságnak büntetésével büntettetik.

III.

Más ember házasságának, vagy menjekzőjének meg haborittoi, noha az ő el szánt gonoszságokat véghez nem vihették, mindazáltal az vészedelmes szerelemre valo akarattjokért az Biráktol rend szerént büntettetnek megh.

IV.

Az ki az ő maga feleséghét, leánjat, vagy más valamelj személyt, pénzért, vagj valami egyéb njeresegért Paráznaságra adgya, és házát paraznaságra meg engedi, vagj tanacsával és cselekedetivel, arra segitséggel lészen, mint parázna ugj büntettetik.

V.

Keritésnek vétkében léledzenek azok, kik paráznaságban talalt feleségeket ismét hazasságokban meg tartyák, de nem azok, az kik gyanittot feleségeket arrol mellettek tartyák. Minden embernél nyilván vagjon, hogy az férfi az ő feleségét paraznaságnak vétkéjért meg nem büntetheti, ha tudva hazasságban tartya.

VI.

Az ki más ember feleseghét, tiszteségh béli Aszszonyt, vagj valamelj szüzet erővel el ragadánd, és aszt az törvénjben bé vadollják fövel fizet. Egyenlőképpen azokis az kik azon gonosságra, okot szolgáltattanak. De az melj személj erőszakot vallot, szenyvedt, nincsen semmi oka, hogj aszt á paráznaságért meg Sententiazzák és meg büntessék. Mezőben tőt erőszakot, vagj paraznaságot, ha egy bizonysággal meg bizonyithák, Varosba penig vagy faluba kettővel, elégh.

VII.

Az Biro paraznaság felől valo perben, arra légyen egyeb dolgok közöt figjelmetes, hogy ha az férfi az ő pelda adásával az ő feleségének tisztán és jámborul valo életére adotté példát, avvagy nem, mert nagy hamisságnak teczczik az, hogy az férfiu az ő feleségéről tiszta jámborsagot kivánnjon, mellyet az ő feleségéhez nem mutat.

VIII.

Az paraznaságnak vétkében, nem csak az ferfinak, hanem az Aszszonyi állat paraznaságábannis azon ház népe (: mely mindazáltal akkor hön volt, az mikor az paraznaság lött :) bizonjság lehet.

IX.

Az szüzességhe veszteg léánjzó, ha magával szabad személjt paráznaságért bé vádol, hogy igérte volna hogj házasságban el vészi, ha aszt meg nem bizonyitja, sem az cselekedet felöl valami igaz sort nem mondhat, az bé vádolt személy minden hüt nélkül menekedik meg, az meg szeplősitetet személj penig VI. forintokkal bírságoltassék meg, meljnek hárma az Biráké légyen, hárma penig á szeghények ladájaban tétessék. Ha azon masodszor, vagy gyakrabban

BIBLIOTECA DOCUMENTARĂ

paraznaſagban talaltatik, meg' veſzſzőzven ſzámkivettetik. Az kire penig, réá bizonyittatik, hogj azzal közi volt, az 6. forintokkal birſágoltaſsék meg, meljnek hárma az Biráké legyen, hárma penig á' ſzegénjek ládájaban tétetſsek.

X.

Ha meg-bizonyittatik, hogj valamelj iffju leghénj oly ſzüz leánjzot ejtet tereben ki annak előtte tiſztelségben élt volna, de ſemmi nyilván valo bizonjſág hazaſságnak igéreti felöl nem volna, hanem csak valami körnjül álló dolgokkal valo gyanuſá-gokbol terheltetnék meg, avvagj el kel aſzt venni, avvagy birſágban 24. forintot kel fizetni, meljnek tizenkettei az meg-ſzeplöſitteter leánjzóe á' gjermek fel-tartáſára, á' tizenkettei az Biráké, mellyet kétfelé oſztván, fele á' ſzegenyeké légyen. Az tereben eſet ſzemelj penig az ő réſzéből a' Birácnak 3. forintokat fizeſsen, a' ki penig tereben ejtette, csak az ő maga hitivel tiſztittya meg magát, hogy házaſ-ſagra nem adta volt hitit. Ha penig meg bizonjittatik hogy jövendő hazaſságnak okáert hitit atta annak, avvagy el kel aſzt venni, vagy fejével fizet, ha az meg ſzeplöſitteter ſzemélyt meg nem engeſzteli, és az Birakkal meg nem be-kéllik.

XI.

Hogy ha az meg ferteztetet Aſzſzony tömlöczbe vettetik és az Bíráknak kerdezkedéſekre az ő mehebéli gyermeket, más férfiutol valónak mondgya lenni, meg kél aſzt bizonyittani, ha penig aſzt meg nem bizonyithattya, és elegedendő ſort az ferfiu ellen nem mondhat, az ferfiu minden hit nélkül menekedik megh, az Aſzſzony penig az közönſéges hellyen viſzſza mondgya, és az Biracnak njelv valcságot fizeſsen. Ha penig nem kicsiny gyanut mondánd és aſzt meghis bizo-nyittya, az ferfiu az ő feleségével valo hitek le tetelivel menekedik meg, az ferfiu azon esküſzik meg, hogy az réa költöt dologban ártatlan, az feleſége penig azon, hogy ő ſemmi afféle vétket az ő Urában ſoha nem tapaſztalt. Az kurvát penig az közönſeges piaczon meg-veſzſzőzvén ſzámkivetésben küldgyék.

XII.

Ha a valamely nehezes Aſzſzony valamelj Férjet paraznaſágnak vetkéjért tiſztelségében meg gyalázand, es annakutanna aſzt törvényben idézik, és az törvény előt arra igheri magát, hogy réa bizonyittya, ha meg bizonyittya, az meg győzettetet Ferj, törrel büntettetik; Ha penig csak valami gyanuſágockal terhelendi meg az Férjet, az mint ennekelőtteis mondók az ő maga, és Feleſége hitivel menekedik meg; Az kurvának penig nyelvét ki-meſſék és örök ſzámki-vetésre vessék. Azért, hogy az háazaſsagbéli embernek nem csak tiſztelségét ſértette meg, hanem életétis igjekezet el veſzteni. Ha penig az Aſzſzonynak első eleti volna, melj annakelőtte tiſztelségében élt volna, viſzſza kel köz piaczo mondani; De nyelvét ki nem ki nem kel meczczeni, hanem bizonyos fő valcság-gal büntetſsék megh.

XIII.

Ha az egyházbelieknek valamellyike emberi gyarloſágbol el eſendik és pa-ráznaſágban találtatik, vagj elégedendő tanukkal meg njomattatik, illik hogy

a' tiſztartó az első vétkét meg engedgye, és fejének meg kegyelmezzen, de fe-jet Dián válcsa meg, tudniillik, mikor annak hazastárſais avval meg nem bán-tatot, ſem az vadlo büntetéſre nem kiványa.

Az meg-ſententiázot

embernek marhájáról. Tit: Octavus.

Art: 1.

Az Biro ne nyulljon annak marhajához a' ki testében meg bünhödöt, ha-nem meg engedgye, hogy az ő uranna valókra ſzálljon annak marhája, akar alſo, akar felső ágakra, akar odal felöl valokra, mert nem az marha, ha-nem az marhának birój vétkeztenek. Ennekfelette a' kiket főben járo bünre Sententiaznak meg, azocnak marhájokat birják az örökösök, azoktol meg' válva valamellyeckel bünök miat örögbedet az ő marhájok, mellyeket tartoznak viſzſzá adni.

II.

Az kik Fejedelmi felségnek meg-bántáſával Sententiáztatnak megh, azok, mind fejeket, s-mid penig Joſzágokat el veſztik.

III.

Az be idézet Allperesek, vagj gonoſzſágban találtattak, ha az ő réajok kövétkezendő büntetéstöl valo feltekben magokat meg öléndik, tehát az ő marhájoknak törvénjſzerént valo két réſzét nem hagyhatyák az örö-kösöknek, hanem az Birácnak jut. Az kik penig életeknek meg unáſáert, vagy egyéb efféle okért ő magokat meg ölik, vagj penig betegſeghbe valo békételenſégért ő magokat meg ölik, az ő marhájoknak harmada az Bíráknak jut.

IV.

A' ki főben járo vétket cselekedik, és el ſzökik, az ő marhájából annak az Dija az Birácnak jut, mindazáltal, az örökösöknek, törvénjſzerént valo réſzek éppen meg marad. Ha Fejedelemtöl GRATIÁt nyér fejének es Jovainak, minden jova éppenſséggel meg adatik á' Dijától meg' válva, mely Diu az Biráké. Finis.

MI ezokáert *mivelhogy nem keveseb gondot méltán viſelünk Erdélyre, mint ſzintén az mi birtokunkban valo egjéb Tartományokra, mely Erdélyt mind törvényekkel meg akarnuk mindenkoron erősiteni, s-mind egjéb dolgokkal virágozóvá tenni, minekutánna ſzemünk eleiben vöttük az meg-mondot törvény könyvet, ez dolgot biztuk az mi ſzeretö hivünkre, az Nagysághos* Bérzéviczei Mártonra Romai lovag rendén valóra, Dondánban

Dondanban szabados Urra, ki Erdelyen Cancellariusunk és Staro-
gardiumban Capitanyunk, hogy melleje vévén jelés Törvénytudo böltseket
ezen Könyvet meg hánná vetné és meg-visgálná, ki minekutánna mi nékünk
meg mondotta volna, hogy abban valo Törvények nem tsak igazak volná-
nak, hanem réghi időktől fogván az Szászoktól meghis tartatott vol-
na és tartatnék. Meg halgatván az meg mondot Szászoknak köve-
teinek könyörgéseket, és kégyelmésen bé vévén minden részéit, mind Titu-
lusit es czikkélit mellyék abban az könyvben bé vadnak irva, ezen Mi
szabadságunkrol valo levelünkben, ighékről ighékre minden meg kis-
sebbités nélkül be irattatot, dicsértük, kédveltük, jovallattuk és meg
erösitettük, az mennyiben az Országhnak Törvénye ellen nincsenek, az
az, à mennyiben csak á Mi Szászainkk földeket es Törvényvs hellyi-
ket nézik; Mikeppen ezem Mi levelünk által, dicserjük, kédvel-
lyuk, jovallyuk és meg erossittyük, ighérvén Mi magunk és utánnunk
léendö Erdélyi Fejedelmek félöll, hogy aszt az könyvet minden ré-
szeiben minden Titulussiban es czikkelyiben az mi meg mondot Or-
szágunkk Erdélynek Törvényeiben mind Mi magunk meg tartyuk
s-mind az Orszagh Itellö mestereivel és mindenekkel egyebekké-
lis az kikkel illik meg tartattyuk; Mely dolognak emleke-
zetire és örökké valo erösségére ezen mi jelen valo szabadságh
levelünket az mi függö titkos pecsétünk alat, mellyel az Erdelyi
dolgokban élünk véltük hogy adgyuk. Adatot az meg mondot
Berzeviczei Mártonnak Erdelyen lévö Cancellarin-
-sunkk kéze által az mi Királlyi Városunkban Crak=
-kóban. Böjtelöhónak Tizennyolczadik napján. Ezer ötszäz
Nyolczvan Harmadik Esztendöben.

Stephanus Electus Rex
Maliznaj.

Martinus Berzeviczy

Az Verböczi Decretumábol, Approbátábol és Compilata Constitutiokbol irt néhány Titulusok es Articulusok, mellyekkel nemes Erdely Országha az eghész Szászsággal edgyütt Törvény szerént élni szokott.

2

PRIVILEGIUROL.

Privilegium az mondatik törvénytelennek: mikor az Fejedelemnek nincs igaz és törvény szerént valo hatalma valamit engedni, mely lenne egyebeknek kárára, Vagy közönséges törvénynek es szerzésnek ellene, az az, á köz Decretomnak ellene semmit sem engedhet. *Trip. Part. 2. Tirulo. xj.*

Azon Privilegium jo, és annak vagyon ereje, melynek végiben oda irjak: *Salvo jure alieno*. *Lasd bövebben, Trip. Par. 2 Tit: 9.*

A Privilegium Nólcz képpen fogyatkozik meg erejétöl: Elöször á Privilegium avval vész el, mikor valaki az ö Privilegiumaval viszszá el, vagy gonoszul el, mint az, ki az ö határában meg fogot gonosz-tevöket érdemek szerént meg nem bünteti; 2szor vész el á Privilegium: mikor valaki kellete korán annak idejében á neki adatot Privilegiumnal nem él, az az, egy esztendö forgásáiglan magát abban nem Statuáltattya. 3szor vész el á Privilegium: mikoron valaki esik hitetlenségnek Notájában. 4szer vesz el az Privilegium, ha másnak kárára járna, mert az Fejedelem másnak egyszer el adot Privilegium ellen más Privilegiumat nem adhat. 5ször, ha az Fejedelem bizonyos lelki ismeretiböl látván és ismervén á Privilegiumat nem jonak lenni sokaknak itélt á Privilegium ellen. 6szor, Nyilván, vagy-vesztegséggel valo ellene mondással á Privilegiumnak. 7szer, az utólsó Privilegiummal, mellyel elszakasztnak az elsöböl valamit, és az elsö megszünik, es á másik Privilegium meg tartatik. 8szor és utolszor vész el á Privilegium, nyilván valo meg hivással, mellymeg hivásnak bizonjos okainak és hellyeseknek kel lenni, mert másképpen az meg hivásnak nem leszen hellye. *Lasd bövebben Trip. Part: 2. Tit: 12.*

EXEMPTIOKROL.

Hoztak illyen alkalmatlanságotis bé némellyek, hogy közönséges Privilegiumokon kivül oly immunitást es Privilegiumat extrahaltak, hogy közönseges terhviseléstöl immunisok légyenek, végeztük azért hogy az illyen noviter impetrált magok hasznát, privátumát követö embereknek Privilegiumok cassáltassék, invalidáltassék és annihilaltassék-s-vonnyák és subportállyák az Ország' Statusival á terhet mindenik Natio á maga Natiojabeliekkel. *Comp. Const: Par: 3. Tit: 8. Art: 8.*

Végeztük afztis Országul, hogy ha mi oly dolgok löttenek, ugj mint olj Privilegiumok vagi egjéb Collatiok, kik á régi Nemesi szabadságnak Decretumnak és abolimbe vött es approbáltatot ususoknak ellene láczczanak lenni, invalidáltassanak minden helyeken. *Comp. Const. Part. 4. Tit: 12. Art: 2.*

Az mely Privilegiumok és Donatiok eléb emanaltattak, azok állanak meg; juxta illud: Qui prior est tempore potior est jure, nemo plus juris in alium transferre potést quam quod habet. &c. Comp. Const: Part: 4. Tit: 12. Art: 1.

SZASZSÁGROL.

Szafzság Nemeseknek és egyéb rendbelieknek jovakat recipialván se szemelljekben se repositumokban meg ne károsicsák, se ki ne adgyák még Fejedelmek parancsolattjárais, sub poena flo. 200. *Lásd bövebben. Comp. Const: Par. 4. Tit: 10. Art: 1. et 2.*

Az Szafz Atyánkfiai részéről concludáltuk Nagyságod consensussából, hogy bizonyos casusokon kivül ő kigyelmek közzül privata personak immediate tablára ne evocaltatnának; Ugy mint qvinqz casusokat, Gyilkosságot, és Depositumokat concernalo casusokon kivül, egyeb casusokban ha ki pört akar indittani ő kigyelmek ellen, az alsó forumon coram judicibus competentibus profeqvállya Peresét. Ezen reciprocatio observáltatván, ha kiknek ő kigyelmek közzül a Nemesseggel, valami causájok occurrálna, á meg irt casusokban penig in arbitrio Actorum légyen, ha Táblánné, vagy alsó forumon proseqvállya perit? Ide nem értvén a fugitivus Jobbágyok és Szolgák dolgát mellyekért Tiszteket vagy Communitást szoktak evocáltatni, mert ez causákban az eddig valo usus és Articuly szerént akarunk procedalni. *Comp. Const. Part. 3. Tit: 13. Art. 1.*

Végeztük afztis, hogy á Szász Nation lévö atyankfiai közöt ha kik perlekedni kénszerittetnek, az continuus usus municipale jusok szerént es Privilegiumok szerént kinek kinek indifferenter minden helljekben igasságos törvént kötelesek légyenek minden tovább valo halogatás nelkül ki szolgáltatni, és per abusum fenkitis valamely finistra informatiora abs93 juris ordine meg károsittani ne attentallyanak. *Comp. Const. Part. 3. Tit: 13. Art: 3.*

Ezerhátszáz hatvan négy esztendöben Szász Nation lévö Atyánkfiaihoz accedálván Nagsgod consensussais ő kigyelmek alázatos instantiájokra, az *Peculium* nevezetet sopiáltuk es tolláltuk volt, mostannis azon nevezetet ujjobban ő kglmek instantiájokra tollálunk és sopiálunk; Ugy mindazaltal hogy ő kglmekis az eddig valo Privilegiumok szerént observáltatot szabadságoknál többet azzal magoknak ne vindicallyanak, az hazához és Fejedelemhez valo hüségeket fen tartván. *Comp. Const. Part. 3. Tit: 13. Art: 6.*

C. MANDA=

C. MANDATVMROL.

Noha á Nságod meltoságos neve alat emanaltatot Compulsorium Mandatumok mindenekre in genere sonalnak, kik ez hazában laknak, mindazáltal á Szász Atyánkfiai az Exponenstöl denominált napra, és helyre ki menni nem akarnak, hanem á magok székes hellyekre kévántak mindenkor hogy az Exponens faradgyon, ottis penig magok emberi elöt akarták á fassiokat recipiáltatni, Concludáltatot azért az Nságod bölcs tecczéséböl, hogy az eddig valo usus tartassek meg annyiban, hogy Polgár lehessen az Cancellaristák vagy egyéb legitimus Regiusok meller tempore attestationis, illyen qvalificatioval mindazáltal, hogy mind az Fejedelmi méltóság az Compulsoriumnak authoritassa mellett, mind az interessatus más Statusbéli rendek meg ne bántodgyanak; Annakokáert az Regiusok ne tartozzanak divertálni, hanem recta mehessenek oda á hol inqvirálni akarnak, az fundus Regiuson az Falusi Birácnak incumbállyon az, ha tudositttyáké á Tiszteket nemé, és ha á Székes hellyekböl küldenek Polgárt, admittállyák magok mellé az Regiusok azon Polgártis, mindazáltal ugyan nem á Polgarok nevek alat perágáltassék az Inqvisitio es expediáltassek. Hamikor penig az fundus Regiusokon kivül valo helyre akarnák ki viuni Attestatiora, azzal ne tartozzanak, excipiáltatván ha határ igazitása, vagy valamely oly casus interveniálna ad faciem loci kivántatnék menniek ebbennis az fellyeb meg irt modalitás observáltassék.
Comp: Const: Part. IV. Tit: 4. Art: 1.

MISSILE et SEQVESTRUM.

Missile Mandatumok jofzágok foglalására ne adattassanak; Ollyanokat extrahalni prohibitum sub poena flor: 200. Jofzágok foglalása Sententiával lehessen, azonkivül foglalt jószág intra Anni revolutionem restituáltatik, s á foglalo in poena Decretali convincitur. *Approb: Const. Part. 4. Tit: 12. Art. 1.*

A Seqvestrumokis csak á Decretalis causákban, és annak modgya szerent légyenek; Seqvester penig ne á Fiscalis Tisztek, vagy egyebek, hanem az Vármegyéknek és Székeknek hites Tisztei légyenek: azokis penig csak á Decretumnak tartása szerént manuteneállyák, minden kártétel nélkül. *App. Const. Par. 4. Tit: 12. Art. 1.*

Az Executiok turbálásában á Missile Mandatumok erötelenek légyenek, assele illegitümokkal igyekezök, á fellyeb meg irt mód szerént büntetteffenek. *App. C. Par. 4. Tit. 12. Art. 1.* id est in flor: 200.

LOPOKROL.

Az ki egy forint érö marhát el lop, azt egy forintal büntetik és á kárnak megfizetésével. Másodszor, hogy ha hasonlo és csak ismét egy forint érö lopásban talaltatik akkoris egy forintal büntettetik, és á kárt meg kel fizetni, azonkivül Ecclesiat követ. Harmadszor ha ismet lop egy forint érött comperiáltatván fel akasztatik érette. Ha az lopás két forintot érö lészen, elsö vétkejért meg fogattatik, meg pelengéreztetik, á kártis meg fizeti, és Ecclesiatis concilial, masodszori 2. forint érö lopásáert, ismét meg veretik, á kárt még kel fizetni, á Tisztekis 12. forintokig meg birságollyák, és Ecclesiatis kövesse meg; harmadszor hasonlo vétkejért fel köttetik.
Ha penig három forint érött lop, comperiáltatván á dolog, fel akasztatik, ha az Senten=

-tia elöt nem concordált á károsal; de ha az károsal meg békélleti Dijaval, C:40 forintokkal :) változzék meg az lopó, es egyszeri vetkéröl adassék engedelem; ha penig Diát le nem tészi, elöszeri vetkejért á bellyegzés hellyet vágattassék el á füle. Ha penig másodszoris három forint erö lopasban találtatik, minden kedvezés és birságlás kivül fel akasztassék, haszintén á károsal meg békélt volnais; Mert á ki minden ISTEN s-mind penig Ország parancsolattyával nem gondolván, az ellen vakmerökeppen cselekezik nincsen hatalmában á karos embernek, hogy az ö meg békéllésével, az Isten, Ország s' Fejedelmek ellen cselekedet vétekböl á gonosztévöt absolvassa. *Approbatæ Constit: Part: 3. Tit: 47. Art: 2.*

Latrok kergetésére, meg fogásokra, tolvai kiáltásra, harang félen verésre, tartoznak insurgálni mindenüt sub poena flor. 200. *App. Const. Part. 3. Tit: 47. Art. 6.* és meg fogni, á latrokat.

Latrok közöt az felelök mint Orv-gazdák, exequaltassanak; Az mely Falu illyeket fogadna, cum flor: 200 büntetödgyék. *App. Const. P. 3. Tit: 47. Art: 8.*

Latroknak, erdön, mezön lappangoknak, gazdálkodni tilalmas; Söt kergetni, az hová illik hirt tenni felöllek, meg fogni sub poena flor: 500, tartoznak mindenüt, mely ha á Biron mulnék el, harmad magával karóba vonassék. *App. Con: Part: 3. Tit: 47. Art: XI.*

Latrot exequaltatni massur lévo Tisztekis tartoznak, más hellyek Vármegyék, Székekbeli Tiszteknek hit szerent valo rescriptumokra. *App. Const. P. 3. Tit: 47. Art: 12.*

A' czégéres vétekben élt, és Ország' törvénye szerént meg Sententiazor gonosztévöknek á Fejedelmek, absqz informatione Officialium GRATIAT ne adgyanak. *Lasd bövebben Approb. Const: Part: 3. Tit: 47. Art: 14.*

Latroknak refrenálásokban, ki keresésekben, büntetésekben á Tisztek szorgalmatosan eljárjanak; Meg Sententiáztattacnak gratiát adni, meg sanczoltatni, el bocsátani sub poena flor: 500. prohibitum. *App. Const: Part. 3. Tit: 47. Art. 1.*

Lopot marha talaltatván Nemes embernél, nem maga az Nemes ember, hanem á lopot marha arestaltassék, s-tartozzék ad competentem terminum magárol el igazitani. *App. Const. Part. 3. Tit: XI. Art: 1. in fine.*

Olá-Papok, kiknek Orv-gazdaságok, s-egyéb latorságok felöl, bizonyos suspicio vagyon á Tisztek által arestaltathassanak és legitimè prosequaltatván büntetödgyenek. *Appr: Const: Part: 5. Edict: 42.*

Oláhok tolvai modon ragadván el feleségeket, azoknak, és azok Atyoknak consensusok nélkül, halállal büntettessenek; Consensusok hajarult, díjokan változzanak. *Appr. Const. Part: 5. Edict: 43.*

Lopot marha talaltatvan parasztembernél mind Szász, s'mind Magyar Városokon á Birák szabadoson arestalhassák, tam propria authoritate, quàm ad instantiam alterius, á Nemesség részéröl mindazáltal, nonnisi juxta continentiam Decreti et Articulorum. *App. Const. P. 2. T. 87. Art. 4.* mind magát, s-mind a' lopot marhát.

Történt olyan dologhis, hogy Prædicatornál lopot marha találtatván, á káros embernek még Tiszt kéréséreis ki nem adta volna, prætendálván aszt, hogy semmibennis néki a' külsö tiszt nem præscribal, mivel penig az ollyan dolognak patrálása Papi hivatallyán kivül vagyon, és nem ugy mint Papi, hanem mint Nemesi szabadsággal élö Emberek ö kigyelmekis ezirant; hogy azért az illyen Casusokban az Prædicatori rendekis az Ország Törvényes *Processussinak* subjaceallyanak, söt nem kisseb szabadsaggal mint más Nemes emberek ellen procedalhassanak á Tisztek ö kegelmek ellennis. *Comp. Const. Par. 1. Art. 4.*

Az mely helyben vagy határon meg öletet Ember találtatik, arrol az ISTENnek világos Törvénye extal, s'azis tartassék meg, ugy hogy 18. esztendösön fellyül valok, erös hittel *in loco delicti* mencsék magokat, hogy hirekkel nincsen az ollyan gyilkosság, vagy ember ölés, és ez iránt absolutussok legyenek. *Comp. Const. Par. 3. Tit. 14. Art. 11. Circa finem.*

Latrok, fö rendek hátok megé vonván magokat á Tisztek kéretésére tartozzanak ki adni sub poena flor. 500. kiket udvarakon kivül szabadoson meg foghassanak. *Lasd bövebben. App. Const. Part: 3. Tit: 47. Art: 7.*

SZITKOZODOKROL.

A' szitkozodók azon helynek Birai által büntetéssenek törvény szerént á szitkoknak mivoltahoz képest ha nem Nemes személy lészen &c. ha penig Privilegiatus lakosi lésznek azon helynek Birai büntessék á Decretu szerént. *Comp. Const. P. 3. T. 14. Art: 7.*

PROCURATOROKROL.

Procurátort leg fellyeb kettönél többet maga melle attrahalni, tilalmaztatik. *Lásd bövebben Appr. Const: Part: 4. Tit: 19. Art: 1.*

Az ki magát Prokatorságra adgya, es Causakot agálni akár, hittel legyen köteles, hogy Principalissárol rája bizot Causáját, nem prodállja, és másokkal nem colludál, es az Causának vége szakattáig tehecsége szerént igaz sinceritassal procurállya, különben böcsületi vesztése alat sohul ne ágállyon. Illetlen exactiokra á Causásokat ne kenszericse á Prokator, mellyetis azon Causáert nit erdemellyen á Prokator, á Birak limitállyák el, s-tartozzék azon fizetéséért procurálni; Meljben, ha á Birak impositiojának vakmerökeppen nem engedne, ugyan ot á Törvény Szék elöt eo facto Dian maradgyon. *App. Const: Part. 4. Tit: 19. Art: 2.*

Ha valamely Prokator köteleségе ellen, á fel vöt Causájában Principálissának hiven el nem járna, vagy adversariussával valamelj szin alat colludálna, igasságát prodalna; az ollyan Prokátor ugy büntetödgyék mint hitit, kötelességét meg szegö ember. Ha penig leveleit el veszti, s: excipiálván valami szerencsétlen Casust :) vagy adversáriussával valo collusio miat á Causáns kárt vallana, keresse suis modis Prokátorán kárat. *App. C. P. 4. Tit: 19. A. 3.*

Az Procuratoria Constitutiok, mindenüt az Országnak részeiben Fö és Vice Tisztteknek, Notariusoknak, Cancellaristaknek, kik specialiter arra exmittaltatnak, hasonlokeppen Városi rendeknek á Birák elöt lött hit szerént valo rescriptumokra, mind két Cancelláriárol, és Captalanokbolis meg adassanak. *Approb. Const. Part. 4. Tit: 19. Art: 4.*

Fö

NYOMÁSROL.

Nyomásrol, külsö marhákot bé hajtani szabados; Egy örög marhának válcsága, két pénz, apro marhának egy pénz, toties quoties. *App. Const: Part: 3. Tit: 33. Art: 1.*
Nyomásrol bé hajtot marhától ki többet exigálna poenája flor: 12. *Ibidem.*

Nyomásrol kik be hajtani marhájokat nem engednék, a Tisztek, azon potentiariusokon ad requisitionem querulantium Minor potentianak poenáját exeqválják; de ha sebhe-tés, verés, annál inkáb, hatal interveniálna, a dolognak meritumjához képest a sérelmes felis contentassék, a halálért suis modis büntettessék. *App. Const. P. 3: Tit: 33. Articulo Primo, circa finem.*

NYOMROL.

A melly Városok, Oppidumok és hellyek eddig Nyomot fel venni nem tartoztanak, ezután se tartozzanak, de ugy hogy mas helybéli lakosokis, az ö Nyomokat fel venni ne tartozzanak. *Comp. Const. P. 5. Tit: seu Edicto 25.*

PAPOKROL.

Praedicatori rendekkel pert akarván movealni valaki, vagy Praedicator seculáris emberrel, in eo casu, ha kevánnyák mind á Praedicator seculare forumon, s-mind a Nemes ember in foro Ecclesiastico perelvén az, interlocutoriè eset birság satisfactiojárol, tartozzanak kezest allittani. *App. Const. Part: 5. Edict: 46.*

Pap házánál lator, vagy lopot marha találtatván á secularis Tisztek á seculare forumon szintén ugy procedalhassanak ellene in tali casu mint secularis ember ellen, nem használ-van ezirant Papi Progativája. *Comp. Const. Part. 1. Tit 1. Art: 4.*

Ha kik okok nélkül, magok, vagy mások által Praedicátort, es Schola Mestert vernének, vagy dalnának, avvagy csak meg kergetnénekis, két vagy három jámbor által meg bizonyosodván, az ollyanak vagy á Varmegye Tisztei, avvagy á Székek Birái által, minden Törvény nelkül két-száz forintal büntettessenek, és azon felyül, sérelmekről contentaltassanak, mely birságnak hasonfele á Panaszlo féle, fele az Executoroké légyen. Ellenben ha az Papok es Mesterek cselekednék, vagy cselekedtetnék, azokis hasonlo poenaban incurrállyanak, és azon Tisztek exeqvallyanak, minden azért valo büntetések sérelme nélkül; mellyet ha á Tisztek praetermittalnának, ö rajtok exeqváltassék. *App. Const. Part. 1. Tit: 5. Art: 5.*

Ecclesiasticusok mellet lappangók, jobbagyságot kerülök ellen, kik az Ecclesiában here modon élnek ez á Processus: Hogy á Pratendens arrol valo igasságát producallya az Esperest eleiben, kinek jurisdictioja alat latitál az ollyan ember, s-az Esperest látván igasságát á Pratendensnek, committallyon mindgyárt annak az helynek Papjának vagy Mesterének, kinek birtoka alat vagyon, meg adása felöl; tartozzék felelni felölle annak elöt-te jaroja 15 napig, ha kézben nem adgya, hogy á reperitusis maga meneségére vallathasson, engedtessék dilatio, de ad qvindenam mind á két félnek igasságát revideálni

tartozzék

tartozzék az Esperest, és comperialtatván á Pratendensnek igasága, mindgyárt kézben adattassék; Ha penig vagy az Esperest, vagy á Papok, vagy á Mesterek tennéké á fogyatkozást, vagy hogy azzal az itéllettel contentus nem lenne á Pratendens egy Nemes ember, vagy Szolga Biro által az Esperestet certificallja abbeli akarattya felöl, és bizonysághit, mellyeket producált volt reportállya á Varmegyere, vagy Székre, az holot revideáltatván, ha comparealis, ha nemis az adversa pars, finaliter pronunciáltassék sententiaja, mellyel azon helybéli külsö Tisztek ki menni és executiot tenni tartozzanak; akarhol találtassék, sőt á Pratendens-is vigore ejusdem sententiae ctra himites Ecclesiae szabadosan meg foghassa; &c. *Lasd App. Const: Part: 1. Tit: 6. Art: 1.*

SZÜLÉJEKET nem böcsüllökről.

Az erkölcstelen fiakat, kik Atyokat Annyokat nem böcsüllik, sőt kesergetik, decernaltatot hogy á Varmegjek, vagy Székek Tisztei, törvény szerént, érdemek szerént meg büntessék; á Varosokbannis azon szerént: ugy tudniillik, hogy ha Atyát Annyát, szidalmazza vagj poenitentiaztassék, vagy egyéb iránt castigáltassék á Birák itélleti szerént; Atyoknak Annyoknak meg veresejért, edgyik kezek vágattassek el, meg sebhetésekért, vagy ölésekért, mint á kik Atyokfiaival azont cselekszik á Decretumban irot azon poenan convincáltassanak. &c. *Lásd bövebben App. Const. Part: 3. Tit: 48. Art: 1.*

VÁROSOKON valo uj NOBILITATIOKROL.

Kerittet és Mezö Varasokon fundusokat á Fejedelmek ne eximálhassanak, se ot valo embereket, vagy azoknak maradékjokat, á végre hogy ot Nemesi praerogativa alat lakhassanak, á mint ab Aö. 1613. caveáltatot, ugy ennek utánnais szabados ne legyen. *App. Const. Part: 3. Tit: 60. Art: 2. circa finem.*

Hadi expeditiora Városi rend közöt valo Nemesség fel ülni nem tartozik, hanem külsö jószágárol felényiről tartozik Soldost allittani, nyugadalmas lévén á Városi lakás. *Appr: Const: Part: 3. Tit: 19. Art. 21.*

Réghi NOBILITATIOKROL, és DONATIOKROL.

Hogy ha ollyan Jószágok, Dézmák, es egyéb Fiscalis proventusok foglaltattak volna ez ideig el, mellyeket az 1588. Esztendö elöt adtak volna el *Principes Regni pro tempore constituti*; á dolog meg bizonyosodván meg adassanak, és az utánnis afféle Jószágok, Dézmák, és egyébféle proventusok el ne foglaltassanak. *Appr. Con: Part: 2. Tit: 8. Art: 1mo. circa finem. Item: App. Con. Part. 2. tit: 8. Art: 5.*

Dézmaval, Nemes semminémü jovaibol *juxta Articulum 1581.* sem semmi gabonájából á réghi végezések szerént maga földeiböl nem tartozik, ha szintén parasztföldeit élnéis, cedula penzel sem tartozik; Ellenben á paraszt ember akarmi földet éllyenis Dézma adással tartozik. *App. Const. Part. 2. Tit: 10. Art: 1.*

DÉZMÁKRÓL. es FISCALITASROL.

Dezmával Nemes maga földeiből, Gabonájából semmiképpen nem tartozik. *Decr. Trip. Part. I. Tit: IX. Item Appr: Const: Part: 2. Tit: 10. Art. 1.*

Az mely Dezmák *ante Annum 1588.* abalienaltattak azok az Possessoroknál maradnak örökösön; Az mely Dezmákat penig az Fejedelmek azon meg határozot *1588.* esztendö után adtanak el, azok *instar bonorum fiscalium* recuperáltassanak. Ez után lévö Collatioj á *Fiscale bonumok* rendihez alkalmaztatnak. *App. Const: Part: 2. Tit: 10. Art: 5.*

Dézmával Parasztemberek akár minémü földeket éllyenek tartoznak, ugy mindazáltal hogy á Dezma ne válogatva az jobból vétessék; semmi ujjitás az mellet ne introducáltassék. *App. Const: Part: 2. Tit: 10. Art: 1.*

Dézmától *exempta* földekről minden hellyeken, sőt á Fiscus joszága köztis, indifferenter minden[ü]t, azokról á közönséges fel-szabaditásnak előtteis szabad bé hordani az gabonát; de ugy, hogy másoknak gabonájokban kárt ne tétessen; mellyet ha cselekednék á Tiszt vélle á kárt fizettessék meg; Annakfelette á tilalomért 12. forintokig büntessék megh. *Appr. Const: Part: 3. Tit: 5. Art: 1.*

Az Fiscus joszághi közöt lako Nemesek, *prærogativájokban* és *immunitássokban indifferenter* minden hellyeken meg tartassanak, azok szerént az modok szerént mindazáltal, az mint per *speciales Constitutiones* annak Sorjessében accomodaltattak. *App. Constit: Part. 3. Tit: 6. Art: 6.*))—

))— Fiscalis joszágban, ingenere mindenüt Erdély Országban, az mely Nemességnek személlyekre és örökségekre nézendö dolgok *Bethlen Gábor* Fejedelem idejében helyben hagyattak, annakutánnais örökké meg tartatnak. Productiorais soha nem kénszerittetnek, *excipiáltatvá* á Varadi Joszághban, és á Fogarasi *Liber Baronatusságban* lakó Nemesség. *App. Constit: Par. 2. Tit: 8. Art: 7. Item Comp. Const. Part. 4. Tit: 12. Art. 4.*

Az Fiscalis Joszágok azért Erdélyben ezek: *Huszt, Kővár, Szamosujvár, Várad, Gyalu, Kolos-Monostor, Fejérvár, Déva, Fogaras, Görgheny, Káránsebes, Lugos,* az *Szabad kerület* és *Mezö-városok, Utamok, Harminczadok, Só Áknák,* minden féle *Bányáknak legitimus proventussa, Törcsvára, Lippa, Vasháromok* mellyek *ab antiquo Fiscusé* voltanak, és azokhoz tartozandó *Falukk* és *Portiok*. *App. Const: Part: 2. Tit: 8. Art: 1.*

Fiscalis joszágok es egyéb bonumok mellyek *ab Anno 1615.* inscribaltattak, á Donatiok *continentiaira* hagyattatnak; Azoknak szabados zalogos el adások; De örökösön el nem conferaltathatnak. *App. Const. Part. 2. Tit: 8. Art: 1.*

Az Fiscale bonumokat, valamikor az Fiscus ki akarja váltani, szabadosan ki valthassa, ugy hogy az joszágnak *Inscriptionalis* summájával legitimè *antè quinderam* az *Possessorokat* kinaltassák meg. &c: Hakik penig *Sola contumacia ducti* penzeket fel nem vennék, pénzek és joszagok amittaltassek. Az kiktöl penig affele joszagok *redimaltatnak*, jo *usualis monetaval contentaltatsanak*. *App. C. Part. 2. Tit: 8. Art. 2.*

Dézmája az Baranyoknak *Coronensibus et Bistricienſibus exceptis* az eghész Szászságon Fiscus számára exigáltassék. *App. Const: Part: 2. Tit. 10. Art: 6.*

NEMESEK DEZMÁJÁROL.

Végeztetet hogy valaki más ember földéről jurando Dezmát engedelem nélkül el hordaná vagy hordatná á Nemes ember kárára, á *Damnificatusok* á Tiszteket ki hiván, kikis kötelesek legyenek ki menni *sub poena Articulari*, és ha parasztember *cum poena* 15. fl; Ha penig Nemes ember *sub poena florenorum* 200. *reſtituáltassák* az el vött Dezmát mindgyárt minden hellyeken *indifferenter*. *Comp. Const: Part. 2. Tit. 4. Art: 3.*

SELLEREKRÖL.

Nemes házokban seller emberek kik laknak, ha az Városnak vagy Falunak határát az Nemes *sessiokhoz* tartozo pertinentiakon kivül, vagy magok nem szántyák vagy marhájokat azon nem legeltetik, az Varos vagy Falu közzé külön szolgálanal es *contributioval* nem tartoznak. *App. Const. Part: 8. Edict: 47.*

DILATIOKROL és PROROGATAKROL.

Dilatiokrol valo parancsolatok es *Prorogatorium Mandatumok* az Caussánsoknak injuriajokra és igasságoknak peri: clitatiojokra ne adassanak *coccipiáltván* azokat, az kik Fejedelmek vagy Ország szolgálatyában foglalatosok. Oz vegjeknek valo *Prorogata* penig á *Decretum* es *Constitutiok* szerént helyben maradgyon. [v. Esztendeig.] *App. C. Part. 4. tit. 3. Art. 1.*

PUBLICATIOROL

Publicatiok mind Gyüléſi s-mind penig Terminusi Tablán revideáltassanak; Azokrol valo *Relatoriák* ki adassanak: elövenni az Tábla ne halogassa. Protestalni nem tartoznak á *Contradictorok*. *Azzol valo Privilegiatis Articulust ohvasd meg böbben.* *App. Const. Part. 4. Tit: 3. Art. 1. et segven.*

ILLEGITIMUM MANDATUMOKROL.

Törvények processussa ne remoráltassek *illegitimum Mandatumokkal*; Az Sententiák mindenüt exequáltassanak az Fiscalis Tisztektöl is ne impediáltassanak *sub poena Minoris potentiæ* et refusione damnorum. *App. C. P. 4. t. 1. Art. 8.*

TÖRVENYEK TURBATORIROL.

Törvénytévöket es pereſſekét fenyegetök *in poena florenorum* 200. Azokrak penig turbatori *in poena Decreti*: Notán convincaltassanak. *App. Const. P. 4. tit. 1. Art: 4. Item Decr: Tripar. Part. 1. Tit:*

LEVELEKRÖL.

Törvenybéli levelek, ha *illegitimus* Fejedelmek idejekben költenekis, Stálnak *in judicio*. *App. Const. Part. 4. Tit: 5. Art: 7.*

Végeztük Országul, hogy meg halván az Nemes ember, azon Varmegyeknek, vagy Szekeknek Tiszti az Deputatiſtak kezeénél lévö leveleket peresztelyék el mindgyárt és el temetvén az Nemes embert annak adjanak kezeben, az kit de jure Regni illet az levél tartás, de ugy, hogy erös hitel meg erkündgyék az Nemtsra, hogy az levelekben nem occultált, semmi uton él nem vejtet, sem emlitöt. Emeketöze mjhole Nemeseknek Relictaiis, mind penig az kiknek leveleit ebben az Diſturbiumbán, vagy akarmikor ez elöttis hatalmasul el vötték volna, *requiráltatván* az Varmegyék, vagy Székeknek Tiszti által, tartozzanak *præſcripto juramento mediante* meg adni az hereſeknek s-legitimus Succeſſoroknak. Ezek ellen tselekedökön azon ki ment Tiszték az *Approbatában Part. 4. tit. 11. Art. 1.* meg irt Sententiának tenora szerént tegjenek *Executiot*. *Comp. Const: Part. 4. tit. 11. Art. 1. Item Part. 4. Tit: 11. Art. 2. Ibidem.*

Ha valamely igaz vereknek josságokrol valo levelei, *qualitercunq*[ue] el idegenedtek volna s: Törvény 8 utan kivül:) meg értven kiknél volnának, repetáltassa leveleit ab *Detendens*, mellyeket ha nem restituálna az, a kinél volnának, evocaltassa akar *Ordinaria* Terminusra, akar penig az leveleket meg tartó emberek competens forumjára, az holott tudomüllik illendö residentiaja találtatik, vagy az dolognakis meritumja kivánnya és ott jurídice az Törvénynek szokot rendi szerént prosequálhassan, hacomprobaltatik mind az leveleknek valla Perele, fel kéreresre meg nem adása, es hogy legitimè azokrak tartasa nem öter, hanem az *Detendens Actort* inkab illeme es ekképpen juris ordine convincaltatván az fel kéreresnek és meg nem adásnak idejetöl fogva, abból következet minden karár az Actorhak refundálni tartozzék; Insuper, ha az Törvénytöl rendeltetet idöre az leveleket meg nem adná, avagy ha valami modon juramentumot detrectalnanak az Ineam attra-

Czusnak, s annak terminussára juramentumát deponálni, s termittalná az pronunciatatot mod szerint, juxta contenta Decreti Part. 2. tit. 34. nem traktak Civisnek, hanem egy szer mind Debitornak kell ítéltetnek, és vagy as 2t az Joszághot meg keresni és meg tr2ni tartozik 28ék, melyet azokkal az Jedelekkel kellene az Actornak meg keresni: vagy ha nem Joszág keresésére, hanem oltalmazására nyerdők volnának az levelek, Vincalni tartozik 28ék. Mellyek akarmelyiketis posstrabeálván, maga jovaibol az levél tartoznak, vigore ejusdem tentiae, az Executorok tejenek plenaria satisfactiot; ha peng vagy Botalkiják vagy egyéb oly személyek lemének az leveleket meg tartok, vagy az Alio el rekkentői, és akarmiktol el idegenitői, kikb jovakbol contentumja nem lehetne az Actornak, vagy ha post pronunciatam Sententiam meghis contumaciter nem restituralná, az leveleket, sem peng restitutionja felöl elégségher fide jussiot nem tenne, az minteyéb némely Casusokban, ugy ebbenis akarni forco Contradictorio, akár peng hane compartalna, vagy egyeb trant evitalni akarná, abban legitimo remedio etiam vigore tentiae az Executorok által az olyan contumax, vagy peres nek nem Satisfactiot; Ezfele altrato személy arestaltassék, valameddig Jeruvel végher nem ér; Effele csinalnak Peng tra az Varmegyéken, vagy egyéb szeker helyeken inditthatnak, transmittalnyanak táblára. Nem értetik peng az levél kéretesnek és keresésnek modgya semmiben az Fiscus részéről, hanem traktegyeb privatus emberekről. App. Const. Part. 4. tit. XI. Art. 1.

Donatiokrol:

Az Királlyoknak es Fejedelmeknek á Donatiok collatioiban á Decretum es az Magyar nemzetnek reghi szabadsága, és az Orszagnakis irot Törvényi szerént tob modgyok es hatalmok ne találtatik, hanem ELSŐ, ha mely Urnak, vagy Nemes embernek magva szakadásan, annak Joszága redeal ad Fiscum Regium: Mely deficialt joszágnak apprehensiojaban es collatiojaban è mod observaltasék: hogy az Fiscus per directorem az Ország Törvénye szerént á Joszághot legitimè publicaltassa és á Contradictorokat Evocaltatván procedaltasson ellenek juris ordine in tanbus observari solito; ha az, Törvény á Fiscusnak itélli, permanus conferalhattya á kinek akarja: Ha penig azt nem varván a Donatarius, valamely Joszagban celarum jus Regiumot reménl lenni és meg kéri Statualtassa magát á Jus Regiumban, es ha senki Contradictor nem találtatik á Joszághot apprehendalhattya; de ha Contradictorok talaltatnak eo facto cedalni tartozik és coctra dominium keresse juris ordine á Jus Regium meller. MASODIK; hogy ha mely Joszágot á Fiscus per Notam infidelitatis alicujus legitimè tamèn et vero juris ordine, juxta species Notoe in Decreto et Regni Articulis expressas condemnati Sententiaval legitima & Executione mediante apprehendal es conferal valakinek; ugj tudniillik, hogy ha azt á condemnatust legitimè citalták, és az Ország Constitutioja szerént in Generalibus Regni Comitiis, justo juris ordine, excessussar legitimè comprobalván, ugy Sententiazták legyen megh: ide nem ertven á Decretumben specificalt egyéb Casusokbol emergalt Notáknak specificsit:) ez fellyeb megirt dologbannis penig az Executio de bonis seu juribus possessionariis delinquentis convicti, ipsum solum proprie et precisè concernentibus legyen. Ha valaki, non observato hoc juris ordine és nem Statutio altal, hogy annak Contradictora talalkozhassék, hanem antè Statutionem legitimam megyen bé valamely Joszághban, és valamely haerest coeturbal, apprehendallya á Joszágot, es az után akarná magát Statualni, contradictorok talalkoznának, de á Donatarius contra eum Contradictionis benne marad a Joszágban, pratendalván azt, hogy antè emanationem etiam Donationis in bonis coeritcrit az, ollyan potentiarius, vagy malae fidei Possessor, excludaltassék, és az elebbeni haeresnek restitualtassék a Joszág; á Donatarius peng procedallyon Donatiojaval coctra Dominum juxta contenta Decreti: A ki penig á fen megirt mod szerént extrahalt Donatiojaval maghát Statualtanya, contradictio intervenálván, annak cedált á Donationak ereje in vigore maradgyon, es bá Contradictiot juris ordine prosequallya. HARMADIK rendbeli Collatiok lehetnek de bonis Fiscalibus; App. Const. Part. 4. Tit. 13. Art. 6.

A2 Fiscale Registrumnak utollyára az iratot, hogy á mely Joszágok per Contractum & Notam devenialtak Fiscus kezében, azon Falukat, Portiokat, akkoris mint hogy Fiscalisok közzé nem irattak, Fiscalisoknak nem értettük, ugy mostanis nem értyük, hanem az elebbeni Articulusok szerént jure perpetuo el adattathatnak, sőt ha még volnának is többek Fiscus kezénél el adattathatnak ut supra örökösönnis vegesztük. Comp. Const. Part. 4. Tit. 12. Art. 15.

Végeztetett Orszagul, hogy á Fiscalisokon kivül, valamely bonumok es Joszághok per Notam vagy defectum, aut virtute Articulorum qualitercung2 Fiscusra devolváltatnak azokat az Fejedelmek magoknál ne tarthassák, se Feleségeknek, se gyermekeknek ne conferalhassák, hanem más benè merita personának, de fauro el adni tartozzanak. Eddig valo Statuto Statuto juxtà processum kezeknél maradvan. Comp. Const. P. 4. Tit. 12. Art. 14.

NOVA DONATIOKROL.

Az Nova Donatiok ne idegeneknek, hanem az Verus haeresknek és az kik in pacifica possessione bonorum vadnak, azoknak conferaltassanak. App. Const. P. 4. T. 13. Art. 4.

A2 Donatiok á Decretum continentiai es Orszag veghezesi, az reghi Kirallyok es Fejedelmek idejekben és szokot Stilusi szerent emanalniazzanak. App. C Part. 4. t. 13. Art. 1.

A2 kiknek Levelei haboruság, tüz, vagy egyéb Szerentselenségtek miat el veszteknek volna, ezt debito Regiminis sui Officio, tartozzanak á Fejedelmek Nova Donatiokat adni, az Orszagnak sok rendbeli Statutumi és á reghi Kirallyoknakis Decretumi szerént; Sőt mivel oly dolgokis történnek és történhetnek e utannis, hogy nemellyek ha minden leveleiknemis, de Statutiojokrol valo Relatoriaj el veszteknek: Ha amilkokáert az perichitans Donatariust legitimis Vicinorum et Commetanéorum, tam Nobilium, quam honestorum fame Igazlelum legitima Statutiojár meg bizonyithattya: azfelé Joszag az Donatariusnál meg maradgyon: Sőt ha azfele Joszág Mihály Vajda be jövetele után, másnak conferaltatot volnais az Fejedelmektől, az olyan Donatio ne stallyon, hanem inkáb az Perichitans Donatarius nova Donatione mediante roboraltassék. Ha penig valamely Joszághot oly veghről fogva birt, hogy az humana memoria excedallya, és azfele Joszayhról valo levelek el vesztenek volna, meg bizonyosodván hogy Avitícumja, és hogy Legitimè Succedalt haeres leven, in pacifico Dominio bonorum volt, az olyan Joszayhis ne másnak hanem az Verus haeresnek conferáltassék nova Donatioval; ide nem értven az deficialt, és Fiscust concernalando Joszághok állapottyára az mint az Fellyeb in Serie Publicationum irás vagyon. App. Const. Part. 4. Tit. 13. Art. 2.

Az Nova Donatioknak allapottyában, hogy ha vagy az Fiscusnak vagy Masokk azok ellen valam Pretensiojok vagyon jure probcedalván tempore revisibus nyt discutiáltassanak, mint az Nova Donatiok meg vizsgalasának rendi és modgja az Decretumban exprimaltatván vadnak. App. Const. P. 4. t. 13. Art. 4.

DIVISIOROL.

Mivel penig á Divisio processusaban sokaknak nyilván valo igasságoknak meg tartasara á feleeb valo haladek miat nem kicsiny injuriajok látatnak lenni: tecztzet hogy emlekutanna in divisionibus inter fratres et sorores carnales, patrueles et matrueles fiendis az Inhibitio ne admittaltassék; Exceptis á Szekelyseg. App. Const. P. 4. t. 1. Art. 36.

BREVIS PROCESSUSROL.

Törvényck Processusiban az brevisek ezek: Causae quinque Casuum, actuum potentiariorum, Majorum et Minorum, Dekberati item Homicidii Dorum, rerum Paraphernalium, Quartaliciorum, Tutelarum, Bonorum impignoraticiorum, Vinculorum Obligaminum, Depositorum et Dissa-

-mationum, Falsorum Delatorum, Repetitionis literarum & Literalium instrumentorum
qualitercunq2 apud manus alienas existentium, nec non Jobbagionum, Servorumq2 fugi-
tivorum, aliorumq2 in Articulis Regni superinde editis, specificè denotatorum.
Ezeker azért az fen meg nevezet Casusokat in arbitrio causantium légyen ha á Tablán,
vagy á Széken akarják prosequalni. De á mely Causakban perpetuitas bonorum ke-
restetik es Privilegium productioja kivántatik immediatè Tablán; A2 mely Casusok
peniq Notat concernalnak, Generalis Dietan prosequaltassanak. A2 mely
Casusok peniq relegaltatnanak valamelyik Forumra, egyenesen ottis prosequaltas-
sanak, mint-hogy az ollyanok nem halyratattanakössák ad arbitrium Cansantium.
App. Const. Part. 4. tit: 1. Articulis. XI. XII.

Evocatio.

Ha ki Peresset ratione praenotatorum Casuum az Tablán akarja keresni: Elsőben a termi-
-nusnak elötte Erdélyben VIII. nappal, az Partiumban XV. nappal Litis Evocatoriis
legitimè Evocaltassa, holott mind á' kettőjél összveszeleken, ha az Orszagh Arti-
culussi es Decretuma szerint ugy kévantatik, vagy ad Lras vagy ad humara
testimonia, masodik terminusig kibocsattassanak, quo quidem termino advenìete
reportalván ugyan akkor Törvények legyen, es Definitiva Sententia pronunci-
áltatván, ulterioribus remediis denegatis executalhassék. ha peniq nemo-
ddal, hogy az Inhibens az on közelbik terminusra minden igaz okával, abosz ul-
terioni dilatione tartozzék producálni, hogy modo Emisso Törvénye lehessen;
Mely masodik terminusrais az Inhibitio meller, ha nem comparal, végső Senten-
tia adassék és mindgyart ulterioribus remediis denegatis, ezen Sententi-
aja executaltassék. App. Const. Part. 4. tit: 1. Art. 13.

Inhibitio.

Ezen felyeb meg irt Inhibitioroll peniq végezteti ezis: Hogy az mely Peres lab-
lán jelen vagyon, avvagy in loco Sedis Judiciaria az Törvény Solgáltatá-
sakor az Peressé ellen nem szol, vagy Procuratorra által nem Jelel, pers-
sé szarasztani akarván, de azért ő mással perel, avvagy ha nem perelt az
ollyan Inhibitioval ne élhessen. Ha valamikeppen Inhibitio veme, és per-
vagy ellen elni akarna velle, Statvaron maradgyon; azokáért, hogy ezt de-
mpliván valo Szaládásy az Törvényben Senkinek meg ne engedtessék. Ha
kik peniq az Inhibitioval igazán akarnak élni, az mi veghre az Supp. Com:
jamborok szerzették volt, ellyenekvagy 98 az szerént vellek.
Part. 4. tit: 1. Art: 14.

Inhibitio super Sententiam per non venit

Szokot dolog azis, hogy az per non venit Sententia után Inhibitiot adnak akar-
Incausam attractionak, vagy hogy az ki per non venit Sententian marasott, a
Sententia executaláparol el akarja az Actort Inhibitioval, mely után Evoca-
-tioris

tioris szokot lenni. Ha azért az Actornak az ki az Sententiat vitte, abban az Vármeje-
ben az hová executalni akar menni, jobbágya nem volna, az homet az Sententia Exe-
cutórsatol el tiltathatnák az Executornak vagy Capitalanok az Actort, mas vagy
azon ember által, az ki á Sententiat az Executornak, vagy Capitalanoknak execu-
tiona vitti, az Executortol el tiltathassák, evocálthassa kis. Ha peniq az Inhi-
-bitioval az pars periclitans az Executiora nem érkeztenék, az per non venit Sen-
tentia Executiojának Relatoriajat, az Reginok vagy Capitalanok tizen öröd na-
pig ki ne adhassák, hogy az periclitans pars az Inhibitioval oda érkezhes
az ő defensionak segithessen. Ha peniq intra quindenam oda nem erkez he-
tik az Inhibitioval, az Relatoriat ki adhassák, de azutis az tizen öröd napot
mindenkor inclusivè számlálván. App. Const. Part. 4. tit: 1. Art: 17.

Prohibitio verbalis.

Ezekben az specificalt brevisekben eodem die proclamationis absentibus tantum
sine onere az verbalis prohibitio egyszer meg engedtetik; Mivel azért az Prohibita
tak eodem die engedtetik meg, az brevis Processusban, amakokáert az Senten-
tiakott az Itellő Mesterelnél ha eodem die nem prohibealyák, masod napon
ki adhassák. App. Const. Part. 4. tit. 1. Art. 20.

Szükséges hogy két vagy harom nap celebraltassanak az Székek, és az per-
non venit Sententiakot vgyan azon Székből az Notarinsok ki adgyák, ha az
periclitans ben nem tilya, ő veghre, hogy ha az Incausam attractus az Actort az
Executortol el akarja tiltani, az első közelbik Szekig verbali prohibitione
tilya el, tovább ne vonessa, mindazaltal ajjéle Szoval valo tiltás az Novum
mat nem excludallya. App: Const. Part. 4. tit: 1. Art: 27.

Duplex Prohibitio, scil: verbalis, et cum onere.

In longis Causarum processibus, minden Peres két prohibitioval élhessen, ti: Ille eode
die Simpliciter sine onere, az masodik semper cum onere. App. C. P. 4. t. 1. A: 31.

Exceptio.

Szóllyul meg irt brevis processusson inchoalando Causalban, peniq harom
helyben 3 exceptioknál több ne admittáltassék. Egyébiránt ha lesz kelyes
exceptiokat exigalnának semmi erejre ne legyen. App. Const. P. 4. t. 1. A. 30.

Vemo.

Az ki peniq ne molestan hadgya. maghat, és per non venit Sententiat vég-
-nek rea, az Actort az Sententianak executalyáról el tiltya az Incausam attractus
az masodik Szekre minden bizonysagtival olly képen legyen, hogy tobbi ki nem
botsattyák, hanem Törvénye lessen. App: Const: Part: 4. tit: 1. Art: 24.

Novum simplex

Ha lesz peniq á Causalban pro Stabilimento Juris sui Novummal akarnanak elni; Sza-
bad legyen, de antè executionem Praxem transmissionalium, mert az után az Novum
mot nem engedtetik. azért hogy az Causa az Novum meller valo minden Processussival
edgyüt mehessen az Tablára sabiorb revisiora. App. Const. Part: 4. tit: 1. Art: 20.

Processus Novi Judicii.

Az Novummal valo processus illyen formán observaltassék; az ki á personon venit Szentiár prohibeálni akarja, annak Emanatioja után levő közelbik Székellő tartozáb prohibeálni, s az első Széken ad reddenda rationem prohibitionis Compareálni akkor Törvénye lessen; melly ha nem teszi azt után Novummal elbet, mert az Prohibita nem excludallja az Novumot, de az Novum mellet oly képen kel lenni minden apparatussal, bizonyságtival, hogy arrol az Székről tsak az egy Appellatio marad fen, egyéb semmi sem. Az ki penig Prohibitával nem akar élni; ellyen Novummal az per non venit Sententia ellen, s mind az Sententia, s mind penig az Evocatio ellen contendalhat, excipiálhat az ollyan, de olly képen legyen az Novum mellet, hogy az után, amaliás tsak az egy Appellatio marad fen.

Az mi penig ex responsionibus partium lött Novumott illeti, mind az Deferendumak, s mind az igaz ratiónak ellene lattatik lenni, hogy in prima instantia szorattig contendallyon az Citatio és adversa partnak allegatioja ellen valaki; abból ki járádván ad meg-vitium pollyon, Deliberatio vegyen, az után ismét az Novum mellet, az ora recurrallyon, a min egy szór altal mént volt; hanem ez á novum: Auditivs partium hiszarum novilo propositionibus & responsis: mikor igy iratik, az mellet á Novizálo felnek ujjab allegatiojaiak kell lenni, mely ellen, az más Fél contendalhat, excipiálhat, de hogy az Novizans fél, az elebbeni allegatiok ellen valo excipialasra recurrallyo az Novum mellet, az semmikeppen meg nem enyedhetik. App. Const. Part. 4. tit: 1. Art. 21.

Az alsob Szekben inditatot Causaliban, tsak ki Novummal akar élni, minekelotte a Transmissio ki adatnék, amakelötte élhet velle, es az Transmissionak ki adasa elöt reformáltasson, mert az táblaról reformatiora vissza nem botsáttatik, mivel az Transmissio ohoz semmi sem rajad. App. Const. P. 4. T. 1. Art: 22.

Novum cum gratia.

Az Novum cum gratiakotis, s minek az Simplex Novumokat, mind az két Cancellarian legitimè ki adni az Causansoktó tartozáb. Ap. C. P. 4. tit. 1. Art: 23.

Appellatio.

Mind ezekben penig az Causasokban az Appellatiok admittaltassanak. De az Quinqs Causasokban es Deliberatum homicidiumban az Pars convicta fogva tartassék, mind az Appellationak meg látassek; avagy elegendo kezes teg alat, az regti Articulusok tartása szerént ell botsattassék. Ezen kivül minden remediumok, Prohibitak, Jár verelek, Procuratoria revocatiok, sikkel azon Szélről az Causab decisioja kimenne, abscindaltassanak. App. Const. Part. 4. tit: 1. Art. 25.

Personalis Comparitio.

Az Quinq Casusokban, azokhoz szamlalt occupatiokban penig es Deliberatum homicidiumban, Personaliter compareallyanak, valamikor affele causák disceptaltatnak, és az Inhibitiois nem különbö, hanem az tellyes meg irt modb szerént szoltallyon, Excipialtatván mindazáltal az ollyan repentinus és Deferalis Causa, mely miat semmi uton modon az Törvényre nem mehetne: Mellyet az Birák feltsé szerint megtsaszon meg vizsgálván, ha brellyesnek itélnek, ollyankor (: omnia tamen hâc in parte fraude et dolo semotis :) az Allperes per Procuratorem Selheszan. App. prob. Const. Part. 4. tit: 1. Art: 15.

Az ki penig nem gondolván az Causanak meritumár personalis Comparitiora Evocalnanak masokat, olly Causaban, melly Personalis Comparitiora nem kévánna, és az Incausaltatus nem compareálna in prima instantia s az okon per non venit Sententia adatnék ellene, az ollyan Causans ellyen Prohibitioval, Inhibitioval, avagy Novum Judicium mal, melly mellet amakutana comparealván és doceálván, hogy nem personalis Comparitiot kévanna az Causanak merituma, in mortuo homagio convincaltassék az Actoria Pars. Amakokáet az kik Crotan, vagy Quinqs Causasokon kivül, Personalis Comparitiora Evocalnának valakiket, azokis in mortuo homagio convincaltassanak. App. Const. Part. 4. tit: 1. Art: 16.

Evictio.

Gyakorta az Causansok pro stabilimento judicium super Evictionalis szokas szerint, melyben valo processusis illyen modon observálnassék: mivel de bono jure kel az Incausam attractusnak Evictiora fogni, azt statuálni, az Evocatio penig egyszersmind tsak az Incausam attractus ellen vagyon, mellyre képest szabad néki az ellen contendálni, excipiálni, lássa menről tovább tractalhatja az Evictora valo fogasát; hogy minda által, hogy az mi az Evictor mentalis allegatioja lehessen, ahoz az Incaum attractus ne nyulljon, hanem intracte revertálja az Evictornak. Mert tsak ahoz hozzá nyúlt az Incaum attractus, az után nem tartozik Evincálni az Evictor. Ha penig az Incaum attractus semmit nem contendál, nem excipiális, hanem simpliciter tsak Evictora fogni azról néki Prorogatoria Sententiat ád az Szék, és így mindgyárt le térendik az Evocatoria, vagy Exceptiorol valo Relatoria, soha többé azt az Actor nem tartozik producálni, hanem más Széken, vagy táblán, tsak az Prorogatoria Sententia melle proclamaltassa, s azt adgya be, az mellet kévánnya Statualtatni az Evictort: és így az után az Evictor tsak de meritо excipiálhat, egyéb mint ratione Scripturarum & Calumniae, egyéber nem. App. C. P. 4. tit: 1. Art: 26.

Cransumpta.

Az Levelek nek Cransumaltatása, hogy minden Octavalis terminusokon indifferenter, mind penig Diera alat valo táblán, miden Törvények azitaltatnak, transumaltassanak vegyenek. Az Levelek taxája az régi usus es az Deferendumban, Articulusokban specificaltatot rendek szerint legyen, az mint amak szerint ide alább specificaltatnak. App. Const. Part: 4. tit: 11. Articulus 2. et 4.

Literarum transmissionalium extradatio.

Az transmissiok a Törvenyes Székeken adassanak ki; mind a kerestel szeresjen lévén, vagy hogy el ohasván az Notarius, ha valamellyik fél valamidőn reformáltassék, vagy annak ott reformáltassék, vagy mindazaltal, ha kitetszik animadvertál, vagyan ott reformáltassék, vagy mindazaltal, ha kitegyik az Protocolumbol, hogy az elött ayst, az mit reformaltam akar allejálta. Ha szintén egyyik fél nem comparéálna, az Officiál nak instantiájara vagy ki adjják, excepto tamen, ha in publicis Regni negotiis lesz az, á ki nem compareal. Ap. C. P. 4. t. 1. A. 47.

Causæ in Dicætis agitari solitæ.

Sziülések alat való táblán mindenkeppen ezek á Causák recidealtatnak, hogy mint: Publicatiok, és minden helyekből való transmissiok Jobbagy és Bolya fel kéréseket, és az Articulusba Inscriptak nemely Casusok. App. Const: Part: 4. tit: 1. Art: 43.

Causá absq; meritis non possunt Appellare.

Semminemű Causakot absq; merito trak Exceptioval, az Peremptoriákon kivül, az alsó Székről táblára ne botsassanak; hanem cum toto suo Processu minden Törveny Szerint végh̄ menjenek Sententiak is; misi legitimum aliquod obstiterit impedimentum: Isto modo observaltassa botsattassanak ell. Ap. Const: Part: 4. tit: 1. Art: 44.

Series Litigantium.

In prosequtionibus Causarum Senkinek kedvezés ne legyen, se mesterektől, se egyebektől, hanem az mesterek az régi jo modon Szerént Senatusból itéllyenek, ebben se Urakat, se egyeb fő rendeket nem kedvezven, mind szegénnek, boldoghb, az igazság egyiránt szolgáltassék, az Fejedelmektis meg tartattyák minden rendekkel szemelyvalogatás nélkül; azoktól válva az kiket magok Személyes dolgaiban el akarnának küldeni, azokat Pereket méltán elé vegye az Tabla: haladektatis Senkinek egyebnek ne adgyon hanem az kinek á törvény helt ad. Ap. Const. Part: 4. tit: 1. Art: 45.

Litterarum reformatio.

Mivel hogy az Evocatoriakban, adjudicatakban és Relatoriakban vagy az mesterektől, vagy az Executorektől gyakran errorok esnek az Causákban sokat nagy sok jobbagyásokra; tetzer hogy azéle errorok ad instantiam Partium az elsö Terminusan in foro contradictorio, ha szinten az be adott levelekis

Mester

Mester el olvasta volnais, ha mamifestè constal, hogy az mesterektől, vagy az Executorektől lött az vétek, corrigaltassék; ezen Articulus denig mindenut observaltassék az Vármegyék Székeinis. Ha az Executorok personaliter jelen lesznek in facie Tabulae reformallyák: ha pedig jelen nem volnának mediantibus Literis Praeceptoriis legyen az reformatio. Az Capitalanok es Conventek azonképpen ad literas Praeceptorias tartozzanak reformalni. App. Const. Part. 4. tit: 1. Art: 34. +

Sententia per non venit.

+ Vadnak az per non venit Sententiatol ki adassanak emendalásra való dolgok: hogy azért az per non venit Sententiak in longis Causarum Processibus jo modon ki kelhessenek, az Mesterek ezen modot tarcsák mely: Az Magyar Országhi Cansalkban semmikeppen az per non venit Sententiakot intimatiotol tized napig ki ne adgyák, hanem tizen egyedik napon, azst pedig az tiz napot nem à primo Die Termini, hanem à die proclamationis számallyák, és igy tized nap multa ki adhassák; imitt az körülállyás, hogy mikor az Terminus véghez tsak tiz nap vagyon hátra, Senki se Actor, se Reus actorius absolutionalét ne valthassa. Azonképpen az Erdelyi Bajthi Causalkalmas nyolcad napig á Sententiakot le ne tsapdossák, hanem à primo die Proclamationis, nyolcad versus Diem intimationis, ebből az körülállyás, hogy mikor tsak nyolcz nap vagyon hátra az Octava végéhez, Senki amaz kutyamodo Citatiojat Peressét ne bolondithassa; mert az végbi eleink az rationalis excusatiot in Sententiis per non venit erre való tekintetbe Szenvedték volt, hogy az Beghimekis meg ne nyomorittathassék, kikbe nagyobbra valami betegségek, nyavalyak történnek, hanem mentsegbe lehessen. Más az: hogy semmiképpen, ha ezek, jo módon meg nem tartatnak, az Sententia levelekre Proclamatat és Extradatat nem irhatnak. Ap. Const. P. 4. tit: 1. Art. 35.

Novum cum gratia contra Fiscum

Mikor Terminusok celebraltatnak, az mely Causak in rationem Fisci agitaltattak, azokbamis ha ki Causáját nyiltani akarja, az olyanoktol adassék egy Novum cum gratia, és sinis modis prosequaltassa Causaját. Ha pedig semmit sem nyiltatna, azéle Causának cum poena Calumniæ perpetuum silentium imponáltassék. Anno: Const: Part: 4. tit: 1. Art: 40.

Duplex Citatio

Ha kitsi Curiai vagy Praedecessori movealtak valami Causat, és nem ö maga az Perelő, hogy ne incurralljon in poenam Calumniæ, ha szinten duplex Citatio lött volnais: mindazáltal az adverso parasnak szabadsága és eggedelme hogy ha sensualis ne légyen, cum poena tromayjak condescendalvan Causaja, ismét reintegralhassa Peresit. Ha tehetsenis, vagy degenáltai akarná regni szokás leheti Processussát, vagy mayára condescendaltatni, azéle ebből az elöirem mod observaltassék. Ap. C. P. 4. t. 1. A. 37.

Causæ condescensio.

Regni Peréll másra való Sallitásában observáltassék illyen mod: ha valaki régi Per másra akar sallitani, olyant az mely egy nehány esztendőtől fogva nem volt in Foro, az olyan pitjanos Pars levél meller Regnicolak által tartozik az Terminus elött három holnappal certificalni azst az embert az kire akarják Sallitani cum brevi declaratione meriti Causæ, és mitsó állot volt meg az Causa, az tol mái ö el akarja kezdeni, hogy azst az Pert vela akarja sá-

-littam, kepültheszén hozá. Az illyen Certificatoria ellen Plenij lenki semmit ne excipialhasson, hanem mindjárt mennyen tsak az Certificato Bevine valo merituma á causa, s az után observallyák utrinq; az Bokor Processus, Exceptio, ha kit post Tempus certificalnának. App. C.P.4. Tit:1. Art. 39.

Inhibitio.

Mind ez Országhban, s mind penig Magyar Országh Partes tartozo részeiben regh Bokas ez: Hogy mikor az Törvenyek az Pernon vemi Sententianak utana folyásában mindnyá, és az Biro valamellyik Felen, az Actor vagy az Reusnak atta Actor Törvény Brevis Inhibitionál, vagy Commenistra, vagy Oculata revisiora botsáltja, és ezében vévén az Perenfelto valamellyike az Törvenyb Sahjossághát el akarja tiltani Inhibitionál: Vegyetsék ejtenli akarasbol, hogy emlitt utráma, ha valamellyik fél ezelto celebralasától el akarja az adverso Párfot tiltani, mylyad napyral tilsa el az Napnak elötte, mellyet az Biro Commanimanak, vagy oculatarab Pijalt volt; Ezt penig az napot mindenkor inctoseve értvén. Ha penig valaki amaktantáma, az nyolcad Napon után inhibitálná, az Inhibitionak ereje ne légyen. App: Const: Part: 4. Tit: 1. Art. 32.

Binaria Repulsio.

Noha az Decretumban az Binaria Repulsianak kemeny büntetése Excommunicatiot; demeghis találtatnak nemellyek kik ezt sokszor nem gondolván, ansa temerario consistra Judiciariam Deliberationem, Két Repulsiot temi merésetlenek, Kik ellen vegyetsék, hogy az Birák Törvényt bolyáltassán ad instantiam partis quae rulantis az Fejedelmek brachium regalét adjanak, & justa tenores literarum adjudicatoriarum Executio bolyáltassék. App. C.P.4. Tit: 33.

Transumpta

Az levelek Transumáltatása, Ugy, mind egyeb Octavalis Terminusoktol indifferenter, mind penig Decreta alatt valo Tablán, midőn Törvények agitaltatnak Transumáltathassanak, vegyetsék. Az levelek taxaja az régh usus és az Decretumban Articulusban, specificaltatott rendek szerint légyen, az mint az ide alább megirtt szerzésben specificaltatnak. App: Const: Par: 4. Tit: XI. Art: 2. et 4.

Limitatio redemptionis literarum in utraq; Cancellaria necnó Capitulis et Conventibus in Regno Hungariae &c. Ex mandato Celsi: Principis, conscripta.

Pro Literis, quae ad instantiam Fisci pertinent, multa solutionem accipere debent.

Attestatoria Simplex Tranmica den: 24. ||. Attestatoria simplex in partibus Tranmica fl.-.1
Attestatoria cum declaratione - den: 24. ||. Procuratoria simplex den: 24. ||.
Procuratoria ad resignatum — fl.— 1. ||. — Procuratoria ad instantia den. 24. ||.

Hoc addito, quod pro labore, Testimonijs Capitularium & Scribarum, aut Nobilium ad singulum diem pro singulis personis denar: 12. praeterea victualia administrentur.

Praeceptoria pro re-

Praeceptoria pro recipienda Procuratoria constitione fl. 1. Litae Evocatae vel Admonitoria - - - fl.- 1.-
Litera Judicialis den: 12 || Praeceptoria Simplex Evocationis den: 24. Praeceptoria cum Evocatione — fl.- 1.-
Novum Judicium Simplex, sive cum Inhibitione - - - - fl.- 1. || Crovum cum gratia - - - fl.- 12.
Inhibitio fl.- 1. || Repetitio Jobbagionis fl.- 1. || Litera Requisitoria - - - - - den: 24.
Divisionalis fl.- 1. || Praeceptoria Super metali reambulatione fl.- 1. || Litera Sessionales — fl.- 1.-
Litera Protestatoria fl.- 1. Litera prohibitoria cum declaratione fl. 1. || Litae Plenipotentiales fl.- 1.-
Litera Revisionales den: - 24. Litera Renutationalis fl.- 1. Praeceptoria Super transmissione causae fl.- 1.-
Testimonialis Super depositione Causa fl.- 1. Resuscitatio Sententia fl.- 1. Constitutio Curatoris fl.- 1.-
Litae Executionales fl.- 1. || Litae Quietationales fl.- 1. Pro Transumptis literarum, tam coram
Judicibus Regni ordinarijs, quam coram personis Captibus, pro primo folio fl.- 1. Pro re-
liquis Singulis den: 24. || Pro paribus Literarum in Judicio trendis Sonitio eadem scribicer
pro Primo folio fl.- 1. pro reliquis den: 24. Personis Capitularibus vel Comitib pro requisitione hab- fl.- 1.

Adjudicatoria coram Regni Judicibus emanata.

Procuratoria pro adducendis Evictoribus fl.- 3. Communis Inquisitio - - - - - fl.- 3.
Testimonialis Super condicta Causa — fl.- 1. Juramentalis Tertio, vel Sexto fe — fl.- 3.
Juramentalis decimo Scando, vigesimo quinto, vel quinquagesimo fe - - - - fl.- 6.
Juramentalis Super metali reambulatione fl.- 6. Sententia Litae non Testimonij Jobbagionis fugitivi, sive per non venit, sive ex responsionibus partium, ubi cum poena Articulari adjudicata fuerit fl.- 6. || Sine poena fl.- 3. || Sententia per non venit ration- alienum negotii ubi adhuc Juridica remedia Regni possunt fl.- 3. Sententia finalis in facto Minoris potentiae, debiti, et aliorum similium Causarum fl.- 6. Sententia Super restitutione Possessionum bonorum, & juris Possessionariorum, in qua nec Inhibitio, nec Repulsio, nec Revocatio Procuratoria, vel alius aliquis Processus Juridicus amplius fieri potest, de sessione una, duobus, tribus, vel quatuor usq; ad decem fl.- 3. || A' Decem usq; ad viginti fl.- 12. || A' viginti usq; ad quinquaginta fl.- 20. || A' quinquaginta usq; ad centum vel amplius fl.- Etiam Sententiarum numerum aliquotiesq; excedentis in toto solvunt fl.- 40. || Castellum integrum cum pertinentiis fl.- 50. || Sententia absolutionalis in facto Minoris potentiae debiti, dotem, ac rerum paraphernalium et aliorum similium fl.- 3. || Sententia absolutionalis in facto Majoris potentiae fl.- 6.

Taxas literarum Donationalium, Inscriptionalium, Consensualium Privilegiorum eorumq; Confirmationum nec non Primipilarium, Exemptionalium, Prorogatoriarum, hisq; similium Suae Celsitudinis Principalis Dominorumq; Consiliariorum judicio humilime submissimus. App. Con: P.4. post titulu 20. et Art: 1mum.

INDEX

Actore non comprobante, reus absolvitur. — P.1.T.4.-9.-Æ.5.4.-10.

Adós —
- Creditoranak mint Szokot fizetni bonumibol — P.1.T.12. — 3.
- eskünni mikeppen tartozik. — P.1.T.12.A.7. — F.-14.
- 6. hetek utan exequaltatik. — P.1.-12.-6. — 13.
- levelet meg kel pecsetleni — 1.-7.-1. — 8.
- levél el veszese mikeppen nem árt — 1.-7.-1. — 8.
- ellen halni akaro ember utolso Szova nem elég. — 1.-7.-3. — 8.
- level az adós ellen elegedendö bizonyság — 1.-7.-1. — 8.
- Duplumot fizetni nem tartozik. — 3.-1.-3. — 30.
- az haladekbol valo provontust meg fizetni tartozik. — 3.-1.-4. — 30.
- az ö Zalaghját redimalhattja. — 3.-2.-2. — 31.
- bonumit, Biro hire nelkül el nem foglalhattják. — 3.-3.-1. — 33.
- ha torvenyre halasztja fizeteset. — 3.-1.-4. — 30.
- oltalommal mint elhet. — 3.-3.-7. — 34.
- Creditorat mint vetheti el magárol. — 3.-3.-8. — 34.
- nem fizethetven, Creditora kezében mint adatik — 3.-3.-10. — 35.
- Zalagjat, ha creditoratol el orzandgja — 4.-2.-6. — 46.

Adosnak 6. heti terminus miert adatik? — P.1.T.12.A.6. — F.13.
Adossal mindenüt perelhetnek Forumján kivülis — P.1.T.4.A.-1. — F.-4.
Adosnak adossaga Satisfactiojára 6. hét adatik — P.1.T.12.A.-2. — F.-13.
Adossághot Biro altal Törvennyel kel kerni. — P.3.T.-3.A.-1. — F.-33.
Adossaghnak el adása miert nem lehet — P.3.T.-3.A.-6. — F.34.
Adostol, Creditora Számvetést kivánhat. — P.3.T.-3.A.-9. — F.34.
Adosság mely egj consensusból léßen — P.3.T.-6.A.-1. — F.37.
Adossagnak bizonyitásara az missilis levelek elegsegesek. — P.1.T.-7.A.-1. — F.-8.
Adossaghért ingó es ingatlan bonumok mint bötsültetnek ell. — P.1.T.12.A.8.et.6. F.-13.
Adosság mint bomolhatik fell — P.3.T.6.A.1. — F.-37.
Adosság Szinével az adatlan bonumot nem tarthatni — P.3.T.1.A.7. — F.-30.
Adossaghot az Debitortol Szembe kel kérni — P.3.T.2.A.4. — F.-31.
Alkalom sperént le töt marhárol. — P.3.T.5.A.3.4.5.6. — F.-37.

Allperés —
- bizonysághra keredzven, el kel botsáttani — P.1.T.4.A.5. — F.-4.
- az Fel perest addig nem vadolhattja, mig füg az peri. — P.1.T.-4.A.7. — F.-5.
- mint lehet fel peres — P.1.T.-4.A.6. — F.-4.
- es Felperes Szabadságárol — P.1.T.-4.A.-4. — F.4.
- in loco delicti Törvényre attrahaltathatik — P.1.T.-4.A.1. — F.-4.
- költséghét mikor kel meg itelni — P.1.T.-2.A.7. — F.-3.
- Infamisk meg kel magat tißtitani. — P.4.T.-1.A.7. — F.-44.

Allperesnek 14. nap pro remedio Szokot adatni. — P.1.T.-2.A.5. — F.-3.

Appellatio —
- micsoda Casusokban nem engedtetik — P.1.T.-11.A.5. — F.-11.
- mitsoda Casusokban engedtetik. — 1.-11.-6. — 11.

Appellálni —
- az Tanatsra Szabad. — P.1.T.-1.A.3.et.4. F.-1.
- mikor Szükség-avagj mikor kell — P.1.T.9.A.6. — F.-10.
- akkol kel, mikor az Biro Szeket ül. — P.1.T.11.-A.-1. — F.-11.
- Tanacsra, Communitasra, Tablara — P.1.T.11.A.-1. — F.-11.
- á Fejedelemre mikor nem engedtetik. — P.1.T.11.A.1. — F.-11.
- mig Szabados. — P.1.T.11.A.3. — F.-11.
- minden illendö Causakban Szabados. — P.1.T.11.A.-4. — F.-11
- mind Felperesnek, s-mind penig Alperesnek, meg engedik. P.1.T.11.A.-7. — F.-12.
- az Causát merituma nélkül nem lehet. — F.72.

Appellálás hatar járas véghet Orßag Birajnak Száßföldé nélehét. P.1.T.11.A.-8. — F.-14.

INDEX.

Anya — Az ő házasságára el hajlandja kinek akarja — — P. 2 – T. 4. A. 9. F. 22
nints szép ifjúi az házasságban — — — — P. 2 – T. 4. A. 6. F. 23.
Mint szépeiül az hajadonban — — — — P. 2 – T. 9. A. 7. F. 23.
mint szépeiül az hajadonban — — — — P. 2 – T. 12. A. 1 – F. 2.
Atya — Hatalmán áll gyermeki az Succedálni — — — P. 2 – T. 9. A. 7. F. 32.
meg halván, gyermeki az Succedálni — — — P. 2 – T. 4. A. 5. F. 32.
mint a Barátnék gyermekivel. — — — — P. 1. T. 4. A. 5. F. 32.
mint a Barátnék gyermekivel. — — — — P. 2. T. 4. A. 14. F. 25.
holta után az Örökség nints a Atyán — — — P. 2. T. 4. A. 13. F. 24.
Anyai hazának szép kitsze a Atyai Táblán — — — P. 2. T. 4. A. 13. F. 24.
Ajtóm, ha Tanúi elő nints, nyissa Dóre — P. 2. T. 1. A. – 7. F. 15.
Ajtóm, ha Tanúi elő nints, nyissa Dóre — P. 4. T. 6. A. – 5. F. 50.
Árnyék, talein az kéz meg-nyitnek — — — P. 2. T. 2. A. 1. F. 16.
Árnyék, talein az kéz meg-nyitnek — — — P. 1. T. 7. A. – 3. F. 8.
Árnyékjam: hiúr Benne kell. — — — — P. 3. T. 9. A. 7. F. 43.
Árnyékjam: hiúr Benne kell. — — — — P. 3. T. 9. A. 5. F. 36.
Asszonyi vérekkel jártának vagyon — — P. 3. T. 4. A. 5. F. 38.
Asszonyi vérekkel jártának vagyon — — P. 3. T. 6. A. F. 38.
Atya — Hatalmán áll gyermeki az Succedálni — — — P. 2. T. 4. A. 14. F. 25.
Atya — Hatalmán áll gyermeki az Succedálni — — — P. 3. T. 6. A. 14. F. 25.
Atya — Hatalmán áll gyermeki az Succedálni — — — P. 2. T. 4. A. 15. F. 25.
Atya — Hatalmán áll gyermeki az Succedálni — — — P. 2. T. 4. A. 15. F. 26.
Atyafi: Atyafi-nélkül Tanú nem lehet. — — — — P. 1. T. 6. A. – 8. F. 7
Atyafi: Atyafi-nélkül Tanú nem lehet. — — — — P. 2. T. 4. A. 11. F. 25.
Atyafi: ha mi-okból ki nem kel nemi. — — — — P. 4. T. – 5. A. – 5. F. 49.
Atyafi: ha mi-okból ki nem kel nemi. — — — — P. 2. T. 4. A. 17. F. 25.
Atyafi: megjobbik fél kiis ebből valyát — — — P. 2. T. 4. A. 6. – F. 36.
Atyafiak megjobbik fél kiis ebből valyát — — — P. 3. T. 4. A. 6. – F. 36.
Bor és Szőllőről — — — — — P. 4. T. – 5. A. – 3. F. 49.
Bor és Szőllőről — — — — — P. 2. T. 4. A. – 11. F. – 24.
Bujdosó leg Vegyen Allapot el nintsen perellenek. — P. 1. T. 4. A – 1. F. – 4.
Bujdosó ha ki felsőbb meg nem jelen. — — P. 4. T. – 1. A. – 6. F. – 49.
Bünöc meg halvan, az Atyának velle meg hall — P. 4. T. – 1. A. – 5. F. – 44.

B.

Barmát-mafrak ha ki be ekeljen, s-az onnét ki hajtja. — P. 4. T. 2. A. 6. F. 46.
Barmot ha valaki meg sért. — — — — P. 3. T. 9. A. 3. F. 42.
Bátya mintsehol az hat birodalmához — — P. 2. T. 4. A. 11. F. 24.
Bélben ha Ki hajt-dd. — — — — P. 1. T. 12. A. 5. F. 15.
Bérben hagyuvai Földet ha ki fogja. — — — P. 3. T. 4. A. 2, 3. F. 33.
Bérrá ki ne szánja Földgyad e-előbbi átmenhet. — P. 3. T. 4. A. 7. – F. 36.
Bérir a Szolga mint vehen meg Szándékát. — — P. 4. T. 2. A. 6. F. 46.
Berkeibe marhát, ha valaki ki hajt — — — P. 4. T. 2. A. 6. F. 46.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 3. T. – 8. A. – 1. F. – 41.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 1. T. 1. A. 1. F. 1.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 3. T. 2. A. 10. F. – 30.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 1. T. 1. A. 1. F. 1.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 1. T. 1. A. 2. F. 1.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 1. T. 1. A. 3. F. 1.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 1. T. 1. A. 3. 4. F. 1.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 1. T. 1. A. – 8. – F. 2.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 1. T. 1. A. – 8. – F. 2.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 1. T. 1. A. – 6. – F. 2.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 1. T. 2. A. – 2. F. 2.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 1. T. 5. A. – 7. F. 8.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 1. T. 5. A. – 7. F. 6.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 3. T. 3. A. 9. F. 34.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 3. T. 3. A. 6. F. 34.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 3. T. 4. A. 6. F. 34.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 3. T. 4. A. 7. F. 36.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 3. T. 4. A. 8. F. 36.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 3. T. 4. A. 9. F. 36.
Bocsátó-levél — — — — — — P. 3. T. 4. A.

Deliberatumról. — — — — — — — — — P. 3. T. 8. A. 4. F. 45.
Dezmak, melljek antè Annũ 1588. el adattak, stallo — — — — — F. 64.
Dézmától Nemes Faboraj ából adni nem tartoznak. — — — — — — — F. 63. 64.
Dezmár Paraszt Faboraj ából adni tartoznak. — — — — — — — — — F. 65.
Dilatiokról — — — — — — — — —

Hamistul lemi nagj verlejér, penája. — P. 4. T. 6. A. 3. F. 50.
Hamis {fonal, nemekkel elük — — — P. 4. T. 6. A. 4. F. 50.
Hamis {gyógj tsinálok — — — — P. 4. T. 6. A. 5. F. 50.
Haza egy 7. esztendö multa mikor bomlik fel — P. 2. T. 1. A. 11. F. 15.
Haza egyéj, mely meg nem fejtheriik. — — P. 2. T. 1. A. 11. F. 15.
Haza egy mely meg fejtheriik — — — P. 2. T. 1. A. 9. F. 15.
Haza es tarsai oknellül ell hajtó Bemény. P. 2. T. 1. A. 8. F. 15.
Haza egyéj haberitoir á Birák meg büntetteték. P. 4. T. 7. A. 3. F. 51.
Házanak mikor kel oszlani — — — — P. 2. T. 4. A. 4. F. 21.
Házi gjermekek közt Succéssiv mikor oszlik. P. 2. T. 4. A. 6. F. 23.
Házbérröl. — — — — — — P. 1. T. 12. A. 5. F. 13.
Házá kiffelbik Furillen. — — — P. 2. T. 4. A. 11. F. 24.
Házromlás miatt lött Károll — — — P. 3. T. 4. A. 5. F. 36.
Házas Szülöt, réver, földes mikor adhatnak ell. P. 3. T. 6. A. 5. F. 38.
Hangva á ki mastt ki hiv — — — P. 4. T. 5. A. 5. F. 49.
Födakon ha kik Kárt vallnak — — — P. 3. T. 9. A. 8. F. 43.
Hirig, nevit mastt meg mostkolok. — P. 4. T. 5. A. 1. 2. F. 49.
Holt, vagj ölesse embör, ha valamely hatás találtatik. — — — — F. 61.
Honoris restitutio — — — — P. 4. T. 5. A. 1. 2. F. 49.
Hüre akarat Szerint valo. — — P. 1. T. 9. A. 2. F. 9.
Hüre Legitimo Fé. — — — P. 1. T. 9. A. 7. F. 10.
Hürröl mind á Biro, s mind pénj az Actor vetkez. P. 1. T. 9. A. 4. F. 10.
Hüvel mely dolog elvegetöl megj nyugszanak: P. 1. T. 9. A. 4. F. 10.
Hüvelj k valasája. — — — — P. 4. T. 4. A. 2. F. 48.

Idejéröl kell az Törvény el kezdeni: P. 1. T. 2. A. 1. F. 2.
Idejét pertsel pongsolo altal mint kel. — P. 1. T. 2. A. 2. F. 2.
Idejét az Prep Személy Szerént kell. — P. 1. T. 2. A. 3. F. 2.
Idejét Repsidentias embert mint kel idegjre. P. 1. T. 2. A. 6. F. 3.
Jegjben ker esztendej hu li mathjár tartja — P. 2. T. 2. A. F. 15.
Jeg vuhárol. — — — — — — P. 2. T. 4. A. 1. F. 21.
Jgkatárol. — — — — — P. 3. T. 6. A. F. 38.
Infamia. — — — — — P. 4. T. 6. A. 1. 2. 3. F. 50.
Ingo marhajat ki li mint Körtheri ell — P. 2. T. 6. A. 2. F. 28.
Ingo marhat marad köleg adnak mint rédimalhatj — P. 3. T. 1. A. 7. F. 30.

Ingo marhát adossához mint Bolcsek ell adni — — P. 1. T. 12. A. 6. F. 13.
Ingo marhat ha allado Szerint valakinél le tegnek — P. 3. T. 5. A. 4. 5. 6. F. 37.
Ingo marhát az Dijjak magokra valthatnak — P. 3. T. 6. A. F. 39.
Ingatlan bonumokat mint adhassanak ell. — — — P. 3. T. 6. A. 5. F. 38.
Inhibitiokrol. — — — — — — — — — F. 68. 74.
Jövevenjtöl. olétül, marhat vemi nikaggj Sorbán. P. 3. T. 6. A. F. 39.
Jo Bajhoz foglalni nincsen Fejedelmi Jedjek közbeli, sátán. — — — — F. 59.
Indicialis levelek, ha Illegitimy Fejedelmi Jedjek közbeli, sátán. — — — — F. 65.
Juramentum Septimo Se. — — — — P. 1. T. 9. A. 7. — F. 10.
Jurelmát miverek, vagj Szolgák ki venegálni. P. 3. T. 2. A. 8. F. 32.

Karhozatni Sententia elöt, az Fejedelem nek engedi. P. 1. T. 10. A. 1. F. 10.
Kárt ha ki mjnek tégj, mjg convertálja a Kárt. P. 3. T. 9. A. 5. F. 42.
Kenjérröl. — — — — — — P. 4. T. 1. A. 9. 10. F. 45.
Kerek, Szölök, réver oszlik. — — — — P. 2. T. 4. A. 6. F. 23.
Keser, fizes. — — — — — — P. 3. T. 7. A. 1. F. 40.
Keser es fö ador. — — — — — P. 3. T. 7. A. 2. F. 40.
Kegerek ha Sokan vadnak. — — — P. 3. T. 7. A. 3. F. 40.
Keger ha ijhen meg Beghénjedik. — — — P. 3. T. 7. A. 4. F. 41.
Keger ha Sententiajat emberére valaki lépi. P. 3. T. 7. A. 5. F. 41.
Kegyet az Progeltö miröll kell vetni. — — P. 1. T. 2. A. 4. F. 3.
Kéjtorjáj mnjéj 2ö elöt. — — — — — P. 2. T. 1. A. 3. F. 15.
Kéház, ha az Udvarol jut, mint fel osztt dividalni — P. 2. T. 4. A. 4. F. 21.
Költsön vött marhat meg tel adni — — — P. 3. T. 1. A. 1. F. 30.
Költsön vött marhat Szeresett harmad napon hüB. P. 3. T. 1. A. 2. F. 30.
Költsön vött marhát meg tel önteni. — — P. 3. T. 1. A. 7. F. 30.
Költsönözö az adossáj meg kéréséröl nd amovealtatik. P. 3. T. 2. A. 2. F. 31.
Költsönéjnel lenni marha ha meg herjesztetik. P. 3. T. 3. A. 2. F. 33.
Köz Birák áll Köte Sententiajarol. — — — P. 3. T. 8. A. 1. F. 41.
Köz Birák mit végezhetnek. — — — P. 3. T. 8. A. 2:3. F. 41.

Laistromok adossáj meg binonjitajara nézvén. P. 1. T. 7. A. 3. F. 8.
Latrok, erdön, mezön lappanyolnak gyanuk alkalmatossága. P. — — — — F. 60.
Latrot vel scriptum excepulhatni. — — — — — — F. 60.
Latrok kergetésére minden mit tartozik injungalni. — — — — — F. 60.
Latrokat fel kik hatok meg ertani ak sub poena ff. 500. prohibitum. — F. 61.
Levelekröl mi genre. — — — — — — — — F. 65.
Levelek reformatioi. — — — — — — — — F. 72.
Levelek redemptiojok Tapaja, mint két Cancellariarol. — — F. 74. 75.

INDEX.

Linea consagrinitatis — — — — — — P. 2. T. 2. A. 10. 11. 12. F. 18.
Liquidum debitum. — — — — — — P. 1. T. 4. A. 1. — F. 4.
Lopók és Orgazdál egy arránt bünhödnek. — P. 4. T. 2. A. 7. — F. 46.
Lopokról pro qualitate delicti — — — — P. — — — — F. 59.
Lopot marha ha nemes embernél találtatik. — — — — — F. 60.
Lopot marha ha Magyar vagy Szász Papnál találtatik — — — F. 61.
Lopot marha ha Oláh Papnál találtatik — — — — F. 60.
Lovát marha ha külső ágyi — — — — P. 3. T. 1. A. 7. F. 30.
Lovat az ki el ad mig tartozik nyavaljenek lételem. P. 3. T. 6. A. — F. 39.

M.

Magzar ha kovákolt embert szamba tartatik. P. 2. T. 2. A. 3. F. 17.
Magzar vagtéséré, ha kik italt adnak — P. 4. T. 1 A. 13 F. 45.
Mandatum Compulsorium, vel missile. — — — — — F. 59.
Mastár allatnak szörnt le tetem. — — P. 3. T. 5. A. 2. F. 37.
Mastár ha alább valora teszi, meg fizeti — P. 3. T. 1. A. 7. F. 30.
Mastárja marha ha ki meg találja, s-meg nem adja P. 4. T. 2. A. 5. F. 46.
Mastához ha nyereség végett mesterkedik. Ibidem.
Mastárja marha ha fi erővel el vitetik. Ibidem.
Mastár alnak fejéből ha ki el tiltatik. P. 4. T. 2. A. 5. F. 46.
Mastár bé hajtottat ha valaki ki hajt. P. 4. T. 2. A. 6. F. 46.
Mastár ha valaki övénél alább el adgyon. P. 4. T. 2. A. 6. F. 46.
Mastár hé kér embertől valaki el ad — P. 4. T. 6. A. 4. F. 50.
Mastar ha kettő egymást le tegyenek. — P. 3. T. 5. A. 4. 5. 6. F. 37.
Mastot ha kinek le tötték s egymást nem vigyék. P. 3. T. 5. A. 3. — F. 37.
Mastár mástól le tötted vissza kel adni. P. 3. T. 5. A. — 1. — F. 36.
Mastáért ki többet ígér, annak kel adni. P. 3. T. 6. A. 3 F. 38.
Majort vagy Kőrt mástól el adni — P. 3. T. 6. A. — F. 39.
Mátkafi vinculuma 2. esztendőnként felbontik P. 2. T. 1. A. 6. F. 15.
Menyasszonyról 28 amak valósága. — P. 2. T. 1. A. 1. 2. 3. F. 15.
Mező Városokba, Falukba ház építés. — P. 2. T. 4. A. 9. F. 23.
Mezőbeli örökség Evolutiója. — P. 2. T. 4. A. 6. F. 23.
Menyasszony elvitt Jószágról Fiskust. P. 2. T. 2. A. 11. F. 16.
Mivelő beni meg kel adni. — P. 3. T. 1. A. 8. F. 30.
Mivelő ha ki nem akar meg fizetni: P. Ibidem.
Mivelő ha valaki marhájat el veszteni: P. 3. T. 4. A. 4. F. 36.
Mivelő ha valakinek az ő marhájat vissza nem adhatja. Ibid.

INDEX.

Nemzetségi rokonságnak határa Törvény szerént. — — — — — — P. 2. T. 1. A. 5. F. 15.
Nemo. — — — — — — — — — — — — F. 69.
Nemes hajdútól ha lesz Sellér módon lakik — — — — P. — — — F. 65.
Nemes Földről az Ugar már ha ki el hordotta. — — — P. — — — F. 65.
Nemes Földről, vagy Földekről akármi időbéli gabonyákat el hordhassanak — — — F. 64.
Nemzetségi mayol Földekről akármi időbéli gabonyákat el hordhassanak. Lásd in voce Ugar.
Nemzetségi Ugarra adott el nem tartozik. — — — — — — F. 64.
Nemesek kik az Ország Jószágbéli közt laknak. — — — — — F. 62.
Nyom fel vételével ki kik tartoznak, s-ki nem. — — — — — F. 62.
Nyomásról bebajtott marhák tapasa, s-vissza tolok Poenája — — — F. 62.
Nyelv valósága — — — — — — — — P. 4. T. 4. A. 2. F. 48.
Notorium sokról. — — — — — — — P. 4. T. 8. A. 2. F. 58.
Nova Donatiokról. — — — — — — — — — F. 67.
Nobilitatiokról. — — — — — — — — — F. 63.
Novum Judicium Simplex. — — — — — P. 1. T. 4. A. 10. F. 5.
Novum Processus. — — — — — — — — — F. 69. 70.
Novum ceum gratia — — — — — — — — — F. 70.
Novum ceum gratia contra Fiscum. — — — — — — F. 73.

O.

Oktalan allat fán tétetéről. — — — — P. 3. T. 9. A. 1. 2. F. 42.
Oktalan allatot maséz ha ki meg sért. — — — — P. 3. T. 9. A. 3. F. 42.
Oktalan allat ha más kisztereséből kárt tészi. — P. 3. T. 9. A. 4. F. 42.
Olahokról ökrök, Disznók &c. Falukba vonni tiltatnak. P. 3. T. 6. A. F. 39.
Olahok ha Tolvaj módon rajtuk gyakorolt Felvetegek. P. — — — — F. 60.
Ola Papok, ha lopnak, orgazdálnak, Processusse. — — — — — F. 60.
Oldalt szont valósága. — — — — — P. 4. T. 4. A. 2. F. 48.
Orvos-lopot fel akasztanak — — — — — P. 4. T. 2. A. 10. F. 47.
Orvost nappal ki vagy éjjel az ki meg öl. Ibid. P. 4. T. 2. A. 10. F. 47.
Orvos s-Tolvajon az ki Jószágot vészi s-el botsátja. P. 4. T. 2. A. 8. F. 46.
Orvgazdák, s-lopok egy arránt bünhödnek. — P. 4. T. 2. A. 7. F. 46.
Orvnak az ki fogadást ád. Ibidem.
Orvnak az ki más marhájat meg találva meg nem adja. P. 4. T. 2. A. 5. F. 46.
Orvosságra Tanátsok — — — — P. 4. T. 2. A. 4. F. 46.
Orvosságra való bünetesre az hanyakat nem fötelnek. P. — 4. T. 2. A. 3. F. 46.
Orvosságot való Tolvaj 28 amak definitiója. — P. 4. T. 2. A. 1. 2. F. 46.
Orzot, ökrével vont marháról. — — — P. 3. T. 6. A. F. 39.
Orzot marhát az ki sokadalomban vészi. — P. 3. T. 6. A. F. 39.
Orzot marhát herélő magával kel el adnia. P. 1. T. 9. A. 7. F. 10.
Orszáj utait, tilalmait meg kel tsinálnia. — P. 3. T. 9. A. 8. F. 43.
Örökség devolutioja — — — P. 2. T. 4. A. 6. F. 23.
Örökségben hol kel keresni. — — — P. 1. T. 4. A. 3. F. — 4.

INDEX.

Örökséghez miformán adhatnak ellene — — P. 3. T. 6. A. 5. F. 38.
Örökséghez ha ki á Creditorak adjon — P. 3. T. 3. A. 4. F. 33.
Örökséghez ha ki pált — — — — P. 3. T. 3. A. 5. F. 33.
Örökséghez ha ki pált 30. napok alatt Regisztrom kel iratni. P. 3. T. 3. A. 5. F. 33.
Örökségről 30. napok alatt Regisztrom kel iratni. P. 3. T. 3. A. 5. F. 33.
Örökösnek kel a Hűtlenek magyarországi vallani. P. 2. T. 5. A. 9. F. 27.
Örökségher hakik becsen pretiv. — — P. 3. T. 6. A. F. 39.
Örökségher hakik becsen pretiv. P. 3. T. 6. A. F. 39.
Örökséget ha ki el ad, mint kel felelmi felölle. P. 3. T. 6. A. F. 39.
Osztás Terminusa — — — — — — P. 2. T. 4. A. 2. F. 21.
Osztó levelet hitelt kel iratni. — — — P. 2. T. 3. A. 1. F. 19.
Osztáskor ha ki valamit el vejsz. — — P. 2. T. 4. A. 12. F. 24.
Osztakor ha valami Talalasy intervenial. P. 2. T. 4. A. 16. F. 25.
Osztakban az Hűtlek mit vehetnek ell — P. 2. T. 4. A. 3. F. 21.
Osztakban az Hűtlek mit vehetnek ell — P. 2. T. 3. A. 1. F. 19.
Osztása á bonumoknak interveniendi Szerem. P. 2. T. 3. A. 1. F. 19.

P.

Pap házánál lopot marhe talaltatnek. Processus. P. — — — — F. 60. 62.
Parázna asszony vetke tőrrel büntetetik. — — P. 4. T. 7. A. 1. F. 50.
Parázna házasokról. — — — — P. 4. T. 7. A. 2. F. 51.
Parázna Felbontsa hellyet ha mely tartják — P. 4. T. 7. A. 5. F. ibidem.
Parázna Asszony vizben fojtatik. — — P. 4. T. 7. A. 1. F. 50.
Parázna Asszony mezőben, Városban, Falukban. etc. P. 4. T. 7. A. 6. F. 51.
Parázna asszony mezőben, Városban, Falukban. etc. P. 4. T. 7. A. 8. F. 51.
Parázna asszonyban az ömön tselekedjés tanu leher. P. 4. T. 7. A. 7. F. 51.
Parázna asszony Testéről mikor lesz az Birosságnak. P. 4. T. 7. A. 9. 10. 11. F. 51. 52.
Parázna Asszonyról és Bárányról. — P. 4. T. 7. A. 17. F. 52.
Parázna Asszony ha valamely Fejre vall. P. 4. T. 7. A. 13. F. 53.
Parázának Dia Sz. 40. — — — P. 4. T. 5. A. 1. F. 49.
Parasztságáról. — — — — P. — — — — F. 58.
Peculium Nevezet az Házasságról tollaltatot. P. 1. T. 2. A. 2. F. 2.
Pecsettel mint kel iratni. — — — — P. 1. T. 4. A. 1. F. 4.
Pert értheto nyelven kel bé jelelni. — P. 1. T. 2. A. 3. F. 2.
Perjes ér Személy Szerint kel iratni. — P. 1. T. 4. A. 9. F. 5.
Pénz ha ki magyar mastra conscio nelkül avatja. P. 1. T. 4. A. 10. F. 5.
Perit mester el veszt, noha nelkül ha mely ujjait. P. 1. T. 2. A. 4. F. 3.
Perselő minemű sepultra kel legyen vetni — P. 1. T. 3. A. 2. F. 4.
Perselő mikor kel költségeket meg jelelni. — P. — — — F. 71.
Personalis mikor kel comparelni. — P. 4. T. 1. A. 3. F. 3.
Peres, verekedő fareabúi, fejsebi vetenek. P. 4. T. 1. A. 3. F. 3.

INDEX.

Philtrum, az Szerelemre indito ital. — — — — P. 4. T. 1. A. 13. F. 45.
Potentia sp. 20. — — — — — — P. 4. T. 5. A. 5. F. 49.
Potentiaiuer occupatorolis Satisfactio nem tetetik. P. 3. T. 3. A. 8. F. 34.
Praescriptiorol in genere — — — — P. 3. T. 6. A. F. 39. 40.
Praedicatorokat ha ki Port akar mondani — — — — F. 62.
Praedicatorokat Mesterek ha kik vernek, ellenek adhis mesterek. — F. 62.
Privilegium hány keppen Confirmaltatik meg erejerol. — — — — F. 57.
Processusokrol. — — — — — — F. 67.
Prohibitiokrol — — — — — — — F. 69.
Procuratorokrol es Procuratoria Constitutiokrol. — — — F. 61.
Propagatorium ő Szentjeké — — — — — — F. 65.

Q.

Quod semel placuit ahas displicere nequit. — P. 3. T. 8. A. 4. F. 41.

R.

Regestrum el vesztése mi forma nem árt — — P. 3. T. 3. A. 3. F. 33.
Regestrumot hitelt illik 30. napok alatt tsinalni. — P. 3. T. 3. A. 5. F. 34.
Rejtsek mit vegyenek. — — — — — P. 3. T. 8. A. 1. 2. 3. F. 40. 41.
Rejtes Helyen szon levő tratart mely jám Prohibitio. P. 1. T. 11. A. 8. Fol. 12.
Reprisiorol. — — — — — — — F. 74.
Rejdegetes embert hova kel idejni. — — P. 1. T. 2. A. 6. F. 3.
Rokonsagok 4. ig ők egymás nem hagyodhatnak. P. 2. T. 1. A. 5. F. 15.
Rész kik Holtak vehetik az Atyafiak jovaiból. P. 2. T. 2. A. 1. F. 18.

S.

Sebhelyek vagy büntetésnek mint gyilkosok — — — — P. 4. T. 3. A. 2. F. 47.
Sebhelyek, ha magokat nem gyógyitatják. — — — P. 4. T. 3. A. 7. F. 48.
Sellér módon ha kik Idegen házban találtatnak. — P. — — — — F. 65.
Sententiát mind az Kérdés elött kel ki mondani. P. 1. T. 10. A. 1. F. 10.
Sententiát midőn halasztják ell. — — — P. 1. T. 12. A. 1. F. 17.
Sententiat tanul levő embert ell mondani. etc. — P. 1. T. 10. A. 2. F. 12.
Sententia után VI. heretkig Satisfactio tetetik — P. 1. T. 12. A. 2. F. 13.
Sententiát ot embrek bonumiról. — — — P. 4. T. 8. A. 1. F. 53.
Sententiazni á tanul lévő embert nem kell. — P. 4. T. 1. A. 4. F. 44.
Sententiazot embrért ha ki kezet leb. — — P. 3. T. 7. A. 4. F. 41.
Sententiazni tanács hire nélkül, nem szabad. — P. 1. T. 1. A. 4. F. 2.
Sententia per non venit — — — — — — F. 68. 73.
Sepresztetnek Fiscalis tisztek nem lehetnek. — — — — — F. 59.
Szantoföldet mitsoda Biro előtt kel bereszni — P. 1. T. 4. A. 3 F. 4.
Szanto embert tsalardsagbol leb ha más földit meg bántja. P. 3. T. 4. A. 8. F. 38.

INDEX.

Száz Nation lévő embert mitsoda Sanctus Praelatusnak tilt. — F. 58.
Száz Nation lévő Ember mitsoda Sanctus Praelatusnak tilt. — F. 59.
Szám vetésb³ mire bonthatni fel. — — — P. 3. T. 3. A. 9. F. 34.
Szám vetésb³ egyet ezzel mennyivel jobbitthatni — P. 3. T. 3. A. 9. F. 34.
Szállastaro Gazdaly, ha valaki jovait meg nem özvegyiti. P. 3. T. 3. A. 4. F. 36.
Szavajtoggyj. — — — — — — — P. 4. T. 2. A. 9. F. 47.
Szem birsága. — — — — — P. 4. T. 4. A. 2. F. 48.
Szeretsegek ha valamit fel fogadnak s-meg nem özvegyitik. P. 3. T. 3. A. 4. F. 36.
Szent Miklos Pénzéről. — — — P. 3. T. 6. A. 4. F. 38.
Szent Marthar templomból el lopni. — — P. 4. T. 2. A. 9. F. 47.
Szent Marthar templomból el lopni. — — P. 4. T. 1. A. 13. F. 45.
Szerelemre mindto italt kik adnak. — — — P. 4. T. 5. A. 1. 2. 3. 4. F. 4. 61.
Szitkozodorol. Diffamatoriumrol. — — — P. 1. T. 1. A. 5. F. 2.
Szokás Törvénygyjanánt tartatik. — — P. 1. T. 12. A. 4. F. 13.
Szolyak contemptusiarol. — — — — P. 4. T. 2. A. 11. F. 47.
Szolyajarol ha kiözet martár vagy³. — P. 1. T. 12. A. 4. T. 13.
Solga az ö bénz mennyi vehessen. — — — P. 3. T. 3. A. 7. F. 36.
Solga az ö bénz minr vehessen. — — — — — F. 63.
Szülejeket nem bötsülőkről. — — — — P. 4. T. 1. A. 8. F. 45.

T.

Tabio. — — — — — — P. 1. T. 1. A. 6. F. 2.
Tanács vegzéseket es Törvényt minthel tenni. P. 1. T. 9. A. 7. F. 43.
Tanito Kegyelmeye vérétől tartatik. — P. 3. T. 5. A. 3. F. 5.
Tanu, hit s-nem kérdetik. — — — P. 1. T. 5. A. 4. F. 5.
Tanut Bironak Pénzével kel üdeni. — — P. 1. T. 5. A. 4. F. 5.
Tanu ha gondolkodnya idot kel, enni ssun. P. 1. T. 5. A. 5. F. 6.
Tanu nem comparealvan birsága. — — P. 1. T. 5. A. 6. F. 6.
Tanukat mind Kett felakaratjabol kel sisztalni. P. 1. T. 5. A. 8. F. 6.
Tanukat hi mennyi idöt, meg kel mondani. — P. 1. T. 5. A. 9. 10. F. 6.
Tanukat minr kel meg examinalni. — — — P. 1. T. 5. A. 10. F. 6.
Tann Keresztyén valtan ujjolag meg kel vallatni. P. 1. T. 5. A. 12. F. 6.
Tanutt vallassa Törvénybe ell kel olvasni. P. 1. T. 5. A. 13. F. 7.
Tanuk recepticia ura ujjolag nem excommunicalhato P. 1. T. 5. A. 14. F. 7.
Tanuk Franciaban valtan poenija. — — — P. 1. T. 5. A. 15. F. 7.
Tanuk Salariumat meg kell adni. — — — P. 1. T. 5. A. 16. F. 7.
Tanu az ö dologhoz Aszszonyt nem idéztetik. — P. 1. T. 6. A. 1. 2. F. 7.
Tanuk mitsoda személyek nem lehetnek. — P. 1. T. 6. A. 4. F. 7.
Tanut tseléd, kiből mitsoda személyek sisztalhatni. P. 1. T. 6. A. 5. F. 7.
Tann Atya es Fiu egymást nem lehetnek. — — P. 1. T. 6. A. 6. F. 7.
Tanuk egymásért kik nem lehetnek. — — — P. 1. T. 6. A. 6. F. 7.
Tanuk Jussibi mikor eröltenek, excepto Végy halal idején. — P. 1. T. 8. A. 1. F. 9.
Testamentum ell mönk es konyszerüről quelkij. — P. 2. T. 5. A. 7. F. 26.
Testamentum Szabad acquisitumabol akarlinek Szabad. — P. 2. T. 5. A. 12. F. 27.
Testalni maga acquisitumabol akarlinek Szabad. — P. 2. T. 5. A. 12. F. 27.
Testamentum Feleseje iranr, es Felsörj es Fejere iranr. P. 2. T. 5. A. 10. F. 27.
Testamentumot Fiuj es Felsörj egymásnak minr tehetnek. — P. 2. T. 5. A. 13. F. 27.
Testamentum leveler hozzj meg négyék, a Biro Kabadtsegerad. P. 2. T. 5. A. 14. F. 27.
Testamentum ha hibás. es. — — — — — P. 2. T. 5. A. 15. 16. F. 27.
Testamentumar tehet a Testamr irasais pettét alar. — P. 2. T. 5. A. 17. F. 27.
Testamentumot nem kel violalni. — — — — P. 2. T. 5. A. 15. F. 27.
Testamentumban mit tegyalhat valaki valakinek. — P. 2. T. 6. A. 1. F. 28.
Testamentum irrevocabile es tzigorsum. — — — P. 2. T. 8. A. 5. F. 29.
Testamentum ereje feleresig valo. — — — — P. 2. T. 6. A. 3. F. 28.
Testamentum nekül meg holtek kinek kire devenialnak. P. 2. T. 2. A. 11. 12. F. 18.
Testamentum cum tota sua serie. — — — — P. 2. T. 2. A. kibidem. F. 17. 18.
Testamentumbol Hüleli tilthatni. — — — — P. 2. T. 4. A. 14. F. 25.
Testamentumot hány egy tendöfele tehetnek. — — — P. 2. T. 5. A. 2. F. 25.
Testamentumot kik nem tehetnek. — — — — P. 2. T. 5. A. 2. F. 25.
Testamentumar ö elmejének kel temi. — — P. 2. T. 5. A. 3. F. 25.
Testamentumar kik elöt kell temi. — — — — P. 2. T. 5. A. 4. F. 25.
Testamentumba Regyigek vagy Tanuk kik nem lehetnek. P. 2. T. 5. A. 5. F. 26.
Testamentum tselbe Végy halal idején kik tanu elég. P. 2. T. 5. A. 6. F. 28.
Utolo Testamentumar meg valtoztathatja. — P. 2. T. 5. A. 4. F. 25.
Testamentumnak alja ágai nem lévén, felsö ágai succedalnak. P. 2. T. 5. A. 10. F. 27.
Tékozlok mayoli Marhájokkal sem szabadok. — P. 2. T. 3. A. 10. F. 20.
Templomba lopni. — — — — — P. 4. T. 2. A. 10. F. 47.
Tizedes exemptiora. — — — — — P. 4. T. 5. A. 1. 2. F. 49.
Tizedek valaszrol. — — — — — P. 1. T. 1. A. 1. — F. 1.
Tizedek számot adni Tartoznak. — — — P. 1. T. 1. A. 1. F. 1.
Tizedet alább valo tiszte nem kell szalitani. P. 1. T. 1. A. 2. F. 1.
Tizedgyed dolyabol nem kijen negyj nagy hand 3. nagy adatik. P. 1. T. 2. A. 5. F. 3.
Törvényszéki Kinek kinek ot van, hol vegyidentsije. P. 1. T. 3. A. 3. F. 4.
Törvényt tenni ante latam sententiam, hamissaj. — P. 1. T. 1. A. 1. F. 2.
Törvénybeli regentimus Expressolattal. — — P. 1. T. 3. A. 8. F. 3.
Törvékben két üdének s-nem mennj³ soronj. P. 1. T. 3. A. 1. F. 3.
Törvényre két 3szor citaltatik s-nd mennj³ ezertsa. P. 1. T. 3. A. 1. F. 4.
Törvéky ell³ ki bocsatot Inspektor meg kel venni. P. 1. T. 10. A. 3. F. 10.
Törvényt³ az vallis Tenet sententiajanánt vad. P. 1. T. 10. A. 4. F. 11.
Törvényszeru valo örökös Vegyzsa, bonumak Lineabol. P. 2. T. 2. A. 13. F. 18.
Törvényteleu eljeni Fejedelmi Attyafiaknak Fiaknak. — P. 2. T. 5. A. 11. F. 27.
Törvényteleu legationek abdemptija. — — P. 2. T. 6. A. 2. F. 28.
Törvényt 12. esztendej vegtig kel vinni. — P. 3. T. 6. A. F. 40.
Törökre. — — — — — — — P. 4. T. 1. A. 9. 10. F. 45.
Tüz Transmissiojat az ki lin³ valtja. — P. 1. T. 10. A. 3. F. 11.

Tutor. — — — — — — — — P. 2. T. 3. A. 2. F. 19.
Tutoria triplex. — — — — — — — P. 2. T. 3. A. 3. F. 19.
Tutorság kikbe iller. — — — — — — P. 2. T. 3. A. 4. 5. F. 19.
Tutorok excusatioja — — — — — — P. 2. T. 3. A. 6. F. 19.
Tutorokat jókat kell lenni. — — — — — P. 2. T. 3. A. 7. 8. F. 20.
Tutorokat a Tutorok bonumihoz mikeppen kel nyulni. — P. 2. T. 3. A. 9. F. 20.
Tutor Apostoly Nem leher. — — — — P. 2. T. 3. A. 10. F. 20.
Tutor Ecclesiae Atya-leher, Fiahoz mindenik nem leher. — P. T. A. 2 Fol. ibidem. F.
Tutor az arvak bonumival minemo keppen kel kedvetlenitsi. — P. 2. T. 3. A. 9.
Tutor Hamar ádni tartozik. Ibidem. } — — P. 2. T. 3. Actio cuilib.
Tutorságról mi genere lapok ibidem }
Tutor Superarbiter, vagy hiv. — — — — P. 2. T. 3. A. 14. 15. F. 21.
Tutor tekintetes nem leher. — — — — P. 2. T. 3. A. 10. F. 20.
Tűz miatt lött károkról. — — — — P. 3. T. 4. A. 5. F. 36.

U.

Vagyon kezénél, Személy ellen bíróság. — P. 4. T. 4. A. 2. F. 48.
Vak Leber semmire sem bötsüllik. — P. 4. T. 4. A. 2. F. 48.
Vallástétel sententia gyanánt tartatik. — P. 1. T. 10. A. 4. F. 11.
Városoknak az Fejedelmek fundusokkal nem nobilitalhatnak. — — F. 63.
Városok, nyomó felvételekkel nem tartoznak. — P. — — — — F. 62.
Városi rend Két Lakú nemzetség, kikből minden tartozik. — — — F. 62.
Városok per fiscalem mitsoda bonum illet. P. 2. T. 2. A. 13. F. 18.
Város könyvéből, mi módon felolvasni, a más félnek megy. P. 1. T. 8. A. — 2 F. 9.
Végső sententiának törvény gyanánt vagyon. — P. 3. T. 8. A. 4. F. 41.
Vendítő cum usu & fructu. — — P. 3. T. 6. A. 2. F. 37.
Vételnek meg lakolás nélkül ajándékul bírhatik. P. 4. T. 1. A. 12. F. 45.
Vétel mely ejtetik Contractusból lesz. — P. 3. T. 6. A. 1. F. 37.
Vétel mikor bomolhatik fel. — — — Ibidem.
Vételnek vadolt határból, tizedgyűjtő helyből van. P. 1. T. 10. A. 2. F. 11.
Vitk, vi repellere licet. — — — — P. 4. T. 3. A. 5. F. 48.
Üdő multán Transmissio iránt volt. — P. 1. T. 11. A. 3. F. 11.
Üdő multán a Jószokásból 12 Esztendőkből. P. 3. T. 6. A. F. 39.
Üdő multán mikből nem tétetik. — — P. 3. T. 6. A. F. 40.
Vinculum. — — — — — — P. 3. T. 8. A. 1. F. 41.
Usura, törvénytelen. — — — P. 3. T. 1. A. 3. F. 30.
Usurát hódítót megkell tsömöríteni. — P. 3. T. 9. A. 8. F. 43.
Ultra, ha valaki valamit hajt, vagy önt. — P. 3. T. 9. A. 6. F. 42.

Zalog redemptorjának. — — — — — P. 3. T. 2. A. 1. F. 31.
Zalog el vészéről az Adóst meg nem mentik. — P. 3. T. 2. A. 1. F. 31.
Zalog felül ha meg allapnak. — — — P. 3. T. 2. A. 5. F. 32.
Zalogbul mit adhat-e el az Creditor. — P. — T. — A. — Ibidem.
Zalog ha kevesebb érő lészen. — — — P. 3. T. 2. A. 6. F. 32.
Zálogbul, ha alól valuvá tétetik. — P. 3. T. 2. A. 1. F. 31.
Zalogbul el Zalogosíthatni. Ibidem.
Zalogbúl ha az adós, rendi-ellen adna el. P. 3. T. 2. A. 7. F. 32.
Zallyot ha két 2 ember nyugtatna. — P. 3. T. 2. A. 9. F. 32.
Zallyt ha a Creditornál meg tiltatik. — P. 3. T. 2. A. 11. F. 33.
Zallyt ha a Creditornál alól valuvá tétetik. — P. 3. T. 2. A. 12. F. 33.
Zallyhjat a Creditortól ha valaki el ozandja. P. 4. T. 2. A. 6. F. 46.
Zallyot 3. Vesperugatók mint kell meg hinni. P. 3. T. 2. A. 7. F. 32.

Versus Mnemonici in Compilatarum Constitutionem.

Pars 1ma habet Titt. I.

Ez Könyv Első Része állegy Títulusból
Az Ecclesiai dülyökről a melly szól
Foglalt Templom, Pap bér, Enyedi Taxáról
Két Fenyő Alszeményről is, az Olah Papokról

Pars 2da Titt. 4.

Az Elsőben vagynak Fejedelmi dülyök
Masikban Gyülésekről is, az Propositiók
Ezek hellye is, napja is, bontva szabadságok,
Harombanis Harminczad Negyben a Tizenadok.

Pars 3tia Titt. 16

Első Példálkodás és ingyen Gazdaság
Jahrus Cudnemmel, Kétső ügyakr vág,
Ut, Hid Vám, az Három Négy Falus bíróság; Öt Tanács Fabella is, Praescriptio Mértség
Hat Sorstsomárlásról, Hét Potentiákról
Nyolcz Székely Kilencz ix Peregrinusokról
Bányák neve alatt, Tiz Márkamaxusról
Tizenegy Vármegyék holmi dülyeiről
Arrendatusokról ix a Tizenkettő
Szálván az Három Négy bennis Genospatio
Örökben álnok Forog is, Drám, fél Singel mérő
Tizenhatodik ben Sóval Kereskedő

rnak
králvarnak
iratnak
exequalnak
k Jérben
dirben
ns üdöben
edgyedirbe
ikról
issariusokról
az Arestumról
Gáspár Urról
is
ről
idekiről
áról és Szérről
ésekről
ikról
Hyomról
Szeredáról

Enzian Wurtzel 1 ½ xgs
Haasel Zapffel 1. xgs
Saden baum - 1 xgs.

[illegible] 12 gulden
geben zu Pander anahl 10 gulden 3 anahl
10 gulden